

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7079

C 108

36e jaargang

19 april 1993

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	.....	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Economisch en Sociaal Comité	
	Zitting van februari 1993	
93/C 108/01	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van de koper bij overeenkomsten inzake gebruik van onroerende goederen in „timesharing”	1
93/C 108/02	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende nieuwe voedingsmiddelen en nieuwe voedsel ingrediënten	8
93/C 108/03	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad houdende wijziging van Richtlijn 88/407/EEG van de Raad van 14 juni 1988 tot vaststelling van de veterinaire rechtelijke voorschriften van toepassing op het intracommunautaire handelsverkeer in diepgevroren sperma van runderen en de invoer daarvan, en houdende uitbreiding van de werkingssfeer tot vers sperma van runderen	12
93/C 108/04	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de beperking van de produktiesteun voor verwerkte producten op basis van tomaten	14
93/C 108/05	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 2299/89 betreffende gedragsregels voor geautomatiseerde boekingsystemen	16
93/C 108/06	Advies over het voorstel voor een Richtlijn van de Raad tot invoering van een heffing op de uitstoot van kooldioxide en op het gebruik van energie	20

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
93/C 108/07	Advies over het voorstel voor een Richtlijn van de Raad betreffende levensmiddelenadditieven met uitzondering van kleurstoffen en zoetstoffen	26
93/C 108/08	Advies over het economisch jaarverslag 1993	31
93/C 108/09	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 77/93/EEG betreffende de beschermende maatregelen tegen het binnenbrengen en de verspreiding in de Gemeenschap van voor planten en voor plantaardige produkten schadelijke organismen, en van Richtlijn 91/683/EEG tot wijziging van Richtlijn 77/93/EEG	35
93/C 108/10	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot invoering van een controleregeling voor het gemeenschappelijk visserijbeleid	36
93/C 108/11	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot instelling van een bijzondere regeling voor bijstand ten behoeve van traditionele ACS-leveranciers van bananen	39
93/C 108/12	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot instelling van een programma voor diversificatie en ontwikkeling ten behoeve van enige Latijns-Amerikaanse bananen producerende landen	41
93/C 108/13	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector aardappelen	42
93/C 108/14	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de wederzijdse erkenning van vergunningen en andere nationale machtigingen voor het exploiteren van telecommunicatiediensten, waarin begrepen de invoering van een communautaire telecommunicatievergunning en de instelling van een communautair telecommunicatiecomité	45
93/C 108/15	Advies over het ontwerp-voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van basisnormen voor de bescherming van de gezondheid der bevolking en der werknemers tegen de aan ioniserende straling verbonden gevaren	48
93/C 108/16	Advies over : — het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot instelling van een cohesie-financieringsinstrument, en — het gewijzigd ontwerp-voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot oprichting van een cohesiefonds	53
93/C 108/17	Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad tot vaststelling van een communautair actieprogramma voor de beroepsopleiding van ambtenaren belast met de indirecte fiscaliteit (Matthaeus-TAX-programma)	57
93/C 108/18	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 3687/91 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijprodukten en van Verordening (EEG) nr. 2658/87 met betrekking tot de tarief- en statistieknomenclatuur en het gemeenschappelijk douanetarief	59

II

(Voorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van de koper bij overeenkomsten inzake gebruik van onroerende goederen in „timesharing”⁽¹⁾

(93/C 108/01)

De Raad heeft op 14 augustus 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over het voornoemde voorstel

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 2 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Ataíde Ferreira.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen (1 onthouding) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het „timesharing” genoemde juridisch/economische verschijnsel heeft de afgelopen decennia op het gebied van toeristenaccommodatie een dusdanige dimensie en sociaal belang gekregen dat hieraan door de Gemeenschap niet voorbij kan worden gegaan.

1.1.1. Gezien de gecompliceerde problemen waarmee consumenten bij verwerving van een timesharing-recht geconfronteerd worden, het grensoverschrijdende karakter van timesharing, de verschillen tussen en de leemtes in de nationale wetgevingen ter zake, de onduidelijke informatie die door sommige verkopers wordt verstrekt en de agressieve verkoopmethoden heeft de Commissie op verzoek van een aantal lid-staten besloten een „Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van de koper bij overeenkomsten inzake het gebruik van onroerende goederen in «time-sharing»” voor te leggen⁽¹⁾.

1.1.2. Het Comité heeft er reeds in een eerder advies op gewezen dat er EG-wetsvoorschriften voor deze sector moeten komen⁽²⁾.

1.2. Met het onderhavige richtlijnvoorstel wordt beoogd:

- a) vast te leggen dat de consument bij het opstellen van het timesharingcontract verplicht adequate en gedetailleerde informatie moet worden verstrekt over de contractbepalingen waaraan hij zich bij ondertekening onderwerpt, zodat de consument het contract in volle vrijheid en met kennis van zaken kan sluiten;
- b) ertoe bij te dragen dat zowel in landen waar een dergelijke wetgeving reeds bestaat als in landen waar dit nog niet het geval is een geharmoniseerd rechtskader wordt ingevoerd t.a.v. een aantal wettelijke aspecten van timesharing. Slechts vier lid-staten — Frankrijk, Griekenland, Portugal en het Verenigd Koninkrijk — beschikken over een specifieke rechtsregeling ter zake, en deze wijken op hun beurt aanzienlijk van elkaar af:
  - in Frankrijk wordt het mede-eigendomsrecht beschouwd als een persoonlijk recht met verbintensiskarakter,
  - in Griekenland wordt het mede-eigendomsrecht beschouwd als een huurrecht,
  - in Portugal wordt het mede-eigendomsrecht beschouwd als een zakelijk recht dat tevens verbintensiskarakter heeft,
  - in het Verenigd Koninkrijk is het mede-eigendomsrecht volgens de „Club Trustee”-formule geregeld;

⁽¹⁾ PB nr. C 222 van 29. 8. 1992, blz. 5.

⁽²⁾ PB nr. C 49 van 24. 2. 1992.

- c) te voorzien in een voldoende lange afkoelingsperiode waarin de consument de mogelijkheid heeft de bepalingen waaraan hij zich bij ondertekening van het contract heeft onderworpen, aandachtig en zorgvuldig te analyseren;
- d) vast te leggen dat het contract een langere afkoelingsperiode moet bevatten wanneer het timestaringcontract in het buitenland wordt gesloten, aangezien het mede-eigendomsrecht van EG-burgers meestal betrekking heeft op een onroerend goed in een andere lid-staat dan die waar zij hun vaste verblijfplaats hebben.

1.3. Met het onderhavige richtlijnvoorstel wordt een — zij het bescheiden — poging gedaan om een leemte in deze sector van de economie aan te vullen. Daarbij wordt het vaststellen van de voorschriften betreffende juridische en financiële zekerheden, inclusief de modaliteiten hiervan, alsook het bepalen van de juridische aard van timestaring aan de lid-staten overgelaten.

1.4. De bestaande juridische verschillen dreigen nog groter te worden nu Spanje en Italië specifieke wetgeving inzake timestaring voorbereiden.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het richtlijnvoorstel is gebaseerd op artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap.

2.1.1. Dit artikel heeft betrekking op de maatregelen inzake de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lid-staten met het oog op de instelling en de werking van de interne markt.

2.1.2. Het is de vraag of artikel 100 A wel de meest adequate rechtsgrondslag is, aangezien het vraagstuk timestaring niet onder de aanpassing van de nationale wettelijke voorschriften met het oog op de totstandbrenging en werking van de interne markt valt. Het gaat nl. in vele gevallen niet om een roerend goed of een roerend recht welke in het handelsverkeer gebracht kunnen worden. Deze problematiek zou dus beter op basis van een „convenant” inzake de onderlinge aanpassing van de wettelijke voorschriften geregeld kunnen worden.

2.1.3. Tegen de achtergrond van de ervaringen die zijn opgedaan bij de voorbereiding van bestaande Europese convenanten en het trage verloop en de complexiteit van dit proces, kan het Comité echter instemmen met de door de Commissie voorgestelde rechtsgrondslag.

2.2. In het richtlijnvoorstel is het recht van de consument op informatie en contractuele vrijheid verankerd. Het voorstel voorziet nl. in een afkoelingsperiode voor de consument-koper, die op die manier beschermd wordt tegen agressieve verkoopmethodes.

2.3. Er moet worden benadrukt dat met het onderhavige richtlijnvoorstel wordt gestreefd naar een minimale

oplossing, en dat het subsidiariteitsbeginsel dus ten volle wordt nageleefd. Met deze aanpak kan worden ingestemd.

2.3.1. De regeling van de overige aspecten, met name de bepaling van de juridische aard van timestaring, wordt aan de lid-staten overgelaten, zodat de huidige verscheidenheid op dat gebied blijft bestaan.

2.3.2. Het voorstel gaat evenwel niet ver genoeg waar het gaat om financiële bepalingen ter bescherming van de koper. Het Comité stelt daarom voor dat alle „timestaring”-verrichtingen in het land waar het betrokken goed zich bevindt, geregistreerd moeten worden, dat hiervoor financiële waarborgen moeten worden gegeven en dat zij onderworpen zijn aan een gedragscode waarin de inhoud van deze richtlijn en van andere wettelijke voorschriften ter bescherming van de consument duidelijk is vastgelegd.

2.4. Erkend wordt dat het voorgestelde rechtsstelsel de meest haalbare oplossing vormt, maar de Afdeling vreest dat het niet mogelijk zal zijn op basis hiervan toekomstige geschillen tussen de houders van een timestaringrecht en de werkelijke eigenaars/beheerders, en zelfs tussen de houders van een timestaringrecht onderling te regelen.

2.4.1. De al te strenge juridische scheiding tussen het recht op het onroerend goed en de rechten van de timestaring-houders, alsmede het complexe karakter daarvan, kunnen ernstige problemen doen rijzen bij grootscheepse restauratie- of onderhoudswerkzaamheden of — in het uiterste geval — wanneer de beheerder de toeristische exploitatie van het goed staakt. Deze uiterst moeilijke vraagstukken worden in de bovengenoemde nationale wetsvoorschriften ter zake (behalve in de Portugese) nauwelijks in aanmerking genomen, en ook de richtlijn biedt hiervoor uiteraard geen oplossing.

2.5. In het voorstel wordt als minimumperiode voor het gebruik van een onroerend goed een week (7 dagen) genoemd.

2.5.1. Het lijkt ook zinvol dat het gebruiksrecht voor een periode van minimaal drie jaar geldt.

2.5.2. In de toelichting op de artikelen wijst de Commissie erop dat ook bij andere dan onroerende goederen gebruik kan worden gemaakt van timestaring. Ook in het verleden is voor alles en nog wat vaak van deze rechtsvorm gebruik gemaakt, gaande van lastdieren tot voer- of vaartuigen.

2.5.3. De EG-wetgeving mag volgens de Afdeling evenwel niet op onroerende goederen in het algemeen van toepassing zijn, maar zou, zoals ook in de „bijzondere opmerkingen” wordt beklemtoond, uitsluitend betrekking moeten hebben op de gebieden waarop zich geschillen kunnen voordoen. Dit betreft vooral problemen i.v.m. gebouwen en hiertoe behorende toeristische of recreatieve voorzieningen.

3. Bijzondere opmerkingen

I. Artikel 2 — Timesharingovereenkomst

3.1. Het recht dat een verkoper aan de koper overdraagt of tot de overdracht waarvan hij zich verbindt door het sluiten van een timesharingovereenkomst, is óf een zakelijk, óf een persoonlijk recht, nooit een huurrecht, aangezien bij huurovereenkomsten geen overdracht plaatsvindt.

3.2. Het overgedragen recht heeft betrekking op een ondeelbaar deel van een goed (een ondeelbare woning) en is een zakelijk recht op een onroerend goed (of kan dat zijn). Dit betekent dat de richtlijn niet van toepassing kan zijn op huurovereenkomsten, zelfs niet wanneer deze betrekking hebben op korte periodes in vakantieoorden.

3.3. Ook al is een aantal lid-staten bij het vastleggen van het rechtskader voor het recht inzake timesharing uitgegaan van de beginselen van het huurrecht, gaat het hierbij toch om twee uiteenlopende dingen. Het huurrecht is evenwel het meest voor de hand liggende rechtsstelsel om de leemte in de specifieke wetgeving aan te vullen.

3.4. De Afdeling is daarom van mening dat de richtlijn niet van toepassing mag zijn op huurovereenkomsten, zelfs niet voor korte periodes in vakantieoorden. In dergelijke gevallen bestaat namelijk een indirecte relatie tussen huurder en goed (het object), d.w.z. via de verhuurder, die in bepaalde gevallen het contract kan beëindigen, hetgeen bij timesharing niet mogelijk is.

II. Artikel 2 — Onroerend goed

3.5. Overeenkomstig de definitie van een onroerend goed is de richtlijn niet van toepassing op goederen die geen gebouwen zijn, zoals tijdelijke recreatieparken waarin roerende of demonteerbare voorzieningen worden gebruikt.

3.5.1. Indien het daadwerkelijk de bedoeling is dat soort goederen uit te sluiten, zou de definitie moeten worden aangepast. Aangezien het hier alleen maar om een indicatieve lijst gaat, zou het zinvoller zijn het gebruik van — duidelijk tautologische — uitdrukkingen als „zoals” en „enz.” te vermijden.

3.6. Als één van de voordelen van timesharing noemt de Commissie in de Memorie van toelichting de mogelijkheid om ook voor niet-toeristische doeleinden (b.v. paviljoens voor tentoonstellingen) gebruik te maken van deze rechtsvorm.

3.6.1. Volgens de definitie is een en ander niet uitgesloten, ook al wordt hiernaar bij de voorbeelden niet verwezen.

3.7. De Afdeling is van mening dat het begrip onroerend goed nauwer moet worden afgebakend; hieronder

mogen geen onroerende goederen vallen die als zodanig niet geschikt zijn voor recreatieve of vakantieactiviteiten.

3.8. De nadruk moet op de sector toerisme komen te liggen, waar de situatie zeer onoverzichtelijk is. Er behoeven geen maatregelen te worden genomen op gebieden waar harmonisatie niet noodzakelijk is en ingrijpen overbodig is.

3.8.1. In de richtlijn zou daarom moeten worden gewezen op het uitsluitend toeristische karakter van timesharing. Gebeurt dit niet, dan bestaat het gevaar dat wetsvoorschriften worden opgesteld voor gebieden waarvoor dit niet noodzakelijk is.

3.8.2. Zonder een dergelijke afbakening zouden ernstige problemen ontstaan in de vastgoedsector, die toch al met zeer grote moeilijkheden te kampen heeft.

III. Artikel 2 — Verkoper

3.9. Volgens de definitie is de richtlijn niet van toepassing op verkopers die niet beroepshalve optreden.

3.10. In de definitie van de „overeenkomst inzake gebruik van een onroerend goed in timesharing” en van „onroerende goederen” wordt geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat een persoon bij het sluiten van de overeenkomst ook meer dan één timesharingrecht voor persoonlijk gebruik kan kopen.

3.10.1. Dit aspect zou in de richtlijn d.m.v. een specifieke bepaling geregeld moeten worden. Er mag nl. niet worden getornd aan de in artikel 2 vastgelegde basisbeginselen, die als referentiekader moeten dienen.

3.10.2. Door in de tekst het algemene begrip „verkoper” te gebruiken, zou de richtlijn ook van toepassing zijn op personen die weliswaar niet beroepshalve verkoper zijn, maar besluiten hun timesharingrecht te verkopen.

3.11. De Afdeling is van mening dat, hoewel de verkoper in dergelijke gevallen niet beroepshalve handelt, de koper toch de grootst mogelijke bescherming moet worden geboden. Wederverkoop zou ondernemingen geen mogelijkheid mogen bieden hun wettelijke verplichtingen te omzeilen.

IV. Artikel 2 — Koper

3.12. Overeenkomstig artikel 2 is de richtlijn van toepassing op individuele kopers.

3.12.1. Het is evenwel ook mogelijk dat een groep personen zonder winst oogmerk, d.w.z. niet in het kader van een beroepsactiviteit, timesharingrechten verwerft.

3.12.2. Het is b.v. denkbaar dat een vereniging van bejaarden of gepensioneerden een timesharingobject koopt voor haar leden, of dat een bedrijf buiten het kader van zijn specifieke activiteit om timesharingrechten verwerft om medewerkers een vakantiegelegenheid te bieden.

3.13. De Afdeling is van mening dat op groepen personen die geen winst nastreven dezelfde bepalingen van toepassing zouden moeten zijn als op individuele kopers.

3.14. Dit betekent niet dat de definitie van „consument” (natuurlijk persoon die voor persoonlijk of familiegebruik een goed verwerft) moet worden gewijzigd, maar wel dat dit begrip moet worden uitgebreid, zoals dit ook in andere wetsvoorschriften om praktische en billijkheidsredenen is gebeurd.

3.15. Ter bescherming van de koper van een timesharingrecht op een nog niet gebouwd onroerend goed, zou de verkoper verplicht moeten worden een gedetailleerd en uitvoerig bestek voor te leggen waarin met name de kenmerken en de kwaliteit van het te gebruiken bouw materiaal worden beschreven. Een en ander zou in de bijlage geregeld moeten worden.

3.15.1. Door een dergelijk duidelijk bestek kan worden voorkomen dat de koper zijn besluit uitsluitend neemt aan de hand van een plan of maquette die achteraf niet met de realiteit overeen blijken te stemmen.

3.15.2. De koper zou het recht moeten hebben om het onroerend goed te inspecteren voordat hij zijn intrek neemt en de laatste betaling verricht, ten einde na te gaan of het bestek met de realiteit overeenstemt.

V. Artikel 3, lid 1, sub a) — *Bouw*

3.16. De Duitse en de Engelse versie dienen in overeenstemming te worden gebracht met de Franse versie.

3.17. In de richtlijn (of in de bijlage) zou een — zeer belangrijke — bepaling moeten worden opgenomen betreffende de uiterste termijn voor de voltooiing van het onroerend goed en de hiertoe behorende voorzieningen. Hierdoor zou consumenten die timesharingrechten verwerven voordat het gebouw is voltooid, bescherming worden geboden.

3.18. De uitdrukking „...de autoriteiten van het land” zou moeten worden herzien, zodat alle betrokken administratieve instanties hieronder vallen. Deze zinsnede zou dan ook als volgt moeten komen te luiden: „...van de nationale, regionale of plaatselijke autoriteiten” of „de bevoegde instanties”.

VI. Artikel 3, lid 1, sub b) — *Overdracht*

3.19. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het EEG-Verdrag zou in artikel 3, lid 1, sub b) moeten worden vastgelegd dat het onroerend goed bij de verkoop of overdracht „vrij is van alle hypotheek of andere lasten op het gebouw of perceel en van alle verplichtingen, behalve die welke in de timesharing-overeenkomst zijn vermeld”.

3.19.1. Een dergelijke bepaling zou expliciet in de bijlage moeten worden opgenomen als onderdeel van

de minimale informatie die de koper moet worden verstrekt. De sub b) gebruikte formulering is niet duidelijk genoeg.

3.20. Kopers van een timesharingrecht kunnen met een zeer ernstig probleem geconfronteerd worden wanneer blijkt dat het onroerend goed is belast met een hypotheek die diende als borg voor leningen van derden aan de bouwheer/verkoper voordat het recht werd overgedragen aan de koper. Wanneer de hypotheek geëxecuteerd wordt, vervallen de timesharingrechten, hetgeen ernstige gevolgen heeft voor de koper, aangezien deze nl. zijn recht verliest.

3.20.1. Ten einde dit vraagstuk op te lossen, met name in het geval van „Club-Trustees”, moet in de richtlijn een bepaling worden opgenomen waarin is vastgelegd dat de koper gedurende de onderhandelingen geïnformeerd moet worden wanneer de verkoper een hypotheek opneemt of zijn aandeel aan een andere aannemer verkoopt. In het laatste geval moet het recht om geïnformeerd te worden over een hypotheek op gebouw of perceel voor alle timesharingeigenaren gelden.

VII. Artikel 3, lid 1, sub d) — *Medezeggenschap*

3.21. De koper heeft medezeggenschap in bestuurlijke aangelegenheden betreffende de timesharingregeling en het beheer en onderhoud van het onroerend goed waarop hij in timesharing een genotsrecht heeft verworven.

3.21.1. De koper kan dit medezeggenschapsrecht aan een derde delegeren.

3.22. Uitgaande van de ervaringen die zijn opgedaan met vergaderingen van medeëigenaren waaraan wordt deelgenomen door tientallen consumenten/eigenaren die besluiten moeten nemen over het beheer van de gemeenschappelijke gedeelten van gebouwen in horizontaal eigendom, kunnen vraagtekens geplaatst worden bij de medezeggenschap zoals die in het richtlijnvoorstel is voorgesteld. Bijna altijd moeten nl. honderden personen uit tal van landen bijeengebracht worden. De in de richtlijn voorgestelde medezeggenschap is in beginsel juist en adequaat, maar moeilijk in praktijk te brengen. Hiermee dient rekening te worden gehouden.

3.23. Aangezien het uiteraard moeilijk is op vergaderingen waaraan wordt deelgenomen door honderden houders van timesharingrechten beslissingen te nemen, zou het — naast invoering van de schriftelijke stemming — beter zijn de nationale wetgever te verzoeken mechanismen in te voeren voor het oplossen van geschillen. Te dien einde zou een rechter dan wel een onafhankelijke instantie ingeschakeld kunnen worden. Deze zou dan snel een besluit kunnen nemen t.a.v. gevallen waarin de kosten voor beheer e.d. buitensporig hoog geacht worden, of een beheerder kunnen aanwijzen wanneer de eigenlijke beheerder het goed verwaarloost of wanneer de houders van de timesharingrechten en de eigenaar zelf het oneens zijn.

VIII. *Artikel 3, lid 2 — Waarborgen*

3.24. De Afdeling is van mening dat de richtlijn verder zou moeten gaan: hierin zou de verplichting moeten worden opgenomen dat een verzekeringscontract wordt gesloten om de rechten van de koper te beschermen ingeval het gebouw om welke reden dan ook niet binnen de in de overeenkomst vastgelegde termijn wordt voltooid, te meer daar het in het Commissiedocument gebruikte begrip „voldoende waarborgen” vaag is.

3.24.1. Ook zou moeten worden voorzien in een geharmoniseerde termijn voor terugbetaling wanneer het gebouw niet wordt voltooid.

3.24.2. De lid-staten zouden verzocht moeten worden maatregelen te nemen om te verhinderen dat bemiddelaars en makelaars die niet over de nodige technische en financiële competentie beschikken, op de timesharingmarkt actief worden.

3.25. Aan de bijlage zou daarom een punt moeten worden toegevoegd met bepalingen t.a.v. verzekeringen/waarborgen in geval van constructiefouten aan het woongedeelte en bijhorende gebouwen en voorzieningen, het uitkeren van schadevergoeding ingeval de bouw niet wordt voltooid en het bieden van garanties voor gebreken die aan het licht komen in de loop van in een specifieke EG-regeling vast te leggen periode. Een en ander zou de duidelijkheid van artikel 3, lid 2, verhogen.

IX. *Artikel 4 — Rechten en verplichtingen van de koper*

3.26. In deze bepalingen zouden de wederzijdse rechten en plichten van beide partijen moeten worden opgenomen, en niet alleen die van de koper.

3.26.1. De bewoording zou kunnen worden verbeterd door meer de nadruk te leggen op het tweezijdige karakter van de overeenkomst, al moet worden erkend dat overeenkomstig artikel 100 A van het EEG-Verdrag de zwakkere verdragsluitende partij bijzondere bescherming verdient.

X. *Artikel 5 — Taal*

3.27. De koper moet de taal kunnen kiezen waarin de overeenkomst en het in de bijlage genoemde informatieve document worden opgesteld.

3.27.1. Dit beginsel moet in de tekst worden verankerd, omdat het volgens de Afdeling objectiever is dan hetgeen thans wordt voorgesteld.

XI. *Artikel 6 — Schriftelijke overeenkomst*

3.28. De Afdeling kan zich vinden in deze bepaling, met dien verstande dat de contractbepalingen door het in art. 5 genoemde informatieve document resp. andere bijlagen bij de overeenkomst niet veranderd of terugschroefd mogen worden; de contractbepalingen moeten nl. altijd prevaleren.

3.28.1. Wanneer op grond van bijzondere omstandigheden aanvullende overeenkomsten moeten worden gesloten, hebben deze een subsidiair karakter en zijn hierop de bepalingen van de artikelen 6 en 7 van toepassing.

XII. *Artikel 7 — Afkoelingsperiode*

3.29. Overeenkomstig artikel 7, lid 1, heeft de koper als algemene regel 14 kalenderdagen de tijd om de overeenkomst ongedaan te maken.

3.29.1. In het Portugese recht wordt voorzien in een periode van 7 dagen, en in het Britse recht van 14 dagen.

3.29.2. In de Franse en de Griekse wetgeving wordt in het geheel niet voorzien in een afkoelingsperiode.

3.29.3. In de richtlijn wordt voorgesteld dat de koper 28 kalenderdagen bedenktijd heeft wanneer het genotsrecht betreffende timesharing in een ander land dan in het land waar de koper zijn gewone verblijfplaats heeft, wordt uitgeoefend. Dit geldt ook wanneer de overeenkomst wordt ondertekend in het land waar de koper is gevestigd.

3.30. Ten einde verwarring te voorkomen, zou de afkoelingsperiode overall 28 dagen moeten bedragen. Hierdoor wordt de koper in staat gesteld in zijn eigen lid-staat juridisch advies in te winnen. De consument zou hiermee het hoogst mogelijke beschermingsniveau worden geboden, terwijl tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de noodzaak van billijkheid bij handelsovereenkomsten.

3.31. In de gedetailleerde en goed gemotiveerde Memorie van toelichting legt de Commissie niet uit waarom zij bij de definitie van het herroepingsrecht afwijkt van de definitie in artikel 5 van de richtlijn inzake bescherming van consumenten bij buiten verkooppromoties gesloten overeenkomsten⁽¹⁾. De Afdeling vindt dat een coherente aanpak geboden is zodat het Gemeenschapsrecht stringenter en beter uitvoerbaar wordt, tenzij om wetenschappelijke redenen of met het oog op de jurisprudentie een andere oplossing de voorkeur verdient. Dergelijke redenen worden evenwel noch in de preambule, noch in de Memorie van toelichting genoemd.

XIII. *Artikel 7 — Ongerechtvaardigde verrijking/Geschenken*

3.32. Wanneer geschenken worden overhandigd vóórdat de overeenkomst is ondertekend dan wel tijdens een promotiebijeenkomst, is de situatie duidelijk.

3.32.1. Deze verkooptechniek wordt gebruikt om potentiële kopers aan te lokken, en het lijkt dan ook niet meer dan gerechtvaardigd dat dergelijke geschenken eigendom van de koper worden.

3.33. Minder duidelijk is evenwel wat moet gebeuren met geschenken die zijn overhandigd nadat de overeen-

⁽¹⁾ PB nr. L 372 van 31. 12. 1985, blz. 3.

komst is ondertekend en die niet zouden zijn overhandigd indien de koper de overeenkomst niet was aangegaan.

3.34. Het Comité is van mening dat deze vorm van aanmoediging in velerlei opzicht oneerlijk is, zowel voor de koper als voor de verkoper, en het stelt voor dat het aan de koper beloofde cadeau pas wordt overhandigd wanneer de overeenkomst van kracht wordt (d.w.z. na de afkoelingsperiode van 28 dagen). Dit zou de onbillijkheid voor zowel koper als verkoper wegnemen. Een en ander geldt niet voor gevallen waarin het geschenk bestaat uit reizen of verblijven die er speciaal toe dienen het verkoopobject nader te leren kennen.

3.34.1. Hierbij gaat het niet om de terugbetaling van bedragen als bedoeld in artikel 7, lid 4, sub a), aangezien het in dit laatste geval vrijwel altijd om een tweezijdige aangelegenheid gaat.

3.34.2. Deze bepaling is belangrijk aangezien een niet uit geld bestaand geschenk soms een rol kan spelen bij de ondertekening van een overeenkomst. Indien het geschenk niet wordt teruggegeven wanneer de overeenkomst wordt herroepen, zou dit een ongerechtvaardigde verrijking van de ex-koper van het timesharingrecht vormen.

3.35. In de Memorie van toelichting verklaart de Commissie dat het begrip „ongerechtvaardigde verrijking” moet worden geïnterpreteerd in de zin van Richtlijn 87/102/EEG van 22 december 1986 inzake consumentenkrediet. Dit lijkt adequaat, maar om tot een effectieve harmonisatie te komen — en daar gaat het ten slotte om —, zou aan artikel 7 een nieuw punt moeten worden toegevoegd waarin er nadrukkelijk op wordt gewezen dat het begrip ongerechtvaardigde verrijking moet worden geïnterpreteerd in de zin van artikel 7 van Richtlijn 87/102/EEG.

XIV. Artikel 7 — Terugbetalingstermijn

3.36. Overeenkomstig artikel 7, lid 4, sub b) wordt het aan de lid-staten overgelaten de terugbetalingstermijn vast te leggen. Hierdoor zouden verschillen in de wetgevingen tot stand kunnen komen en discriminatie tussen EG-burgers kunnen ontstaan.

3.37. De terugbetalingstermijn zou derhalve in de huidige richtlijn kunnen worden vastgelegd, of kunnen worden opgenomen in de verplichte informatie waarin wordt voorzien in de bijlage. Deze termijn zou niet langer mogen zijn dan de in artikel 7 van het richtlijnvoorstel genoemde afkoelingsperiode. Bij terugbetaling moet het volledige bedrag worden uitgekeerd en mogen geen boetes worden afgetrokken.

XV. Artikel 8 — Nietigheid van de overeenkomst

3.38. In de richtlijn zou een bepaling inzake misleidende reclame moeten worden opgenomen, aangezien

dit dikwijls een van de meest complexe factoren is die de koper ertoe brengen een timesharingovereenkomst aan te gaan.

3.38.1. Indien een overeenkomst bepalingen bevat waarin misleidende informatie wordt gegeven en bedrieglijke suggesties worden gedaan, zou deze nietig moeten zijn; hetzelfde geldt voor overeenkomsten waarin geen duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen het pure genotsrecht en het klassieke eigendomsrecht. In dergelijke gevallen is de mogelijkheid om de overeenkomst eenzijdig te herroepen niet het adequate middel om tussen de betrokken partijen een sfeer van vertrouwen en vrijheid van handelen te creëren.

3.38.2. Aan artikel 8 zou daarom een derde lid moeten worden toegevoegd waarin wordt gesteld dat elk beding waarbij de koper wordt misleid omtrent de wezenlijke kenmerken van het goed waarop de overeenkomst van toepassing is, als nietig wordt beschouwd.

3.38.3. In sommige gevallen zou het schrappen van een bijzonder belangrijke bepaling van de overeenkomst dan wel een inbreuk op dwingende bepalingen van de richtlijn de koper de mogelijkheid moeten bieden om de gehele overeenkomst te annuleren of te verbreken.

3.39. In het voorstel wordt niet ingegaan op het gebruik van oneerlijke reclamemethoden en agressieve directe verkooptechnieken — gewoonlijk buiten verkoopruimten — door getraind verkooppersoneel dat de kopers onvolledige, misleidende of zelfs verkeerde informatie geeft en onder grote psychologische druk zet. Hierbij zal worden aangevoerd dat deze gevallen in specifieke wetsvoorschriften zijn geregeld⁽¹⁾, maar dat is niet het geval.

3.40. De beloften die getrainde verkopers doen om toekomstige kopers van timesharingrechten te lokken en de informatie die zij te dien einde verstrekken, kunnen soms een wezenlijke rol spelen bij het sluiten van de overeenkomst. Het is derhalve uiterst belangrijk dat in de richtlijn bepalingen worden opgenomen om misleidende reclame en informatie evenals het gebruik van agressieve verkoopmethoden te verbieden.

3.41. Bovendien zou verkoop buiten verkoopruimten geheel moeten worden verboden. Timesharingverkopers zouden zowel in het land waar zij actief zijn als in het land waar het hoofdkantoor is gevestigd, geregistreerd moeten zijn.

XVI. Rechtsconflicten

3.42. De Afdeling stemt in met de in artikel 9 opgenomen oplossing voor conflicten die kunnen voortvloeien uit het grensoverschrijdende karakter van timesharing. Conflicten zijn evenwel ook nu niet uitgesloten, aangezien in het voorstel niet duidelijk is vastgelegd welke wetsvoorschriften van toepassing zullen zijn.

⁽¹⁾ PB nr. L 250 van 19. 9. 1984; PB nr. C 180 van 11. 7. 1991.

XVII. *Betalingswijze (nieuwe bepalingen)*

3.43. Op het tijdstip waarop de koper de timesharingovereenkomst ondertekent, zou hij alleen verplicht moeten zijn een bepaald bedrag te betalen dat, al naar gelang hetgeen is overeengekomen, als aanbetaling geldt. Het resterende bedrag dient betaald te worden wanneer het gebouw kan worden betrokken.

3.44. De koper zou het recht moeten hebben om het onroerend goed te inspecteren ten einde na te gaan of het bestek is uitgevoerd. Hij moet dit recht aan een derde kunnen delegeren of hiervan kunnen afzien.

3.45. Het door de koper bij de ondertekening van het contract betaalde bedrag zou onder een „trustrekening” in bewaring moeten worden gehouden totdat het gebouw kan worden betrokken.

XVIII. *Bijlage*

3.46. De bijlage is zeer informatief en zal een belangrijke rol spelen bij het garanderen van volledige contractuele vrijheid; tevens biedt zij de waarborg dat de verkoper objectieve en waarheidsgetrouwe informatie geeft en de koper geheel op de hoogte is van aard en inhoud van het recht.

3.47. In de bijlage worden de bepalingen van de richtlijn concreet ingevuld. Zij worden zelfs in een andere volgorde behandeld zodat de gebruiker ze beter kan begrijpen. In de bijlage zouden evenwel geen specifieke artikelen mogen worden genoemd, aangezien dit de interpretatie en uitvoering van de richtlijn door de lid-staten zou kunnen bemoeilijken.

3.47.1. De verwijzing naar artikel 3 in punt k) zou derhalve moeten worden geschrapt, aangezien de punten a) en m) van de bijlage reeds betrekking hebben op artikel 3.

3.47.2. Ook het laatste gedeelte van punt i) betreffende huurovereenkomsten zou om hierboven uiteengezette redenen moeten worden geschrapt.

3.47.3. De bijlage zou een bepaling moeten bevatten betreffende het al dan niet voorhanden zijn van een verzekering ter dekking van de verplichtingen van de verkoper, met name de uitkering van een schadevergoeding (zie paragrafen 3.23 en 3.24) en over de restitutie van door de consument betaalde garanties bij herroeping.

3.47.4. Indien het onroerend goed of het recht op een internationale ruilbeurs verhandelbaar is, dienen de desbetreffende tarieven en de voorwaarden voor toegang tot deze beurs te worden vermeld.

3.47.5. In alinea b) of d) van de bijlage zouden de aard van het recht (zakelijk of persoonlijk) evenals, in het geval van clubs, de aard van de juridische verbintenis uitdrukkelijk moeten worden vermeld.

3.47.6. Er zou duidelijke informatie moeten worden gegeven over het wederverkoopsysteem en de modaliteiten hiervan.

3.47.7. De koper zou op de hoogte moeten worden gesteld van de concrete gevolgen die voortvloeien uit niet-betaling van de lasten, met name voor instandhouding. Tevens zou duidelijk gemaakt moeten worden welke wetgeving van toepassing is en welke rechterlijke instantie bevoegd is bij geschillen tussen de eigenaar en de houder van een timesharingrecht.

3.47.8. Wanneer de prijs voor een nog niet gebouwd onroerend goed gewijzigd kan worden, dient een formule voor prijsaanpassing te worden vastgelegd.

3.47.9. In gevallen waarin het onroerend goed nog niet is gebouwd, zou een definitieve termijn voor de ondertekening van de overeenkomst dan wel het precieze tijdstip vanaf wanneer het recht kan worden uitgeoefend, moeten worden vastgelegd. De koper dient op de hoogte te worden gesteld van zijn rechten ingeval de verkoper op het overeengekomen tijdstip niet aan de overeenkomst heeft voldaan.

3.48. Bovengenoemde opmerkingen vormen een aanvulling op de opmerkingen over de bijlage die hier en daar reeds bij de behandeling van de eigenlijke tekst van het richtlijnvoorstel naar voren zijn gebracht.

4. *Conclusies*

4.1. De Commissie is ingegaan op de belangrijkste problemen in verband met timesharing, maar het is wel wenselijk dat de onderhavige opmerkingen in aanmerking worden genomen.

4.2. Behoudens bovengenoemde aanbevelingen kan het Commissievoorstel dan ook de goedkeuring van het Comité wegdragen.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende nieuwe voedingsmiddelen en nieuwe voedselingrediënten⁽¹⁾

(93/C 108/02)

De Raad heeft op 30 juli 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 2 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Jaschick.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Wanneer de Gemeenschap in het kader van de voltooiing van de binnenmarkt tot een vrij verkeer van levensmiddelen wil komen, moet zij een gemeenschappelijk levensmiddelenbeleid gaan voeren. In de sector nieuwe levensmiddelen en voedselingrediënten betekent dit dat er een EG-wetgeving moet komen voor de kennisgevings- en vergunningsprocedure. Hiertoe heeft de Commissie een voorstel voor een verordening ingediend.

1.2. Met dit voorstel wil de Commissie waarborgen dat de consument, ook wanneer het om nieuwe levensmiddelen of voedselingrediënten gaat, altijd veilige levensmiddelen krijgt aangeboden. Tevens wordt beoogd binnen de Gemeenschap tot gelijke concurrentievoorwaarden te komen. De Gemeenschap hecht bijzondere waarde aan een hoog niveau van consumentenbescherming, hetgeen o.a. tot uiting komt in de keuze van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap als juridische grondslag voor het voorstel.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het valt toe te juichen dat de Commissie in de Gemeenschap tot een uniforme regeling in de sector voedingsmiddelen en voedselingrediënten wil komen. Op EG-niveau bestaat momenteel nog geen wettelijke regeling die speciaal voor deze categorie producten geldt en uniforme procedures voor de beoordeling en keuring van nieuwe producten bevat. Het is dringend noodzakelijk dat deze leemte wordt aangevuld door een stuk Gemeenschapswetgeving, in de eerste plaats om de veiligheid en de gezondheid van de consument te beschermen, maar ook om te voorkomen dat er tussen de lid-staten handelsbelemmeringen ontstaan.

2.2. Wanneer men dit doel inderdaad wil verwezenlijken, moet het Commissievoorstel echter eerst bijgewerkt worden.

2.3. Belangrijk is dat de Commissie onderzoekt, in hoeverre deze tekst reeds bestaande rechtsvoorschriften zou kunnen overlappen.

2.4. De consument moet nieuwe produkten kunnen evalueren. Daartoe is naast produktinformatie, waardoor het grondrecht van de consument op informatie en keuzevrijheid gewaarborgd wordt, ook een deskundige voorlichting door de nationale instanties en andere belangengroeperingen noodzakelijk. Slechts wanneer deze maatregelen hand in hand gaan, kan worden bereikt dat het levensmiddelenaanbod overzichtelijk is. Voorts hebben fabrikanten/importeurs de plicht, tijdig voorafgaande informatie aan alle stadia van de distributie door te geven.

2.5. Het Comité vindt dat de Commissie terecht voor de rechtsvorm van een verordening heeft gekozen, omdat deze de lid-staten maar weinig beoordelingsvrijheid laat. Bovendien zijn voor de toepassing ervan geen nationale wetsbesluiten nodig.

2.6. Wanneer de Gemeenschap maatregelen neemt op het vlak van het levensmiddelenbeleid, mag volgens het Comité nooit worden vergeten dat met name de levensmiddelensector sterk wordt bepaald door nationale cultuur en voedingsgewoontes. Daarom moeten vernieuwingen niet alleen vanuit economisch of wetenschappelijk oogpunt, maar ook met inachtneming van mogelijke gevolgen op het vlak van cultuur en voedingsgewoontes worden bekeken. Voorts zou de Gemeenschapswetgeving voor levensmiddelen behalve aan produktveiligheid ook grote aandacht moeten besteden aan andere onderdelen van de levensmiddelenkwaliteit zoals voedingswaarde en sensorische aspecten.

2.7. Het Comité vindt dat de Commissie ook moet letten op de gevolgen van de verordening voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) met zijn specifieke problemen.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 1

3.1.1. Artikel 1 bevat een omschrijving van de categorieën produkten die onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen. In bijlage I worden bij gebrek aan een definitie van het woord „nieuw” de vier categorieën produkten opgesomd die onder het toepassingsgebied van de richtlijn zullen vallen. Bedoel-

⁽¹⁾ PB nr. C 190 van 29. 7. 1992, blz. 3.

de produkten moeten dus kunnen worden ondergebracht in één van deze categorieën, welke volgens het Comité herzien zouden moeten worden. Daarnaast moeten genoemde produkten ook nog „tot dusver in de Gemeenschap niet in significante mate voor menselijke voeding zijn gebruikt” en „resulteren in een significante wijziging in de samenstelling en/of de voedingswaarde en/of het beoogde gebruik”.

3.1.2. Het Comité vindt dat het toepassingsgebied van de verordening duidelijker moet worden vastgelegd, door artikel 1 en bijlage I als volgt te wijzigen:

„Deze verordening geldt voor het in de handel brengen (dus ook voor de invoer) van de volgende voedingsmiddelen en voedsel ingrediënten:

- produkten die vervaardigd zijn volgens een procédé van de levensmiddelentechnologie dat tot nu toe niet gebruikt werd voor de vervaardiging van voedingsmiddelen of voedsel ingrediënten;
- produkten die tot nu toe niet als voedingsmiddelen of voedsel ingrediënten gebruikt werden;
- produkten die bestaan uit een genetisch gemodificeerd organisme en/of uit nucleïnezuurhoudende delen van een dergelijk organisme, alsmede stofwisselingsprodukten van genetisch gemodificeerde organismen;
- produkten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit een organisme of een deel van een organisme, waarvan niet al lang bewezen is dat het zonder bezwaar in levensmiddelen gebruikt kan worden”.

Bijlage I te schrappen.

3.2. Artikel 2

3.2.1. In artikel 2 worden produktcategorieën genoemd die onder het toepassingsgebied van andere Gemeenschapsvoorschriften vallen en waarop deze verordening dus niet van toepassing is.

3.2.2. Juist bij de vervaardiging van de in dit artikel genoemde categorieën produkten wordt echter in belangrijke mate gebruik gemaakt van nieuwe technologieën. Daarom is het volgens het Comité niet voldoende, deze substanties alleen aan specifieke, deels reeds bestaande richtlijnen te onderwerpen, omdat deze niet voorzien in een speciale keuring van deze nieuwe stoffen.

3.2.3. Ten aanzien van het sub a) bepaalde stelt het Comité vast dat de bestaande beoordelingsmechanismen voor additieven alleen niet voldoende zijn. De kaderrichtlijn voor additieven (89/107/EEG) bevat geen beoordelingscriteria die het gebruik van nieuwe technologieën voldoende in aanmerking nemen. Additieven die met behulp van nieuwe methodes worden vervaardigd, zouden daarom ook aan de criteria van bijlage II moeten worden getoetst.

3.2.4. Additieven die met behulp van nieuwe technologieën worden vervaardigd, moeten voldoende gekeurd worden; daarom stelt het Comité voor, de tekst sub a) als volgt uit te breiden:

„Onder Richtlijn 89/107/EEG van de Raad maar niet onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen, mits zij aan de algemene criteria van bijlage II voldoen.”

3.2.5. Ten aanzien van het sub b) bepaalde stelt het Comité vast dat de meeste in levensmiddelen gebruikte aroma's nog niet door het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding zijn beoordeeld. De Commissie is momenteel bezig met de voorbereiding van een ontwerp-verordening betreffende het opstellen van een lijst van in voedingsmiddelen gebruikte aroma's (III/3515/91-Rev. 1), maar hierin wordt geen speciale keuring van met nieuwe procédés verkregen aroma's voorgeschreven. Er is dus niet voor gezorgd dat de gebruiksveiligheid van aroma's die met behulp van nieuwe technologieën zijn vervaardigd, voldoende wordt gecontroleerd.

3.2.6. Aroma's die met behulp van nieuwe technologieën worden vervaardigd, moeten voldoende gekeurd worden. Daarom stelt het Comité voor, de tekst sub b) als volgt uit te breiden:

„... die onder Richtlijn 88/388/EEG van de Raad maar niet onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen, mits zij aan de algemene criteria van bijlage II voldoen”.

3.2.7. Hetzelfde geldt voor het sub c) bepaalde over extractiemiddelen. Ten einde te waarborgen dat extractiemiddelen die met behulp van nieuwe technologieën zijn vervaardigd, voldoende gekeurd worden, stelt het Comité voor, ook deze tekst als volgt uit te breiden:

„... die onder Richtlijn 88/344/EEG van de Raad maar niet onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen, mits zij aan de algemene criteria van bijlage II voldoen”.

3.2.8. De tekst sub d) vraagt om verduidelijking. Deze bepaling mag niet zo kunnen worden geïnterpreteerd dat levensmiddelen die eigenlijk onder deze verordening vallen, er niet meer onder vallen wanneer ze bestraald worden. Het Comité stelt voor de tekst als volgt uit te breiden:

„.../.../EEG vallen en vóór bestraling niet onder het toepassingsgebied van deze verordening vielen.”.

3.3. Artikel 3

3.3.1. In het voorstel voor een verordening wordt bepaald dat voor de vergunningsprocedure resp. kennisgeving aan de Commissie het advies van „onafhankelijke deskundige met wetenschappelijke ervaring” nodig is.

3.3.2. Het Comité vindt dat in het voorstel criteria moeten worden vastgelegd voor de benoeming van de

deskundigen. De hiertoe in artikel 10 voorziene procedure lijkt het Comité niet geschikt. De Commissie zou moeten nagaan of het wel noodzakelijk is dat de deskundigen op Europees niveau erkend worden. Aangezien de risicobeoordeling bij nieuwe levensmiddelen wetenschappelijk gezien bijzonder ingewikkeld is, zou de term „één deskundige” moeten worden vervangen door „een nationaal comité van deskundigen of een nationale dienst”. Bij inschakeling van de nationale comités zou moeten worden uitgegaan van reeds bestaande groepen van deskundigen in de lid-staten. Bovendien zou de Commissie moeten nagaan in hoeverre het begrip „onafhankelijkheid van de deskundigen” duidelijker kan worden gedefinieerd.

3.4. Artikelen 4, 5 en 6

3.4.1. In het Commissiedocument wordt bepaald dat een voedingsmiddel of een voedsel ingrediënt pas op de markt mag worden gebracht, wanneer op EG-niveau een bepaalde procedure is doorlopen. Het voorstel voor een verordening biedt op dit punt twee mogelijkheden: kennisgeving of aanvraag van een vergunning. In eerste instantie wordt de kennisgevingsprocedure gevolgd; slechts in bijzondere gevallen is de vergunningsprocedure verplicht. Volgens het voorstel doen dergelijke bijzondere gevallen zich voor, wanneer het voedingsmiddel in de vorm van levensvatbare organismen wordt geconsumeerd, geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke gegevens voorhanden zijn die aantonen dat het produkt zonder gevaar kan worden gebruikt, of indien bij de kennisgevingsprocedure een negatief advies is uitgebracht door ten minste één lid-staat of door de Commissie.

3.4.2. Onder voorbehoud van het in paragraaf 3.4.4 genoemde wordt op het volgende gewezen:

- Er bestaan momenteel geen algemeen erkende criteria aan de hand waarvan de veiligheid van nieuwe voedingsmiddelen en voedsel ingrediënten kan worden beoordeeld. Daarom moet ieder geval apart worden bekeken.
- Uit ervaringen met Richtlijn 90/202/EEG over genetisch gemodificeerde mechanismen is gebleken dat een periode van drie maanden, zoals hier voorgesteld wordt, niet voldoende is om de bevoegde nationale diensten de gelegenheid te geven, wetenschappelijke gegevens over risicobeoordeling te verzamelen. Daarom zou de Commissie moeten nagaan of de termijn van drie maanden (art. 5, lid 2) in de praktijk voldoende is dan wel moet worden verlengd tot 6 maanden. Pas wanneer de Commissie een positief oordeel heeft uitgebracht, zou toestemming moeten worden gegeven om de levensmiddelen op de markt te brengen.

3.4.3. In verband met het in paragraaf 3.4.2 opgemerkte stelt het Comité voor, in artikel 5, lid 1 de woorden „één of meer” te schrappen.

3.4.4. Het Comité is van mening dat voor alle nieuwe voedingsmiddelen in eerste instantie steeds de vergun-

ningsprocedure moet worden gevolgd. Voor zover al algemeen erkende wetenschappelijke gegevens bestaan, kan de kennisgevingsprocedure worden gevolgd om te voorkomen dat onnodige dubbele controles plaatsvinden.

3.4.5. Bij de vergunningsprocedure zou het in de opmerkingen betreffende artikel 3 genoemde comité van deskundigen moeten worden geraadpleegd. Naar analogie van de kennisgevingsprocedure zouden ook voor de vergunningsprocedure termijnen moeten worden vastgesteld.

3.4.6. Voorts wijst het Comité erop dat de Commissie zou moeten nagaan op welke punten de vergunningsprocedure voor genetisch gemanipuleerde levensmiddelen reeds bestaande EG-rechtsvoorschriften zou kunnen overlappen.

3.4.7. Met inachtneming van het in paragraaf 3.4.4 opgemerkte stelt het Comité daarom voor, de artikelen 5 en 6 samen te voegen en slechts één enkele procedure in de verordening op te nemen.

3.4.7.1. Indien de artikelen 5 en 6 in de huidige vorm blijven bestaan, zou het derde lid van artikel 5, waarin bepaald wordt dat de bevoegde instanties gedurende de kennisgevingsprocedure de mogelijkheid dienen te hebben, de voor een risicobeoordeling eventueel vereiste wetenschappelijke gegevens bij de verantwoordelijke rechtspersoon op te vragen, zo moeten worden geformuleerd dat de lid-staten in ieder geval steeds de nodige gegevens krijgen.

3.4.8. De consument verlangt terecht informatie, duidelijkheid en keuzevrijheid. De Raad zou nu moeten bekijken hoe deze verlangens kunnen worden gehonoreerd. De consument kan alleen vrij voor of tegen een bepaald voedingsmiddel kiezen als het etiket duidelijk is; dit veronderstelt eerlijke en volledige voorlichting van de consument. De bestaande richtlijn van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten inzake etikettering en presentatie van levensmiddelen, alsmede inzake de daarvoor gemaakte reclame komt nog onvoldoende tegemoet aan die behoefte aan duidelijke etikettering van nieuwe voedingsmiddelen. Zo dient bijvoorbeeld bij produkten die geheel of gedeeltelijk uit genetisch gemodificeerde levende organismen bestaan, of bij produkten die door enzymbehandeling zijn verkregen, dan wel uit plaatsen bestaan, welke tot dusver geen gebruikelijk consumptieartikel vormen, op het etiket duidelijke informatie te worden gegeven over het productieproces en de samenstelling van het produkt.

3.5. Artikel 7

3.5.1. Het Comité is ingenomen met de bepaling dat bijzondere gegevens over milieurisico's moeten worden verstrekt, wanneer voedingsmiddelen of voedsel ingrediënten geheel of gedeeltelijk uit genetisch gemodificeerde organismen, in de zin van artikel 2, leden 1 en 2 van Richtlijn 90/220/EEG, bestaan.

3.5.2. Niettemin verzoekt het de Commissie ook de volgende punten in overweging te nemen:

- Artikel 11, lid 6 en art. 18 van de Richtlijn over genetisch gemodificeerde organismen (90/220/EEG) zouden ook moeten gelden voor de verordening over nieuwe voedingsmiddelen en voedingsingrediënten. Hierin staan namelijk de volgende, naar het oordeel van het Comité belangrijke, bepalingen: „Indien ... nieuwe gegevens ten aanzien van de risico's van het produkt aan het licht komen, dient de kennisgever onmiddellijk ... de maatregelen te nemen die nodig zijn om de veiligheid van de menselijke gezondheid en het milieu te beschermen.” (art. 11, lid 6) en „De Commissie zendt het Europees Parlement en de Raad om de drie jaar een verslag toe over het toezicht ... op de ... in de handel gebrachte produkten.” (art. 18).
- Voorts mag niet worden vergeten dat krachtens de artikelen 3 en 5 van Richtlijn 90/679/EEG betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk ⁽¹⁾ de potentiële risico's van het productieproces moeten worden vastgesteld en de werkgever verplicht is het contact met gevaarlijke biologische agentia zo veel mogelijk te vermijden.

3.6. Artikel 10

3.6.1. Het Comité kan niet instemmen met de in dit artikel voorgestelde procedure van het raadgevend

⁽¹⁾ PB nr. L 374 van 31. 12. 1990, blz. 1.

comité omdat noch de lid-staten, noch andere Instellingen van de Gemeenschap, noch vertegenwoordigers van de belangengroeperingen hierin voldoende medezeggenschap hebben. Het Comité vindt dat deze procedure vervangen moet worden door de procedure van een beheerscomité.

3.6.2. Bovendien is het Comité van mening dat de deskundigheid van de leden van de diverse comités die toestemming moeten geven voor het in de handel brengen van een produkt, afgestemd moet zijn op de complexiteit van de materie. Door meer deskundigen en vertegenwoordigers van sociaal-economische belangengroeperingen aan te wijzen, kan voor meer vakken-nis en deskundigheid worden gezorgd.

3.7. Bijlage I

3.7.1. De hier genoemde vier categorieën produkten lijken het Comité niet geschikt om samen met artikel 1 het toepassingsgebied van de verordening duidelijk af te bakenen. Daarom stelt het Comité voor, bijlage I te schrappen met inachtneming van de in paragraaf 3 ten aanzien van artikel 1 gemaakte opmerkingen.

3.8. Bijlage II

3.8.1. Het Comité stemt in met de drie algemene criteria die in bijlage II worden genoemd, maar vraagt zich af of bij de toelating niet ook naar de zogenaamde sociaal-economische aspecten moet worden gekeken.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad houdende wijziging van Richtlijn 88/407/EEG van de Raad van 14 juni 1988 tot vaststelling van de veterinairerechtelijke voorschriften van toepassing op het intracommunautaire handelsverkeer in diepgevroren sperma van runderen en de invoer daarvan, en houdende uitbreiding van de werkingssfeer tot vers sperma van runderen ⁽¹⁾

(93/C 108/03)

De Raad heeft op 30 november 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Proumens.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting van 24 en 25 februari 1993 (vergadering van 24 februari) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

Het Comité stemt in met het richtlijnvoorstel, op voorwaarde dat aan enkele hieronder genoemde details aandacht wordt geschonken:

1. Algemene opmerkingen

1.1. Bij Richtlijn 88/407/EEG van 14 juni 1988 zijn de veterinairerechtelijke voorschriften voor diepgevroren rundersperma vastgesteld.

1.2. Ten tijde van de vaststelling van deze richtlijn liep de situatie in de lid-staten met betrekking tot de status van twee ernstige infectieziekten, infectieuze boviene rhinotracheïtis (IBR) en infectieuze postulaire vulvovaginitis (IPV), echter zeer sterk uiteen. Met het oog daarop kon de Commissie op grond van artikel 4 van de richtlijn een verslag met daarin de nodige voorstellen opstellen. Het onderhavige richtlijnvoorstel is hier het resultaat van.

1.3. De situatie met betrekking tot deze twee ziektes is niet wezenlijk veranderd. Rekening houdend met de lange duur (ongeveer tien jaar) van de fokprogramma's is het wenselijk het winnen van sperma van seropositieve stieren te blijven toestaan.

1.4. Een seropositieve stier is niet klinisch ziek; het vaccin wordt hem toegediend om de twee genoemde ziekten uit te roeien. Zijn sperma kan derhalve gebruikt worden.

1.5. De opgedane ervaring, weergegeven in het aan het richtlijnvoorstel gehechte verslag, maakt duidelijk dat sommige bepalingen van Richtlijn 88/407/EEG gewijzigd of aangevuld dienen te worden.

2. Nieuwe voorstellen

2.1. Er moet klaarheid worden gebracht in de situatie met betrekking tot de status van de stier ten aanzien van:

- brucellose,
- enzoötische boviene leukose, en
- tuberculose

bij binnenkomst in een spermacentrum.

2.2. Bij stieren die meer dan twaalf maanden vóór de spermawinning tegen mond- en klauwzeer zijn ingeënt, mag geen virus-isolatie-test op die ziekte meer worden verricht.

2.3. Stieren mogen niet meer met streptomycine tegen leptospirosis worden behandeld.

2.4. De bepalingen op grond waarvan een stier gedurende dertig dagen in het spermacentrum moet hebben verbleven voordat sperma mag worden gewonnen, moeten worden geschrapt.

2.5. Ten slotte moet de Commissie de mogelijkheid krijgen de bijlagen te wijzigen via de procedure van het Comité van Beheer.

3. Conclusies van het verslag

3.1. Bovengenoemde voorstellen zijn het resultaat van het verslag van de Commissie over de tenuitvoerlegging van Richtlijn 88/407/EEG, die met name gewijzigd is bij Richtlijn 90/120/EEG van de Raad. Hierin is voor de handel in sperma van stieren die seropositief zijn bevonden voor IBR een overgangperiode vastgesteld, die op 31 december 1992 afliep.

3.2. Tegen IBR kan vaccinatie worden toegepast, maar vaccins bieden geen bescherming tegen besmetting

⁽¹⁾ PB nr. C 324 van 10. 12. 1992, blz. 13.

met een veldvirus. Bovendien kan een virus lange tijd latent aanwezig zijn en later weer geactiveerd worden, bv. door stress. Besmette stieren kunnen het virus dus hun leven lang blijven verspreiden.

3.3. Pogingen om de ziekte uit te roeien, zijn alleen in Ierland, Denemarken en sommige delen van Frankrijk gedaan. Er wordt echter wel geprobeerd seropositieve stieren uit de spermacentra te weren.

3.4. Gezien de kenmerken van het virus en ook omdat het belangrijk is genetisch materiaal te bewaren dat, vooral voor bepaalde rassen, zeer waardevol is, kan sperma van zowel gevaccineerde seropositieve als van seronegatieve stieren gebruikt worden, tenzij de stier klinisch besmet is.

3.5. Dit sperma mag ten minste tien jaar, d.w.z. tot 1998, worden gebruikt.

3.6. Tot dan komt het te volgen beleid neer op het:

- testen van dieren,
- verwijderen van besmette dieren in de centra,
- vaccineren van de overige dieren.

3.7. Wat mond- en klauwzeer betreft, is vaccinatie sinds 1 januari 1992 volledig verboden. Aangenomen wordt dat sperma van stieren die meer dan twaalf maanden vóór de spermawinning zijn gevaccineerd, slechts een te verwaarlozen risico oplevert.

3.8. Voorts kan worden toegestaan dat vers sperma in het toepassingsgebied van de richtlijn wordt opgenomen.

3.9. De quarantaineregeling (stieren moeten vóór de spermawinning dertig dagen in een erkend spermacentrum verblijven, en sperma moet vóór verzending dertig dagen zijn opgeslagen) kan worden versoepeld. Alleen een quarantaineregeling voor het sperma zelf is voldoende.

4. Andere gevolgen

4.1. Het is niet nodig zowel stieren als sperma met antibiotica te behandelen tegen leptospirose. Behandeling van alleen het sperma is voldoende.

4.2. Wat enzoötische boviene leukose betreft, moet het moederdier (of het receptordier) getest worden nadat de stier bij haar is weggenomen.

4.3. De eis betreffende brucellose is duidelijker: de stier moet afkomstig zijn uit een officieel brucellosevrij beslag.

5. Bijzondere opmerkingen

5.1. In de Franse versie van het Commissiedocument moet in tabel 1, eerste kolom, het woord Pays-Bas (1981-1991) worden vervangen door Belgique (1981-1983).

5.2. Artikel 1, punt 3: De uitzonderingen die geweigerd worden, hebben hoofdzakelijk betrekking op de Benelux-landen, die in dit verband eerder een akkoord sloten.

5.3. Artikel 1, punt 4: De bedoelde onderzoeken zullen worden verricht op monsters die vóór de zending worden toegestuurd.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de beperking van de produktiesteun voor verwerkte producten op basis van tomaten⁽¹⁾

(93/C 108/04)

De Raad heeft op 8 december 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pricolo.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting van 24 en 25 februari 1993 (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het principe van verwerkingssteun voor sommige soorten groenten en fruit, met name verse tomaten, is in mei 1978 door de Raad ingevoerd in het kader van het zgn. Middellandse-Zeepakket, dat bestond uit maatregelen ten gunste van de zuidelijke regio's van de Gemeenschap om hun ontwikkelingsachterstand weg te werken. Het was de bedoeling, met dit besluit de industriële verwerking van verse producten te stimuleren om te voorkomen dat ter interventie aangeboden tomaten uit de markt genomen en vernietigd moesten worden. De maatregelen waren er vooral op gericht, uitgesproken plattelandsgebieden te voorzien van een moderne agro-industrie, mede om de grote onderbenutting van arbeidskrachten ter plaatse te verminderen.

1.2. Het steunmechanisme was zo opgezet dat verwerkende bedrijven een financiële compensatie (verwerkingspremie) kregen, die betaald werd door het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL). Deze bestond uit het verschil tussen de prijs voor het communautaire produkt en de prijs voor produkten uit derde landen die vanwege de lage lonen aldaar goedkoper waren. Voorwaarde hierbij was dat het bedrijf met de landbouwproducenten leveringscontracten had gesloten waarin een redelijke minimumprijs was overeengekomen.

1.3. Een dergelijke steunregeling is gunstig voor zowel de verwerker als de landbouwproducent en de consument. Voor de verwerker is het gemakkelijker het eindprodukt af te zetten, de landbouwproducent krijgt voor de verkoop van zijn produkt een interessante prijs en is er zeker van dat de verwerkende industrie zijn oogst zal afnemen, en de consument betaalt minder voor het eindprodukt.

1.4. Ten slotte heeft deze maatregel grotendeels een eind gemaakt aan de grote spanningen die op het platteland steeds weer ontstonden wanneer de oogst aan de verwerkende industrie moest worden aangeboden. Tevens is de taak van de producentenverenigingen hierdoor verruimd en is hun positie erdoor versterkt.

1.5. Bij Verordening (EEG) nr. 989/84 van de Raad van 31 maart 1984 werd een strafregeling ingevoerd die in werking trad wanneer de zogenaamde „garantiedrempel” werd overschreden. Deze drempel werd toen voor de gehele Gemeenschap vastgesteld op 4,7 miljoen ton voor verwerking bestemde verse tomaten, onderverdeeld in drie categorieën: „concentraat”, „gepelde tomaten” en „andere produkten”. Bij overschrijding van de vastgestelde produktielimiet van voor verwerking bestemde tomaten zou de verwerkingssteun in het volgende verkoopseizoen evenredig met de overschrijding verminderd worden (in de praktijk betekende dit dat voor ieder procentpunt overschrijding de steun met 1% werd verminderd). Hierbij moet worden gepreciseerd dat bij het vaststellen van de drempel niet werd uitgegaan van de jaarlijkse produktie, maar van het gemiddelde van de drie verkoopseizoenen voorafgaande aan het jaar waarin de steun vastgesteld moest worden.

1.6. Dit systeem bleek niet geschikt om de produktie goed onder controle te houden, om de eenvoudige reden dat de steunvermindering er de producenten niet toe kan aanzetten de produktie onder de garantiedrempel te houden.

1.6.1. Daarom werd besloten voor de verkoopseizoenen 1985/86, 1986/87 en 1987/88 strengere maatregelen te nemen: er werd alleen nog steun gegeven voor een vooraf vastgelegde produktiehoeveelheid. Tegelijk werd besloten dat bij overschrijding van de garantiedrempels alleen rekening hoefde te worden gehouden met de hoeveelheden waarvoor in de drie voorafgaande verkoopseizoenen steun was betaald.

1.6.2. Er werd dus een mechanisme van „produktiequota” ingevoerd dat via verlengingen tot en met het verkoopseizoen 1991/92 is gehandhaafd.

1.6.3. Na het verkoopseizoen 1991/92 trad voor het verkoopseizoen 1992/93 automatisch de „garantiedrempelregeling” weer in werking omdat niet besloten was de quotaregeling nogmaals te verlengen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité gaat akkoord met doel en inhoud van het Commissievoorstel tot wederinvoering met in-

⁽¹⁾ PB nr. C 328 van 12. 12. 1992, blz. 6.

gang van het verkoopseizoen 1993/94 van de regeling tot beperking van de produktiesteun voor verwerkte produkten op basis van tomaten. Deze steun wordt uitsluitend verstrekt voor tevoren vastgestelde hoeveelheden ter verwerking aangeboden tomaten.

2.2. De quotaregeling heeft zowel voor de landbouwproducenten als voor de verwerkende industrie onmiskenbare voordelen. De landbouwproducent weet bij het inzaaien welke hoeveelheid verse tomaten aan de verwerkende industrie moet worden geleverd, en de verwerkende industrie kan haar produktiecapaciteit afstemmen op de hoeveelheden die contractueel zijn overeengekomen.

2.3. Het komt er dus op neer dat de „quotaregeling” zowel de landbouwers als de verwerkende industrie een aantal vaste aanknopingspunten biedt waaraan zij hun produktie kunnen aanpassen. Met name kent dit systeem niet de onzekerheid die het andere systeem kenmerkt, namelijk de progressieve steunvermindering bij overschrijding van de garantiedrempel. In het verleden is gebleken dat bij een grote of zelfs spectaculaire overschrijding van de garantiedrempel steunvermindering vaak op de koop toe werd genomen.

2.4. Voorts valt op te merken dat het initiatief van de Commissie in overeenstemming is met het besluit van de Raad — in het kader van de vaststelling van de landbouwprijzen voor het verkoopseizoen 1992/93 — om de quotaregeling in het verkoopseizoen 1993/94 weer in te voeren.

2.5. De wederinvoering van deze regeling is dus juridisch gezien correct.

2.5.1. Het Comité is het tevens met de Commissie eens dat deze regeling voor onbeperkte tijd moet gelden, omdat niet om de paar verkoopseizoenen weer een ander systeem kan worden ingevoerd.

2.5.2. Uiteraard moet de regeling eventueel op een later tijdstip herzien worden met het oog op aanpassingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de afloop van de onderhandelingen van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT).

2.6. Het Comité heeft niets aan te merken op de totale hoeveelheden verse tomaten die aan ieder van de producerende landen worden toegewezen en die als in het verleden door de verwerkende industrie zelf worden verdeeld.

2.6.1. Wel verzoekt het de Commissie, deze hoeveelheden in de toekomst af te stemmen op de effectieve produktiecapaciteit van de verschillende landen.

2.6.2. Het hoopt dat zorgvuldig wordt nagedacht over de vraag welke instantie de quota moet gaan beheren.

2.6.3. Het Comité vraagt zich af of niet een regeling zou moeten worden getroffen waarbij iedere lid-staat zelf mag besluiten wie de quota gaat beheren. Deze

kwestie is belangrijk omdat de verenigingen van landbouwproducenten in de sector tomaten in sommige landen zo groot en machtig zijn geworden dat de situatie opnieuw bekeken zou moeten worden.

2.7. Het Comité is overtuigd van het nut van de quotaregeling, maar vindt dat aan deze regeling zoals die tot 1991 is toegepast, een en ander valt te verbeteren omdat de situatie op de markten en in de landbouw zelf sindsdien veranderd is. Het Comité zou nl. gaarne zien dat de tot nu toe bestaande quotaregeling flexibeler wordt gemaakt.

2.8. Met name moet de onderverdeling van de totale hoeveelheid per land tussen de drie categorieën produkten

- a) concentraat;
- b) gepelde tomaten;
- c) andere produkten;

herzien worden omdat de situatie ten dele door de gewijzigde marktten achterhaald is.

2.8.1. In Italië b.v. blijkt al jaren dat het quotum voor tomaten bestemd voor conserven van gepelde tomaten nooit geheel gebruikt wordt, en dat daarentegen het quotum voor „andere produkten” op basis van tomaten (sappen, puree, enz.) voortdurend overschreden wordt.

2.8.2. Het heeft dus geen zin de in de afgelopen jaren toegepaste onderverdeling van de hoeveelheden te handhaven. Binnen de totale hoeveelheid die aan iedere lid-staat wordt toegewezen, zou de verdeling tussen de verschillende produkten dan ook moeten worden gewijzigd, en wel zodanig dat de quota die niet volledig benut zijn, verlaagd worden en de quota die onvoldoende gebleken zijn, navenant verhoogd worden.

2.9. Wanneer dit eenmaal gebeurd is, zouden ook de in het voorstel genoemde overhevelingen moeten worden aangepast. Met name moeten deze overhevelingen ieder jaar opnieuw worden vastgesteld, maar het mag niet zo zijn dat de aan bedrijven toegewezen hoeveelheden automatisch weer voor het volgende verkoopseizoen gelden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Naar aanleiding van bovenstaande overwegingen stelt het Comité de volgende wijzigingen op het Commissievoorstel voor:

3.1.1. In artikel 1, lid 1, zou voor Italië de hoeveelheid tomaten bestemd voor conserven van hele tomaten zonder schil met tenminste 100 000 ton moeten worden verminderd. Deze hoeveelheid zou moeten worden overgeheveld naar de categorie „andere produkten op basis van tomaten”.

3.1.2. In artikel 1, lid 2, tweede gedachtenstreepje wordt bepaald dat maximaal 5% van de voor de pro-

duktie van tomatenconcentraat bestemde hoeveelheden verse tomaten naar de categorie andere produkten op basis van tomaten mag worden overgeheveld. Gezien de huidige situatie zou dit percentage moeten worden opgevoerd tot ten hoogste 15%.

3.1.3. In artikel 1, lid 2, derde gedachtenstreepje, wordt bepaald dat van de voor de productie van andere produkten op basis van tomaten bestemde hoeveelheden verse tomaten maximaal 5% naar de categorie tomatenconcentraat mag worden overgeheveld. Om de

zelfde redenen zou ook dit percentage moeten worden verhoogd tot ten hoogste 15%.

3.1.4. De tekst van artikel 1, lid 3, sub c) zou als volgt moeten worden aangevuld:

„Wanneer deze «reserve» van 2% niet geheel of slechts gedeeltelijk aan nieuwe bedrijven kan worden toegekend, wordt zij weer overgeheveld naar de totale hoeveelheid die onder de verwerkende bedrijven wordt verdeeld.”

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 2299/89 betreffende gedragsregels voor geautomatiseerde boekingsystemen

(93/C 108/05)

De Raad heeft op 11 februari 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 84, lid 2 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Moreland.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Meermaals reeds is de vrees uitgesproken dat geautomatiseerde boekingsystemen [*Computer Reservation System (CRS)*] die in handen zijn van luchtvaartmaatschappijen, wellicht meer de verkoop van die luchtvaartmaatschappijen dienen dan dat zij reisagenten in staat stellen hun klanten volledige en objectieve informatie te verstrekken over beschikbare vliegdiensten.

1.2. Met het oog daarop heeft de Commissie in juli 1988 een verordening goedgekeurd betreffende generieke vrijstellingen voor bepaalde groepen van overeenkomsten tussen ondernemingen op het gebied van geau-

tomatiseerde boekingsystemen in het luchtvervoer. In juli 1989 keurde de Raad een verordening goed aangaande gedragsregels voor geautomatiseerde boekingsystemen. Het Comité heeft destijds over de desbetreffende voorstellen advies uitgebracht. De opmerkingen van het Comité zijn voor een groot deel in die Verordening verwerkt.

1.3. Artikel 23 van de Verordening van de Raad bevat de volgende bepaling: „De Raad neemt uiterlijk op 31 december 1992 een besluit over een herziening van deze verordening, aan de hand van een Commissievoorstel dat vóór 31 maart 1992, samen met een verslag over de toepassing van deze verordening, moet worden ingediend”. De Commissie heeft het verslag en het voorstel echter pas tegen het eind van 1992 ingediend.

2. Verslag over de toepassing van de Verordening

2.1. Hoofdpunten van het verslag

2.1.1. Aanvankelijk was geen enkel geautomatiseerd boekingsstelsel in de Gemeenschap klaar om onmiddellijk aan de eisen van de gedragscode te voldoen; de Commissie heeft de systeemverkoopers toen m.b.t. diverse termijnen ontheffingen verleend. Deze ontheffingen zijn allemaal op 31 december 1990 vervallen.

2.1.2. De Commissie heeft t/m augustus 1992 vijftien klachten en veertien verzoeken om interpretatie ontvangen. De meeste gevallen zijn bij minnelijke schikking beslecht; boetes zijn tot dusver niet opgelegd. De meeste klachten betreffen de wijze waarop gegevens op het beeldscherm worden weergegeven.

2.1.3. De Commissie werkt momenteel nauw samen met de Europese Burgerluchtvaartconferentie (ECAC). Gehoopt wordt dat Commissie en ECAC vergelijkbare teksten vaststellen. De Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO), heeft weliswaar een gedragscode vastgesteld, maar die gaat niet zo ver als die van de EG, met name wat de wijze betreft waarop vluchtgegevens e.d. op het beeldscherm moeten worden weergegeven.

2.1.4. De Commissie is van mening dat de gedragsregels opnieuw dienen te worden bezien, en dat daarbij van de volgende aspecten dient te worden uitgegaan:

- a) de tot dusver met deze regels opgedane ervaring en de nieuwe ontwikkelingen in de CRS-branche op technisch en marketing-gebied;
- b) het „Derde Pakket Luchtvaartmaatregelen”, waardoor het onderscheid tussen geregelde en niet-geregelde luchtdiensten wordt opgeheven;
- c) de mogelijkheid dat de eigenaren van een CRS, concurrerende systemen de toegang tot de markt praktisch ontzeggen door te weigeren aan die systemen deel te nemen, zodat informatie over hun vluchten niet via de concurrerende systemen kan worden verstrekt (deze kwestie was het onderwerp van het recente voorstel voor groepsvrijstelling, waarover het Comité advies heeft uitgebracht);
- d) de mogelijkheid dat de moederluchtvaartmaatschappij die eigenares is van een CRS (de „host”), een nauwere koppeling tot stand brengt tussen het informatiebestand van haar eigen, intern boekingsstelsel (dienstregelingen en informatie over beschikbare plaatsen) enerzijds, en haar extern ten verkoop aangeboden CRS, waarbij de moedermaatschappij gemakkelijker toegang heeft tot de informatie (het probleem van de „dehosting” of „loskoppeling”).

3. Het Commissievoorstel

3.1. Bij het opstellen van het Commissievoorstel is op de volgende wijze van de in paragraaf 2.1.4 genoemde aspecten uitgegaan:

3.1.1. Het voorstel bevat m.b.t. een aantal kwesties verduidelijkingen en wijzigingen van de bestaande regeling, m.n. betreffende de volgende aspecten:

- opnemen van rechtspersonen en precisering van de gevallen waarin kantoren van luchtvaartmaatschappijen zijn uitgesloten;
- verbetering van de kwaliteit van de verstrekte informatie;
- verduidelijking van de criteria voor de weergave van de informatie en de volgorde waarin deze wordt verstrekt (m.n. wat betreft vluchten met gedeelde vluchtcode en/of joint venture-vluchten);
- meer bescherming voor de systeemverkoper ingeval een deelnemende luchtvaartmaatschappij haar contract opzegt;
- grotere vrijheid in het gebruik van compatibele programmatuur van derden;
- minimumnormen voor facturering;
- versterking van de positie t.a.v. systemen van derde landen die EG-luchtvaartmaatschappijen discrimineren.

3.1.2. In de nieuwe ontwerp-regeling zijn niet-geregelde diensten opgenomen. Dit is ongetwijfeld een logisch gevolg van het Derde Pakket Luchtvaartmaatregelen, maar maakt het nog altijd mogelijk niet-geregelde diensten duidelijk te herkennen.

3.1.3. Volgens de ontwerp-regeling van de Commissie zou een luchtvaartmaatschappij een concurrerend CRS desgevraagd dezelfde informatie betreffende dienstregelingen, tarieven en op haar vluchten beschikbare plaatsen moeten verstrekken als aan haar eigen CRS, en reserveringen via een concurrerend CRS op haar vluchten moeten aannemen.

3.1.4. De Commissie vreest dat zich een aantal moeilijkheden zullen voordoen wanneer het CRS wordt losgekoppeld van het interne reserveringssysteem van de moederluchtvaartmaatschappij („dehosting” — zie par. 2.1.4 d); de Commissie vraagt zich o.m. af, of het probleem met „dehosting” alleen op te lossen is, en of daardoor geen politieke wrijvingen zullen ontstaan met derde landen (hoewel dit niet met zoveel woorden wordt gezegd, wordt daarbij voornamelijk gedacht aan de Amerikaanse systemen Sabre en Apollo). De Commissie stelt niettemin voor, beginselen vast te stellen; artikel 4.4 bevat dan ook de volgende bepaling: „Een moederluchtvaartmaatschappij mag geen specifieke laad- en/of verwerkingsprocedure voor zichzelf voorbehouden”.

4. Algemene opmerkingen

4.1. Het Comité heeft weliswaar een aantal opmerkingen over specifieke aspecten van de door de Commissie voorgestelde herziening van de Gedragscode, maar is er in het algemeen mee ingenomen.

4.2. Het Comité vindt de samenwerking met de Europese Burgerluchtvaartconferentie, ECAC, een goede zaak, en neemt nota van het feit dat deze herziening mede gebaseerd is op een grondige discussie met de ECAC.

4.3. Hoewel het Comité het uitbrengen van het verslag over de toepassing van de CRS-Verordening verwelkomt, herhaalt het hierbij zijn opmerking betreffende de oorspronkelijke ontwerp-regeling⁽¹⁾: „De Commissie zou elk jaar eveneens bekend moeten maken, hoeveel klachten er zijn binnengekomen en hoeveel er gegrond zijn bevonden” (par. 4.12); de Commissie zou bovendien bekend moeten maken wat de strekking van die klachten is en welke maatregelen naar aanleiding daarvan zijn genomen.

4.4. In de onderhavige ontwerp-verordening worden niet alle gevallen geregeld waarin luchtvaartmaatschappijen zich toegang zouden kunnen verschaffen tot vertrouwelijke informatie die door andere luchtvaartmaatschappijen in het systeem is gebracht (zoals in het recente geval Virgin/British Airways). Dit zou verboden moeten worden, behalve wanneer het met toestemming van de verstrekker van de informatie geschiedt. Indien dit niet wordt geregeld in het besluit van de Raad over de richtlijn betreffende bescherming van databanken, dient de Commissie dit alsnog in een voorstel te doen.

5. Bijzondere opmerkingen

5.1. Artikel 2 (a, b en c)

5.1.1. Aangezien het onderscheid tussen geregelde en niet-geregelde vluchten in het Derde Pakket Luchtvaartmaatregelen zogoed als opgeheven wordt, is het Comité het ermee eens dat de Gedragsregels ook betrekking dienen te hebben op niet-geregelde vluchten, waarbij de eis dient te worden gesteld dat zulke vluchten duidelijk als zodanig moeten worden aangegeven.

5.2. Artikel 2 (o) (onveranderd)

5.2.1. De term „service enhancement” (in de Nederlandse versie: „dienstenuitbreiding”) wordt in de Amerikaanse gedragscode in een ander verband gebruikt. De formulering is overigens niet duidelijk; de tekst dient hier bijgevolg te worden herzien.

5.3. Artikel 3.2 (c)

5.3.1. Het Comité stemt in met herziening van dit lid. De formulering „niet langer .... behoeft te zijn” is echter te vrijblijvend; er zou moeten staan „niet langer ... behoort te zijn”.

5.4. Artikel 3 bis

5.4.1. Aangezien concurrentie tussen systeemverkopers een goede zaak is voor passagiers en voor het merendeel van de luchtvaartmaatschappijen, verdient de stelregel dat luchtvaartmaatschappijen die een dominante marktpositie innemen moeten worden verplicht aan alle geautomatiseerde boekingsystemen informatie te verstrekken, alle steun. Het is niet gemakkelijk te bepalen hoever dit moet gaan, maar de oplossing van de Commissie is in elk geval een redelijk compromis. De tekst van 3 b) is echter niet geheel duidelijk; bovendien zouden kleine luchtvaartmaatschappijen de gelijke waarborgen moeten krijgen tegen hoge kosten.

5.4.2. Deze kwestie komt ook aan de orde in het voorstel voor een generieke vrijstelling van de toepassing van de mededingingsregels, waarover het Comité reeds advies heeft uitgebracht. Aangezien die vrijstelling niet van toepassing is op systemen met slechts één eigenaar, dient in de gedragsregels een bepaling te worden opgenomen betreffende „verplichte deelname”. Het Comité wijst er nadrukkelijk op dat de onderhavige ontwerp-verordening van de Raad betreffende gedragsregels en de verordening betreffende groepsvrijstelling (een verordening van de Commissie) niet met elkaar in tegenspraak mogen zijn.

5.5. Artikel 7

5.5.1. Hier dient duidelijk te worden aangegeven dat de regeling geldt voor de weergave van mondiale luchtverbindingen in alle CR-systemen waarop de Gedragsregels van toepassing zijn.

5.6. Artikel 8.1

5.6.1. Het is onduidelijk of een moederluchtvaartmaatschappij die bepaalde tarieven niet via haar CRS aanbiedt, deze wel (of niet) mag aanbieden via een reisagent, die zij daarvoor een commissie of andere beloning geeft. Het zou wel eens moeilijk kunnen zijn deze bepaling toe te passen, bijvoorbeeld wanneer sommige tarieven buiten het CRS om worden aangeboden, op voorwaarde dat het CRS van die moederluchtvaartmaatschappij worden gebruikt, met uitsluiting van alle andere systemen.

5.7. Artikel 9.3

5.7.1. Aangezien in dit artikel naar „dienstenuitbreiding” wordt verwezen, dient het artikel eveneens te worden herzien wanneer artikel 2 (o) wordt herzien (zie par. 5.2.1).

5.8. Artikel 10.2

5.8.1. Het Comité vindt dat hier meer duidelijkheid gewenst is. De in de factuur te verstrekken gegevens zouden nader moeten worden omschreven.

⁽¹⁾ PB nr. C 56 van 6. 3. 1989.

5.9. Bijlage**5.9.1. Paragraaf 6**

5.9.1.1. De woorden „en het aantal stops” inlassen.

5.9.2. Paragraaf 7

5.9.2.1. Dit dient als volgt te worden gewijzigd: „Voor vluchten met gedeelde vluchtcode en/of joint-venture-vluchten dient aan systeemverkopers adequate informatie te worden verstrekt. De identiteit van de luchtvaartmaatschappij die ...”.

5.9.2.2. Daardoor komt de verantwoordelijkheid te liggen bij de verstrekkers van de informatie.

5.9.3. Paragraaf 9

5.9.3.1. De systeemverkoper zou ook verzoeken moeten inwilligen om niet-rechtstreekse diensten op

te nemen. Vermoedelijk mogen niet-geregelde diensten buiten het systeem worden gelaten. Dit dient duidelijk te worden gezegd; anderzijds moet ook duidelijk worden bepaald dat niets de opnemings van zulke diensten in de weg staat.

5.9.4. Paragraaf 10

5.9.4.1. Aangezien deze paragraaf aansluit bij paragraaf 7 en 8, dient hij vóór paragraaf 9 te worden ingevoegd.

6. Andere overwegingen

6.1. Het Comité is het in het huidige stadium met de aanpak van de Commissie op het gebied van „de-hosting” eens, maar vindt dat een grondiger studie van dit probleem dient te worden gemaakt, aan de hand waarvan de Verordening nog verder kan worden aangepast en/of met de Verenigde Staten een beleid op dit terrein kan worden overeengekomen.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een Richtlijn van de Raad tot invoering van een heffing op de uitstoot van kooldioxide en op het gebruik van energie⁽¹⁾

(93/C 108/06)

De Raad heeft op 16 juli 1992 besloten, overeenkomstig artikel 99 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor economische, financiële en monetaire vraagstukken die met de voorbereiding van werkzaamheden terzake was belast, heeft haar advies op 9 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Schmitz.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met 92 stemmen vóór en 37 stemmen tegen, bij 6 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité staat achter de doelstelling van de ontwerp-richtlijn⁽²⁾. Beoogd wordt nl. emissies met een broeikas effect te verminderen en tot een rationeel energiegebruik te komen. Het Comité herinnert in dit verband aan zijn initiatiefadvies over „Energie en milieu”⁽³⁾. Op vorm en inhoud van de voorgestelde regeling heeft het Comité echter het een en ander aan te merken.

1.1.1. Er zullen diverse maatregelen moeten worden genomen om bovengenoemde doelstelling te verwezenlijken. Het Comité is van mening dat markteconomische instrumenten zoals belastingen en heffingen, fiscale prikkels en subsidies een belangrijke aanvulling kunnen vormen op milieuvorschriften⁽⁴⁾. Het effect van dergelijke maatregelen mag niet overschat worden, maar zal groter zijn naarmate de subsidie-ontvanger resp. de belasting- en heffingbetaler over keuzemogelijkheden beschikt die in de gewenste richting gaan.

1.1.2. Daarnaast moet ook op het vlak van het energie- en het vervoersbeleid het nodige worden ondernomen. Maatregelen om emissies met een broeikas effect terug te dringen en tot een rationele benutting van energie te komen, mogen niet doorkruist worden door het energie- en vervoersbeleid.

1.1.3. Het broeikas effect is een wereldprobleem en moet dus ook op wereldniveau worden aangepakt. De Gemeenschap zou ten opzichte van de andere landen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de Oosteuropese landen, het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS), de belangrijkste nieuwe industrielanden en de ontwikkelingslanden met doortastende initiatieven moeten komen.

1.1.4. Intern moet zij ervoor zorgen dat geen concurrentiedistorsies ontstaan. Dit betekent dat bij het inzetten van markteconomische instrumenten de voorkeur zou moeten worden gegeven aan een EG-benadering boven een nationale aanpak.

1.2. Een beleid dat erop gericht is, emissies met een broeikas effect te beperken en een rationeel energiegebruik te bevorderen, mag niet tot gevolg hebben dat de concurrentiepositie van het bedrijfsleven in de Gemeenschap t.o.v. derde landen verzwakt wordt.

1.2.1. Indien de politiek niet tijdig iets onderneemt, bestaat de mogelijkheid dat bij het optreden van belangrijke klimaatveranderingen in de wereld onder druk van de publieke opinie radicale maatregelen moeten worden genomen. Verantwoorde structurele aanpassingen van de industrie zijn dan niet meer mogelijk.

1.2.2. Daarom moet vrijwillig en zo spoedig mogelijk worden begonnen met de nodige investeringen. Bedrijven die zich tijdig aan de gewijzigde prioriteiten van het milieubeleid aanpassen, hebben vaak een concurrentievoorsprong. De Japanse industrie lijkt hiervan tot nu toe een voorbeeld. Wanneer de Europese industrie de aansluiting niet wil verliezen, moet zij nu ook met de nodige innovaties beginnen.

1.2.3. De Europese industrie moet voldoende tijd krijgen om zich aan te passen. Hierbij is het belangrijk dat zij althans op middellange termijn kan rekenen op stabiele economische (met inbegrip van financiële stimulansen) en juridische randvoorwaarden. Ten behoeve van de energie-intensieve sectoren zullen gerichte steunmaatregelen moeten worden genomen.

1.2.4. Positieve maatregelen die de lid-staten zouden kunnen nemen, zijn onder meer de invoering van fiscale prikkels voor de toepassing van efficiëntere en milieuvriendelijkere technologie en het realiseren van energiebesparingen. Daarbij kan aan de volgende maatregelen worden gedacht:

- belastingvermindering voor het bedrijfsleven indien het verbruik gunstiger ligt dan de wettelijke norm;
- jaarlijkse of tweejaarlijkse kortingen voor huishoudelijke of commerciële verbruikers indien het verbruik gunstiger uitvalt dan de wettelijke norm;
- belastingvermindering voor huishoudens die zeer efficiënte keukens (kookplaten, ovens, koelkasten) en verwarmingssystemen (ketels) installeren;

⁽¹⁾ PB nr. C 196 van 3. 8. 1992, blz. 1.

⁽²⁾ Besluit van de Raad van 29. 10. 1990.

⁽³⁾ PB nr. C 269 van 14. 10. 1991.

⁽⁴⁾ PB nr. C 332 van 31. 12. 1990.

- fiscale prikkels voor investeringen in efficiëntere en milieuvriendelijkere technologie;
- voorlichtings- en bewustmakingscampagnes.

1.3. Aangezien de structuur van de energiedragers door technische en politieke factoren wordt bepaald, is het volgens het Comité maar helemaal de vraag of de door de Commissie voorgestelde CO₂-heffing inderdaad op grote schaal vervangingsprocessen op gang zal brengen. Voor zover dit op middellange termijn toch mogelijk is, dringen zich de volgende vragen op.

1.3.1. Invoering van een CO₂-heffing zou betekenen dat kernenergie voordeliger wordt dan fossiele energiedragers. Kernenergie draagt immers bij tot vermindering van de uitstoot van gasen met een broeikas-effect. Een dergelijke economische bevoordeling is voor het Comité alleen acceptabel wanneer de Gemeenschap er via andere maatregelen voor zorgt dat de kosten in verband met de risico's van kernenergie (met name opslag en verwijdering van radioactief afval en sluiting van kerncentrales) volledig door de exploitanten van de kerncentrales worden gedragen overeenkomstig het principe dat de vervuiler betaalt.

1.3.2. De indeling van fossiele energiedragers naar hun broeikas-effect bij verschillende observatieperiodes is wetenschappelijk omstreden. Bij een observatieperiode van 100 jaar is CO₂ dominant; bruinkool is de schadelijkste energiedrager, gevolgd door steenkool, aardolie en ten slotte aardgas. Op korte termijn moet echter ook naar de uitstoot van methaan worden gekeken. Methaan heeft een vrij sterk broeikas-effect, maar blijft niet lang in de atmosfeer. Aangezien bij de verbranding van aardgas relatief veel methaan vrijkomt en dit voorlopig wel zo zal blijven, zijn er serieuze wetenschappelijke hypothesen op grond waarvan het broeikas-effect van aardgas (CO₂ + methaan) op korte termijn (20 jaar) groter zou zijn dan dat van aardolie. Indien deze wetenschappelijke hypothesen uitkomen, bestaat het gevaar dat een heffing die uitsluitend gebaseerd is op het CO₂-gehalte en waarin methaan niet meegerekend wordt, op grote schaal zal leiden tot structurele verschuivingen, o.a. van aardolie naar aardgas, en dat het totale broeikas-effect daardoor op middellange termijn zal stijgen in plaats van dalen. De Raad wil op korte termijn tot stabilisering komen (in 2000) en op middellange termijn tot structuurveranderingen in de energiehuishouding. Daarom moet nu eerst, met meeweging van de methaanfactor, worden berekend, welke gevolgen een en ander op middellange termijn voor het klimaat zal hebben. Pas daarna kan worden beoordeeld of de CO₂-heffing in de momenteel voorgestelde vorm het klimaat positief dan wel negatief zal beïnvloeden.

1.3.3. Het wereldenergieverbruik stijgt (prognose van de 15e wereldenergieconferentie van september 1992: stijgingspercentage primaire energie in de periode 1990-2020: 53%). De ontwikkelingslanden zullen naar verwachting 80% van deze stijging voor hun rekening nemen. Gezien het enorme verschil tussen het energieverbruik per capita in de geïndustrialiseerde landen en

de ontwikkelingslanden is dit zeer begrijpelijk. Indien deze trend niet kan worden omgeboogen, zullen alle maatregelen ter bescherming van het klimaat mislukken. De conditio sine qua non is namelijk dat het wereldenergieverbruik op korte termijn gestabiliseerd en op lange termijn teruggedrongen wordt, in het bijzonder in de geïndustrialiseerde landen, waar het energieverbruik per capita hoog is. Hierop is de energiecomponent van de voorgestelde heffingsregeling in de eerste plaats gericht. Energiebeleid en klimaatbescherming zijn hier dus perfect op elkaar afgestemd. Met de voorgestelde CO₂-component wordt primair beoogd, de structuur van de energiedragers te wijzigen (grootste preferentie voor aardgas, terugdringing van steenkool). Op lange termijn zijn alle fossiele energiedragers echter schaars en zal ook steenkool moeten worden gebruikt. Vanuit die optiek zal de CO₂-component dus alleen de volgorde beïnvloeden waarin de energiedragers ingezet worden, maar niet tot een definitieve ontlasting van de atmosfeer leiden (wisselvallig energiebeleid met hoge omschakelingskosten voor de economieën). Deze schaarste (die voor de diverse energiedragers op verschillende momenten zal optreden) zal, ongeacht het huidige tijdelijke overaanbod aan energie, uiterlijk in de eerste helft van de volgende eeuw doorwerken in de prijzen. Gezien de stand van de voorraden betekent dit dat aardolie en aardgas eerder schaars zullen worden dan kolen en dat de prijzen hiervan ook eerder zullen stijgen. Het is denkbaar dat de stijging van de marktprijzen voor aardolie en aardgas over enkele decennia de door de extra belasting gestegen kolenprijs zal overcompenseren, hetgeen inhoudt dat dan waarschijnlijk meer steenkool zal worden ingevoerd. Wanneer men bedenkt dat eerst de Europese kolenproductiecapaciteit is ingekrompen, moet men zich toch afvragen of dit uit het oogpunt van het energiebeleid (voorzieningscontinuïteit) niet totaal ongerijmd is.

1.3.4. Het Comité heeft daarom bezwaar tegen de CO₂-component in de door de Commissie voorgestelde vorm.

1.4. Het Comité heeft al herhaalde malen betuigd, voorstander te zijn van het principe „de vervuiler betaalt”. Gezien het mondiale karakter en de lange-termijnwerking van het broeikas-effect, is toepassing ervan in het onderhavige geval echter moeilijk te verwezenlijken. Toch vindt het Comité dat de externe kosten die door de uitstoot van gasen met een broeikas-effect ontstaan, althans voor een deel moeten worden geïnternaliseerd. Daarom is het voorstander van een belasting op de emissie van gasen met een broeikas-effect, met name de uitstoot van CO₂ en methaan in de energiesector.

1.5. De emissie van gasen met een broeikas-effect kan alleen efficiënt worden teruggedrongen indien dit op wereldniveau gebeurt. Daarom zou eerst moeten worden onderhandeld met de andere OESO-landen en de belangrijkste nieuwe industrielanden, alvorens de door het Comité voorgestelde heffing op gasen met een broeikas-effect in de Gemeenschap wordt ingevoerd. Naar analogie van het Protocol van Montréal over

CFK's zou er ook een internationale overeenkomst moeten worden gesloten ter beperking van emissies van broeikasgassen. Naast een heffing op dergelijke emissies zouden hiertoe nog talrijke andere maatregelen moeten behoren [ook onderzoek en ontwikkeling (O & O)]. Uitzonderingen zouden niet moeten worden toegestaan. In het kader van een dergelijke overeenkomst zou een belangrijk deel van de inkomsten uit bovengenoemde heffing gebruikt moeten worden voor investeringen ter beperking van de emissie van broeikasgassen in de ontwikkelingslanden, Oost-Europa en het GOS. In deze landen kan met relatief bescheiden middelen een aanzienlijke emissiereductie worden bereikt.

1.5.1. Het Comité is zich ervan bewust dat invoering van een algemene heffing op gassen met een broeikas effect technische problemen met zich meebrengt. Met de nodige politieke wil kunnen echter formules worden gevonden om de heffing geleidelijk uit te breiden tot alle gassen met een broeikas effect.

	Relatief aandeel in het broeikas effect over 100 jaar	Levensduur	Herkomst aan te tonen
CO ₂	61,0 %	lang	ja
Methaan	15,0 %	kort	half kwantitatief
N ₂ O	4,0 %	lang	kwalitatief
CFK	11,0 %	lang	ja
Gehydreerd CFK-22	0,5 %	gewoonlijk kort	ja
Overige (Ozon)	8,5 %	kort	kwalitatief

Bron: IPCC.

In een eerste fase zouden behalve CO₂-emissies ook de uitstoot van methaan door de energiesector moeten worden belast.

1.5.2. Indien de Gemeenschap wil dat bovengenoemde onderhandelingen het gewenste resultaat opleveren, moet zij eerst, vóór het begin van de onderhandelingen, een inhoudelijk besluit nemen over de heffingsregeling voor gassen met een broeikas effect. Deze heffing moet echter minder zwaar zijn dan de CO₂-component uit het Commissievoorstel, met name om de kansen op overeenstemming met derde landen te vergroten.

1.5.3. De Gemeenschap zou ervoor moeten zorgen dat haar programma's ter vermindering van de emissie van gassen met een broeikas effect ook toegankelijk worden voor de ontwikkelingslanden. Zij zou een deel van de inkomsten uit de heffing op dergelijke gassen voor aanpassingssteun t.b.v. deze landen moeten reserveren. Dit zou ook de onderhandelingspositie van de Gemeenschap ten goede komen.

1.5.4. Ook het Comité vreest dat eenzijdige maatregelen van de Gemeenschap op korte termijn nadelige gevolgen zullen hebben voor de concurrentiepositie van bepaalde industriële sectoren in de Gemeenschap. Toch

mag de invoering van een heffing op gassen met een broeikas effect niet afhankelijk worden gemaakt van de houding van bepaalde andere OESO-landen.

1.6. Het Comité vindt de invoering van een energiecomponent op zich positief, omdat deze in belangrijke mate kan bijdragen tot rationalisering van het energiegebruik, tot verdere ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen en tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

1.6.1. Uit empirisch onderzoek blijkt dat verhoging van de energieprijzen op middellange termijn tot een rationeler energiegebruik leidt (Studie van de commissie-Wolfson over prijsgevoeligheid van energieprijzen en energieverbruik „Bij invoering van een gewone belasting zal de emissiereductie op middellange termijn tussen -0,1 en -10 schommelen; wanneer in OESO-verband heffingen worden ingevoerd, kunnen de prijsdalingen tot 30% oplopen.”) Wel is hierbij belangrijk dat zowel bedrijfsleven als particuliere huishoudens op lange termijn van stabiele randvoorwaarden kunnen uitgaan. De vraag dringt zich dus op of de Gemeenschap er niet voor zou moeten zorgen dat ongecontroleerde energieprijsschommelingen op de wereldmarkt via flexibele regelingen kunnen worden opgevangen.

1.6.2. Investerings in kernfusie, onuitputtelijke grondstoffen (landbouw) en andere hernieuwbare energiebronnen kunnen alleen rendabel worden indien de energieprijzen op lange termijn stijgen. Uit onderzoeken b.v. op het vlak van zonne-energie is gebleken dat elektriciteit bij hogere energieprijzen voor een groot deel zou kunnen worden geleverd uit hernieuwbare energiebronnen, met name op basis van waterstof (Onderzoekscommissie „Preventieve bescherming van de atmosfeer” van de Duitse Bundestag van 2. 10. 1990).

1.6.3. Het Comité is echter tegen een energiebelasting, waarvan de inkomsten gebruikt zouden worden ter dekking van algemene begrotingstekorten. Daarom stelt het voor, op nationaal niveau een energieheffing in te voeren waarvan de inkomsten bestemd worden voor de bevordering van investeringen in energiebesparingen, voor zover het energieverbruik gunstiger is dan de wettelijke norm, investeringen in hernieuwbare energiebronnen en tegemoetkomingen aan economisch zwakke particulieren en kleine afnemers. Op deze wijze kan een energieheffing ook in belangrijke mate bijdragen tot beperking van milieubelastende emissies, o.m. van gassen met een broeikas effect. Met de stijging van het energieverbruik in de Gemeenschap sedert 1986 blijven echter ook de CO₂-emissies toenemen [Werkdocument SEC(92) 1996 van 23. 10. 1992 van de Commissie over de gevolgen van de voorgestelde CO₂-heffing voor de energiepolitiek]. Het is niet duidelijk welke rol de daling van de aardolieprijs hierbij gespeeld heeft.

1.6.4. De ontwikkeling van energiezuinige fabrieken en consumptiegoederen en van installaties waarin hernieuwbare energie wordt opgewekt, draagt in belangrijke mate bij tot de versterking van het concurrentievermogen van de Europese industrie. De energieheffing is

dus niet alleen relevant voor het milieubeleid, maar ook voor het industriebeleid. Daarom zou het Comité graag zien dat waterkrachtinstallaties alsook vernieuwbare energiebronnen van de in te voeren heffing worden vrijgesteld. Zowel op EG-niveau als in de lid-staten moeten de sociale partners hierbij worden betrokken.

1.6.5. Het Comité beschouwt het Commissievoorstel als onderdeel van een algemeen maatregelenpakket op energiegebied dat ook niet-fiscale maatregelen omvat om de CO₂-uitstoot te verminderen en energie-efficiency en -besparingen op te voeren. Het Comité staat hier geheel en al achter, maar zou graag zien dat sterker de nadruk wordt gelegd op het Thermie- en het Altener-programma. Het onlangs goedgekeurde SAVE-programma is echter volstrekt onvoldoende om een significante bijdrage te kunnen leveren, en het zou daarom ten minste op de aanvankelijk voorgestelde omvang moeten worden gebracht.

1.7. De Commissie koppelt de invoering van een CO₂- en energieheffing aan de voorwaarde dat deze fiscaal neutraal moeten zijn, maar laat de concrete uitvoeringsbepalingen aan de lid-staten over.

1.7.1. Het Comité is het met de Commissie eens dat de concurrentiepositie van de communautaire industrie ten opzichte van de belangrijkste concurrenten niet mag worden aangetast. Belastingneutraliteit valt echter niet onder de bevoegdheid van de Gemeenschap, maar onder die van de lid-staten. Wanneer de Raad besluit een energieheffing in te voeren, kan hij de lid-staten aanbevelen, compenserende belastingmaatregelen te nemen. Dergelijke maatregelen mogen evenwel niet haaks staan op het EG-mededingingsbeleid, en de Commissie dient hierop dan ook nauwkeurig toezicht te houden.

1.7.2. Om te waarborgen dat de opbrengst van deze heffing inderdaad de gewenste bestemming krijgt, zouden de lid-staten deze in speciale fondsen moeten onderbrengen. Het Comité pleit ervoor, drie fondsen op te richten: een fonds voor de industrie, een fonds voor de energiebedrijven en een fonds voor particuliere huishoudens en kleine bedrijven. De besteding van de middelen uit deze fondsen zou in overleg met de betrokken sectoren moeten gebeuren. In dit verband kan steun worden verleend aan vrijwillige energiebesparingsprogramma's van het bedrijfsleven. De Gemeenschap zou tot een regeling moeten komen die soepel genoeg is om naar gelang van de nationale en regionale omstandigheden efficiënte maatregelen te kunnen nemen in het kader van de energiebesparing resp. stimulering van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, zonder particuliere huishoudens en kleine afnemers daarbij in moeilijkheden te brengen.

1.8. Wanneer op EG-niveau een belasting op broeikasgassen en een energieheffing worden ingevoerd, zullen de kosten voor bedrijfsleven en particulieren regionaal variëren. Daarom stelt het Comité voor, in het kader van het regionaal beleid specifieke maatregelen te nemen die uit de EG-Fondsen zouden worden gefinancierd. Hierbij moet rekening worden gehouden met de

behoeften en het ontwikkelingspeil van ieder land. Via het Cohesiefonds moet steun worden gegeven aan openbare en particuliere investeringen voor een rationeler energiegebruik. Het Regionaal Fonds moet ingezet worden voor begeleidende steunmaatregelen door middel van een specifiek „communautair bestek”, waartoe de Commissie zo spoedig mogelijk een voorstel zou moeten uitwerken.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Het Comité pleit voor twee verschillende en elkaar aanvullende maatregelen:

- belasting op emissies van gassen met een broeikas effect,
- heffing naar energie-inhoud.

De belasting op gassen met een broeikas effect zou zonder uitzondering moeten gelden voor alle emissies van CO₂ en methaan in de energiesector. Wel zou deze belasting lager moeten zijn dan de door de Commissie voorgestelde CO₂-component. De totale belasting zou dan met inbegrip van de energieheffing lager uitvallen.

De invoering van een belasting op broeikasgassen en een heffing op de energie-inhoud zou moeten worden uitgesteld totdat de conjuncturele situatie gunstiger is geworden dan op het ogenblik.

Onderstaande opmerkingen over de afzonderlijke artikelen hebben betrekking op de energiecomponent van het Commissievoorstel.

2.2. Artikel 1, lid 1

In plaats van een algemene energiebelasting zou een energieheffing moeten ingevoerd. De opbrengst van deze energieheffing zou bestemd moeten worden voor steun aan investeringen in energiebesparingen die verder gaan dan de wettelijke norm, aan investeringen in hernieuwbare energiebronnen alsmede aan sociale maatregelen ter bescherming van particuliere huishoudens en kleine afnemers. De lid-staten zouden moeten overwegen of hiertoe nieuwe fondsen in het leven moeten worden geroepen (voor de industrie, de energiebedrijven alsmede voor huishoudens en kleine industriële afnemers).

2.3. Artikel 9

2.3.1. Artikel 9, lid 3

Het Comité stemt in met een geleidelijke verhoging van het tarief, omdat een plotselinge sterke verhoging niet tot het gewenste structurele aanpassingsproces kan leiden [Internationaal Energieagentschap (IEA) World Energy Model/Energy market outlook „Een CO₂-heffing zou op macro-economisch vlak kunnen leiden tot een daling van het bruto nationaal produkt (BNP) van 0,5 tot 3% in het jaar 2000 op voorwaarde dat alle belastinginkomsten herbested worden. Het macro-economische effect kan verminderd worden door de heffing

te faseren ten einde particuliere huishoudens en bedrijfsleven tijd te geven hun consumptiepatroon of productieprocedures aan te passen.”].

2.3.2. Artikel 9, lid 3

Indien op de wereldmarkt sterke prijsstijgingen optreden, zou de geplande verhoging van het tarief moeten kunnen worden uitgesteld. Omgekeerd zou bij sterke prijsdalingen moeten kunnen worden besloten tot een snellere verhoging van het tarief.

2.4. Artikel 10

2.4.1. Artikel 10, lid 1

Het Comité kan slechts akkoord gaan met verlaging van het tarief indien deze in de tijd beperkt is.

2.4.2. Artikel 10, lid 2

Een tijdelijke of volledige vrijstelling van de heffing zou uitsluitend moeten worden verleend indien de energiebesparing groter is dan de wettelijke norm.

2.5. Artikel 11

Hetzelfde geldt voor vermindering van de belasting-schuld of belastingrestitutie, omdat anders een sneeuw-baleffect kan ontstaan. De Commissie zou volgens de in artikel 13 van haar voorstel neergelegde procedure voorstellen dienaangaande moeten uitwerken.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Onderstaand wijzigingsvoorstel (tegenadvies), waarvoor ten minste één vierde van de stemmen is uitgebracht, werd tijdens de beraadslagingen verworpen:

„ De tekst vanaf paragraaf 1 door het onderstaande te vervangen:

1. Algemene context

Aangezien nog steeds niet precies bekend is wat bij een eventuele toename van het broeikaseffect gaat gebeuren, hoe dit in zijn werk zal gaan en hoe groot het effect zal zijn, is enige terughoudendheid bij de keuze van de maatregelen geboden. Eerst zou moeten worden bekeken welke actiemogelijkheden er allemaal bestaan. Aan de hand daarvan zou dan kunnen worden geselecteerd voor de meest efficiënte en economisch minst riskante of minst kostbare maatregelen. Heel belangrijk is ook dat realistisch wordt onderzocht welke technologische aanpassingen of vernieuwingen in aanmerking komen wanneer men de beoogde emissiereductie wil bereiken zonder de sociaal-economische structuren aan te tasten.

In dit opzicht schiet het Commissiedocument ernstig tekort.

Indachtig deze tekortkoming moet het Commissievoorstel tot invoering van een heffing ter beperking van de CO₂-uitstoot in de EG aan vier belangrijke criteria worden getoetst.

- de geschiktheid voor het te bereiken doel, nl. stabilisering van de totale uitstoot van CO₂ in de komende tien jaar, door vermindering van het energieverbruik in de industrie en door omschakeling op minder vervuilende energiebronnen en minder energie-intensieve producten,
- het behoud van de concurrentiepositie van de Europese industrie,
- het gecombineerde effect van andere maatregelen ter stabilisering van de totale CO₂-uitstoot,
- de te verwachten resultaten van maatregelen betreffende andere broeikasgassen.

2. Bezwaren tegen het richtlijnvoorstel

Op grond van bovenstaande overwegingen vindt het Comité dat het richtlijnvoorstel van de Commissie veel te wensen overlaat. Het wil met name de volgende vier punten aanstippen:

- 1) In de eerste plaats is het effect van de voorgestelde heffing zeer beperkt: volgens macro-economische berekeningen van 1990 en 1991 zal het energieverbruik door de heffing nauwelijks enkele procenten omlaag kunnen worden gebracht. De Commissie zelf verwacht overigens dat de heffing misschien maar voor een kwart zal bijdragen tot de beoogde stabilisering van de CO₂-uitstoot in de komende 8 à 10 jaar. Dit magere resultaat wordt bevestigd door een recent onderzoek van D-G XVII en door een aantal studies uit het bedrijfsleven;
- 2) In de tweede plaats zou de concurrentiepositie van de Europese industrie in talrijke sectoren ondergraven worden wanneer de Gemeenschap eenzijdig tot maatregelen zou overgaan. Daarom moet de Gemeenschap niet alleen in OESO-verband optreden maar ook rekening houden met de concurrentie die de voor deze heffing meest gevoelige sectoren kunnen verwachten van b.v. Brazilië, Midden- en Oost-Europa of het GOS. De voorwaarde die de Raad aan de invoering van deze heffing heeft verbonden (alleen als andere landen ook meedoen), moet daarom zo ruim mogelijk worden geïnterpreteerd;
- 3) In de derde plaats bestaan er andere maatregelen waarvan de milieu-effecten zeker zo groot zijn als de zeer beperkte effecten van de voorgestelde heffing en die, in tegenstelling tot de heffing, niet tot sectoriële of globale distorsies zouden leiden. In dit verband kan worden gedacht aan twee maatregelen:
  - enerzijds moeten convenanten met de betrokken sectoren en bedrijven worden gesloten over extra energiebesparingen die het eventuele effect van de heffing ten minste compenseren,
  - anderzijds moet, voor een optimaal rendement van de bestede middelen, het effect van het gevoerde beleid vanuit een mondiaal perspectief worden bekeken, omdat het hier een wereldprobleem betreft. Er moet dus rekening mee worden gehouden dat de Gemeenschap slechts 13% van de totale CO₂-uitstoot voor haar rekening neemt omdat zij een betrekkelijk efficiënt energie- en milieubeleid heeft. Wil men de voor milieubescherming beschikbare middelen zo goed mogelijk besteden, dan dient men zich af te vragen of de middelen die de EG eventueel voor emissiereductie zou uittrekken, niet beter besteed zouden zijn in de landen die het minst aandacht besteden aan energiebesparing of omschakeling op schonere energiebronnen zoals China, de vroegere Oostbloklanden of de ontwikkelingslanden. Iedere ecu die daar besteed zou worden, zou veel meer milieu-effect opleveren dan in de EG.
- 4) In de vierde plaats is het jammer dat de Commissie geen aandacht besteedt aan de bijdrage die emissiereductie bij andere broeikasgassen tot de beoogde stabilisering van de totale uitstoot kan leveren. Uit recent onderzoek van het Frans milieu- en energiebesparingsagentschap (ADEME) is gebleken dat bij andere broeikasgassen vrijwel spontaan emissiereducties worden verwezenlijkt, hetgeen tot gevolg zal hebben dat de totale uitstoot van broeikasgassen in Frankrijk in de periode tot 2010 sterk zal dalen. Dit geldt zelfs nog wanneer de CO₂-emissies enigszins zouden stijgen omdat slechts bij een redelijk geachte kosten-batenverhouding reducties zouden worden verwezenlijkt. Aangezien ook de wetenschap nog met een aantal onzekere factoren zit (zie boven), kan men zich afvragen of de voorgestelde heffing wel nut heeft. Immers, de milieu-effecten zijn gering, de economische kosten hoog en de totale uitstoot van broeikasgassen wordt er niet door verminderd.

3. Incoherentie en andere moeilijkheden

- Tot besluit merkt het Comité op dat het richtlijnvoorstel incoherent is, dat de uitvoering ervan grote technische moeilijkheden met zich meebrengt en dat de verplichte heffingen naar alle waarschijnlijkheid zullen stijgen.
- De incoherentie ligt in de dubbele berekeningsgrondslag van de voorgestelde heffing: CO₂ en energie. Het Commissievoorstel leidt ertoe dat qua broeikas effect „schone” energiebronnen (kernenergie en waterkracht) belast worden, hetgeen niet alleen incoherent is maar ook het substitutieproces tussen de verschillende energiedragers zowel bij de produktie als bij de consumptie afremt. Dit is op zijn beurt weer incoherent.
- De toepassing van het neutraliteitsprincipe zal ongetwijfeld grote administratieve moeilijkheden opleveren, behalve wanneer dit principe tegen een macro-economische achtergrond wordt geplaatst. Het grootste probleem vormen natuurlijk de concurrentiedistorsies binnen de Gemeenschap waaraan waarschijnlijk niet valt te ontkomen wanneer de uitvoeringsbevoegdheid, zoals in het Commissievoorstel staat, bij de lid-staten wordt gelegd.
- Gezien de (zeer) ernstige begrotingsmoeilijkheden moet worden gevreesd dat de voorgestelde heffing uiteindelijk alleen maar een „goede” gelegenheid is om de begrotingsinkomsten te vergroten. Wanneer de heffing eenmaal is ingevoerd, zouden de verplichte heffingen met 1% van het BBP toenemen, terwijl de lid-staten van de Gemeenschap toch al gebukt gaan onder de te zware last van deze heffingen.”

Uitslag van de stemming

Vóór: 56, tegen: 83, onthoudingen: 3.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben vóór het wijzigingsvoorstel (tegenadvies) gestemd:

De dames en heren: ARENA ASPINALL, BAGLIANO, BEALE, BELL, BELTRAMI, BERNABEI, BLACK, BREDIMA-SAVOPOULOU, CEYRAC, CHEVALIER, CONNELLAN, DELOROZOY, DONCK, FRERICHS, GAFO FERNANDEZ, GARDNER, GERMOZZI, GHIGONIS, GIACOMELLI, GIESECKE, GREEN, GUILLAUME, KAARIS, KAFKA, KAZAZIS, LAUR, LITTLE, LÖW, LYONS, MERCE JUSTE, MEYER-HORN, MOBBS, MORIZE, NOORDWAL, OVIDE ETIENNE, PANERO FLOREZ, PARDON, PEARSON, PELLETIER, Ch., PELLETIER, R., PERRIN-PELLETIER, PETERSEN, PRICOLO, PROUMENS, ROBINSON, ROMOLI, SAUWENS, SCHADE-POULSEN, SCHLEYER, SCHNIEDERS, SOLARI, STECHER NAVARRA, TESORO OLIVER, WHITWORTH, WICK.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben tegen het wijzigingsvoorstel (tegenadvies) gestemd:

De dames en heren: ABEJON RESA, AMATO, BLESER, BOISSEREE, BORDES-PAGES, BRIESCH, CAL, CARROLL, CASSINA, CEBALLO HERRERO, CHRISTIE, COLOMBO, DECAILLON, von der DECKEN, DIAPOULIS, van DIJK, DOUVIS, DRAIJER, DRILLEAUD, DUNKEL, ELSTNER, ENGELN-KEFER, ETTY, EULEN, FLUM, FORGAS I CABRERA, FRANDI, FREEMAN, GEUENICH, GIATRAS, GOMEZ MARTINEZ, GREDAL, GROBEN, HAGEN, HILKENS, JANSSEN, JENKINS, de KNEGT, KORFIATIS, LACA MARTIN, LAPPAS, LARSEN, LIVERANI, LUSTENHOUWER, MADDOCKS, MANTOVANI, MARGALEF MASIA, MASUCCI, MAYAYO BELLO, MERCIER, MOLINA VALLEJO, MORELAND, MORRIS, MOURGUES, MUÑIZ GUARDADO, NIELSEN B., NIELSEN P., NIERHAUS, PELLARINI, PETROPOULOS, PIETTE, POMPEN, QUEVEDO ROJO, RANGONI MACHIAVELLI, REA, ROSEINGRAVE, SANTIAGO, SANTILLAN CABEZA, SANTOS, SCHMIDT, SCHMITZ, von SCHWERIN, SEQUEIRA, SILVA, SMITH, SPYROUDIS, STRAUSS, TIXIER, VELASCO MANCEBO, VERBOVEN, WAGENMANS, WALDACK, ZUFIAUR NARVAIZA.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben zich van stemming onthouden:

De heren: ATAIDE FERREIRA, BERNS, PAVLOPOULOS.

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende levensmiddelenadditieven met uitzondering van kleurstoffen en zoetstoffen

(93/C 108/07)

De Raad heeft op 3 juli 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 2 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Hilkens.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (13 stemmen tegen, bij 4 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleidende opmerking

1.1. Het voorstel van de Commissie beoogt een nadere invulling te geven aan de bepalingen van de kaderrichtlijn betreffende de aanpassing van de wetgevingen in de lid-staten inzake levensmiddelenadditieven in de voor menselijke voeding bestemde waren (Richtlijn 89/107/EEG).

1.2. De kaderrichtlijn schrijft voor welke categorieën additieven uitsluitend als additief zijn toegelaten. Gekozen is voor het principe van positieve lijsten van toegela-

ten additieven. De toelating van ieder additief dient gebaseerd te zijn op adviezen van het Wetenschappelijk Comité voor de Menselijke Voeding.

1.3. In artikel 3 van bovengenoemde kaderrichtlijn is bepaald, dat in nadere richtlijnen bijzondere bepalingen zullen worden opgenomen met betrekking tot het toegestaan gebruik van bepaalde categorieën additieven als genoemd in de bijlage van de kaderrichtlijn. Tevens zullen daarin de reeds bestaande bijzondere verticale richtlijnen worden opgenomen.

1.4. Naast de door de Commissie voorgestelde richtlijnen voor kleurstoffen en voor zoetstoffen heeft de Commissie nu een voorstel gedaan voor alle andere additieven met uitzondering van de meelverbetersaars, waarover het Wetenschappelijk Comité voor de Menselijke Voeding nog moet adviseren.

1.5. Het voorstel voor een richtlijn voor levensmiddelenadditieven met uitzondering van kleurstoffen en zoetstoffen bepaalt dat uitsluitend additieven in levensmiddelen mogen worden toegelaten, die in de bijlagen van de richtlijn zijn opgenomen.

1.6. Naast een algemene lijst van toegelaten additieven (bijlage I), waarvoor het beginsel „Quantum Satis” van toepassing is, worden in afzonderlijke bijlagen nadere specificaties aangegeven van toegelaten additieven die in bepaalde produkten in bepaalde hoeveelheden zijn toegestaan.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité staat positief tegenover het Commissievoorstel daar waar de Commissie bij haar voorstel uitgaat van een positieve lijst van stoffen die, met uitzondering van alle andere, als levensmiddelenadditief gebruikt mogen worden. Deze benadering is voorgeschreven in de kaderrichtlijn inzake levensmiddelenadditieven.

2.2. De voor het toelatingsbeleid voor additieven gekozen systematiek, zoals geformuleerd in artikel 2 van het voorstel, heeft eveneens de instemming van het Comité. Daardoor wordt het immers mogelijk om in bepaalde groepen levensmiddelen slechts met name genoemde additieven toe te laten en eventueel beperkingen vast te leggen wat betreft de hoeveelheid.

2.3. Het Comité kan instemmen met het „Quantum Satis”-principe en onderschrijft het belang dat door de Commissie wordt gehecht aan een correcte invulling daarvan. Het Comité dringt er ten eerste bij de Commissie op aan, dat de in de bijlage opgenomen definitie van het begrip „Quantum Satis”, die inhoudt dat concentraties van de desbetreffende levensmiddelenadditieven volgens goede fabricagepraktijken dienen te worden beperkt tot wat noodzakelijk is om het beoogde doel te bereiken en dat de consument door deze additieven niet mag worden misleid, als integraal onderdeel in de artikelen van de richtlijn worden opgenomen.

2.4. Het Comité gaat er van uit, dat de in de bijlagen toegelaten additieven door het Wetenschappelijk Comité voor de Menselijke Voeding, wat betreft de veiligheid, acceptabel geacht worden voor gebruik in levensmiddelen. De Commissie wordt verzocht het beleid te continueren waarbij alleen additieven worden toegelaten die door het Wetenschappelijk Comité toxicologisch adequaat beoordeeld zijn. Het Comité is van mening dat toegelaten additieven waarvan nadien negatieve eigenschappen bekend worden, door het Wetenschappelijk Comité opnieuw beoordeeld moeten wor-

den. Daardoor wordt gegarandeerd, dat het beleid gebaseerd blijft op de meest recente wetenschappelijke inzichten terzake.

2.4.1. Het Comité wijst er hier nog eens op, dat aan het Wetenschappelijk Comité voor de Menselijke Voeding in dit kader een sleutelpositie is toegekend. Een hoog wetenschappelijk niveau en de absolute onafhankelijkheid van de leden moeten daarom in de samenstelling en in de werkwijze van dit Comité tot uitdrukking komen.

2.5. Het Comité verzoekt de Commissie een artikel op te nemen waarin vastgelegd wordt, dat alleen additieven gebruikt mogen worden die voldoen aan de door het Wetenschappelijk Comité aanbevolen specificaties. Ook verzoekt het Comité op te nemen dat het Wetenschappelijk Comité garandeert dat specificaties uitsluitend gebaseerd zijn op het geteste preparaat.

2.6. Indien de Acceptable Daily Intake (ADI) gebaseerd is op een bepaalde hoeveelheid van een testpreparaat dringt het Comité erop aan bij het vaststellen van maximum concentraties van hoeveelheden actieve stof, rekening te houden met de hoeveelheid actieve stof in het testpreparaat.

2.7. Het Comité stelt vast dat het Permanent Comité voor de Levensmiddelen krachtens deze richtlijn optreedt als een raadgevend comité van de Commissie. Het Comité verzoekt de Commissie de in artikel 5 omschreven taken van dit Comité zodanig te formuleren, dat deze beperkt blijven binnen de bepalingen van deze richtlijn, inclusief de bijlagen.

2.8. Gegeven de grote betekenis die bij de ontwikkeling van een levensmiddelenbeleid wordt toegekend aan het Wetenschappelijk Comité voor de Menselijke Voeding dringt het Comité er bij de Commissie op aan, te bevorderen dat de adviezen van deze Comité's op ruime schaal in de verschillende talen van de Gemeenschap worden gepubliceerd.

2.9. Het Comité wijst erop, dat de in het voorstel genoemde datum van 1 januari 1993 voor de implementatie van deze Richtlijn niet haalbaar zal zijn.

3. Bijzondere opmerkingen over de artikelen

3.1. Artikel 1, lid 2

3.1.1. Vastgesteld wordt dat de categorie schuimmiddelen niet voorkomt in Bijlage I van de Kaderrichtlijn 89/107/EEG. Het Comité verzoekt de Commissie maatregelen te nemen om problemen bij de toelating van deze categorie stoffen te voorkomen.

3.2. Artikel 1, lid 4

(a) Aan verpakt drinkwater worden soms conserveermiddelen toegevoegd om de houdbaarheid te ver-

lengen. Het betreft hier andere stoffen dan die welke gebruikt worden bij de bereiding van drinkwater. Het Comité verzoekt de Commissie het gebruik van deze conserveermiddelen in deze richtlijn te regelen.

- (b) Ammoniumchloride is een aromastof maar wordt door sommige lid-staten als additief beschouwd. De vermelding in artikel 1 dient ervoor, problemen te voorkomen na het van kracht worden van de richtlijn. Om dezelfde reden verzoekt het Comité eveneens caseïne en caseïnaten, alsmede rook, in artikel 1 te vermelden omdat deze stoffen in sommige lid-staten als additief beschouwd worden.

3.3. Artikel 2

3.3.1. Het Comité stemt ermee in dat in artikel 2, lid 3.a, voedingsmiddelen vermeld staan waaraan geen additieven mogen worden toegevoegd. In het bijzonder waardeert het Comité de opname van de categorie „unprocessed foodstuffs”. Naar de mening van het Comité komen een aantal andere produkten eveneens in aanmerking om in dit artikel opgenomen te worden:

- gewone yoghurt (indien het produkt levende bacteriën bevat) en karnemelk; in een mededeling van de Commissie uit 1991 wordt uiteengezet dat lid-staten de aanduiding yoghurt of iedere andere aanduiding welke gebaseerd is op het woord „yoghurt” kunnen verbieden voor produkten die geen levende bacteriën bevatten. Dit heeft ertoe geleid dat er verschillen zijn tussen de lid-staten voor wat betreft de wettelijke eisen die aan produkten met de aanduiding „yoghurt” gesteld worden. Het Comité verzoekt de Commissie rekening te houden met deze verschillen en yoghurt welke levende bacteriën bevat op te nemen in artikel 2, lid 3.a;
- pappen, bvb. rice-pudding-type products, die uitsluitend bestaan uit de ingrediënten van melk en granen; produkten waaraan suiker toegevoegd is vallen buiten deze categorie;
- droge deegwaren;
- geconserveerde groenten in blik en glas, uitgezonderd produkten die fysisch veranderd zijn en produkten die opgenomen zijn in de bijlagen III en IV. Onder fysisch veranderd wordt gerekend: geschild, gesneden, enz.;
- ongemengde en droge kruiden en specerijen; uitzonderingen kunnen opgenomen worden in andere bijlagen.

3.3.2. In sommige „onbewerkte levensmiddelen” zijn een aantal van de in Bijlage I vermelde additieven technologisch noodzakelijk en dienen daarom uitgezonderd te worden. Het Comité verzoekt de Commissie de in onderstaande „onbewerkte levensmiddelen” vermel-

de additieven toe te staan waarbij deze in elk afzonderlijk geval in een aparte lijst worden opgenomen:

— snelkokende rijst	E 471: 10 g/kg E 472a: 10 g/kg
— onbewerkte bevroren en diepgevroren groenten	E 300: QS E 301: QS
— onbewerkte bevroren en diepgevroren vruchten	E 302: QS E 330: QS E 331: QS E 332: QS E 333: QS
— diepgevroren vis	E 300: QS E 301: QS E 302: QS
— bevroren schaal- en weekdieren	E 300 — 301 — 302
	ascorbaten QS of 750 mg/kg
	E 330 — 331 — 332 — 333
	citraten QS of 3000 mg/kg
	E 500a — 500b — 501a — 501b
	carbonaten QS of 5000 mg/kg
	E 530
	magnesiumoxide QS of 500 mg/kg
— inktvis om te frituren	E 526 calciumhydroxide 500 mg/kg

3.4. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan om, voorafgaand aan de in artikel 8 genoemde herziening van de in deze Richtlijn vermelde gebruiksvoorwaarden, een verslag op te stellen over de gang van zaken in de afgelopen periode en met name over de problemen die daarbij zijn geconstateerd. Het Comité verzoekt de Commissie dit rapport voor te leggen aan het Europees Parlement en aan het Economisch en Sociaal comité.

4. Bijzondere opmerkingen over de bijlagen

4.1. Bijlage I

4.1.1. Het Comité kan, op een uitzondering na, instemmen met de omvang van Bijlage I en met het „Quantum Satis”-principe dat voor deze stoffen wordt voorgesteld.

4.1.2. In sommige landen bestaat er bij consumenten en in wetenschappelijke kringen⁽¹⁾ bezorgdheid over glutamaten omdat er aanwijzingen zijn dat deze stof in hoge dosis ongewenste reacties kan veroorzaken. Daarom verzoekt het Comité de Commissie om glutamaat niet volgens het quantum satis principe toe te laten maar maximale gebruikshoeveelheden voor bepaalde produkten vast te leggen.

⁽¹⁾ Zie volgende wetenschappelijke werken:

1. „Voedselovergevoeligheid: een inventariserend en beleidsonderbouwend literatuuronderzoek” — Ministerie van W.V.C. (Health, Rijswijk 1990, blz. 45)
2. „Monosodiumglutamaat” — *Food Technology* (Mei 1987, blz. 143 en volgende).

4.2. Bijlage II

4.2.1. In de in Bijlage II opgenomen levensmiddelen is een beperkt gebruik van de additieven van Bijlage I toegestaan. In alle andere levensmiddelen mogen de meer dan 100 additieven van Bijlage I volgens het „Quantum Satis”-principe gebruikt worden. In de meeste lid-staten is het gebruik van additieven in basislevensmiddelen wettelijk vastgelegd en beperkt. Het Comité stelt vast dat het voorstel inhoudt dat in de meeste lid-staten meer additieven in de meeste basislevensmiddelen toegelaten zullen mogen worden dan tot nog toe het geval is.

4.2.1.1. Het Comité wijst erop dat de consument, voor wat betreft basislevensmiddelen traditioneel bepaalde verwachtingen heeft. Het Comité dringt er daarom bij de Commissie op aan, de voorgestelde toelating van de additieven uit Bijlage I voor wat betreft de basislevensmiddelen te herzien. Een dergelijke herziening zou gerealiseerd kunnen worden door produkten die in een of meerdere lid-staten als basislevensmiddel worden beschouwd op te nemen in Bijlage II. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan bijvoorbeeld de volgende produkten :

- vleesprodukten;
- kaas, smeerkaas en kwark;
- brood en dergelijke produkten;
- verwerkte groenten en groenteconserven;
- verwerkt fruit en fruitconserven;
- aardappelprodukten;
- bier en wijn;
- zuivelprodukten, niet vallend onder artikel 2.3;
- oliën en vetten;
- vetemulsies, zoals margarine;
- eiprodukten;
- tomatenpuree en produkten op basis van tomaten;
- fruitdesserts.

4.2.2. Bijlage II is een compilatie van bestaande verticale richtlijnen. Sommige sectoren van de industrie zijn tevreden met de huidige stand van zaken met betrekking tot het gebruik van additieven zoals aangegeven in de verticale richtlijn betreffende hun produkt. Andere sectoren zijn van mening dat de totstandkoming van een horizontale wetgeving voor de gebruiksvoorwaarden van additieven benut moet worden als een gelegenheid om de bestaande verticale richtlijnen aan te passen voor wat betreft het gebruik van additieven. Een voorbeeld vormt de richtlijn voor chocolade en chocoladeprodukten. Het Comité verzoekt de Commissie daar waar dit wenselijk geacht wordt deze verticale richtlijnen aan te passen.

4.3. Bijlage III

4.3.1. Het Comité heeft van de Commissie begrepen dat een vigerende toelating van een additief in een

levensmiddel alleen dan geschrapt kan worden wanneer de lid-staten waar deze toelating bestaat daarmee kunnen instemmen. Van bestaand gebruik van additieven wordt de technologische noodzaak als vaststaand gegeven aangenomen. Vanwege verschillen tussen lid-staten (bijvoorbeeld klimaat, produktiewijze, ...) is het gebruik van een bepaald additief in een levensmiddel in de ene lid-staat soms wel noodzakelijk en in een andere niet. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan, zoveel als mogelijk te voorkomen dat lid-staten het gebruik van additieven in levensmiddelen zullen moeten toestaan waar zij dit zelf nooit nodig hebben geacht. Het Comité verzoekt de Commissie dit te realiseren door produkten die een bepaald additief mogen bevatten binnen een categorie levensmiddelen nauwkeurig te omschrijven.

4.3.1.1. Het Comité acht het derhalve positief dat de Commissie deze aanpak voor een aantal produkten reeds volgde. Met name omdat het gebruik van additieven de identiteit van basislevensmiddelen kan veranderen acht het Comité zorgvuldige regelgeving op dit punt belangrijk.

4.3.1.2. Een andere benadering die het Comité aan de Commissie in overweging wil geven is het vaststellen van een meer restrictief toelatingsbeleid, en lid-staten die daaraan niet gelijk kunnen voldoen een overgangsperiode van vijf jaar te bieden. Graag verneemt het Comité van de Commissie of dit in sommige gevallen mogelijk is. Het Comité wijst erop dat de in artikel 8 voorgestelde herziening van onderhavige richtlijn hierin niet voorziet.

4.3.2. De voorstellen in Bijlage III zijn in een aantal gevallen gebaseerd op bestaande toelatingen in één of enkele lid-staten. Het Comité verzoekt de Commissie in deze gevallen de categorie zodanig te omschrijven dat alleen produkten eronder vallen die het betreffende additief onder de bestaande nationale wetgevingen ook mogen bevatten. Op basis van deze benadering verzoekt het Comité de Commissie de volgende categorieën in het voorstel nauwkeuriger te formuleren :

- vleeswaren — gekookt, gerookt of gedroogd — uitsluitend voor oppervlakte-behandeling: betreft Sorbinezuur;
- melk, warmtebehandeld en gegist : betreft Sorbinezuur;
- dessert op basis van melkprodukten : betreft Sorbinezuur + Bezoëzuur;
- gesneden en voorverpakt brood : betreft Sorbinezuur.

4.3.3. Het Comité constateert dat het Commissie-voorstel met betrekking tot wijn zich beperkt tot een verwijzing naar de desbetreffende verticale richtlijn voor wijn. Het Comité is van mening dat de voor wijn toegelaten hoeveelheid SO₂ in deze horizontale additievenrichtlijn geregeld moet worden.

4.3.4. Het Comité verzoekt de Commissie de toelating van nisine in kaas te beperken tot die soorten

waarin het gebruik van de stof technologisch noodzakelijk is. Het Comité wijst er in dit verband op dat het gebruik van nisine in gewone kaas momenteel in een aantal lid-staten niet is toegestaan. Het Comité heeft geen bezwaren tegen het gebruik van nisine in processed cheese.

4.3.5. Het Comité stelt voor de maximaal toegestane hoeveelheden BHA en BHT in alle gevallen te betrekken op de hoeveelheid vet in het levensmiddel. Ook verzoekt het Comité, de mogelijkheden na te gaan om gebruiksvoorwaarden van deze stoffen die slechts in een beperkt aantal lid-staten geaccepteerd zijn na een overgangperiode te beperken.

4.4. *Bijlage IV*

4.4.1. Toegevoegde fosfaten hebben in gesteriliseerde en ultrahoge temperatuur (UHT)-melk vooral als functie de schimmelende kwaliteit van de grondstof te compenseren. Het Comité stelt voor, de lid-staten waar dit additief in deze melkproducten nodig is een overgangperiode van 5 jaar te geven waarin de kwaliteit van de grondstof verbeterd kan worden.

4.4.2. Polyfosfaten hebben als eigenschap water vast te houden, bijvoorbeeld in vleesproducten. Het Comité vraagt de Commissie om het gebruik van deze stoffen in de categorie „andere bewerkte levensmiddelen” kritisch te bezien.

4.4.3. Het Comité stelt voor het gebruik van ethyleen-diaminetetra-azijnzuur (EDTA) in de categorie groenten te beperken tot de witte groenten.

4.4.4. Wat betreft caarageenan verzoekt het Comité de categorie andere levensmiddelen te specificeren.

4.4.5. De consumptie van sorbitol en een aantal gelijksoortige stoffen kan volgens het Wetenschappelijk Comité reeds bij hoeveelheden vanaf 20 gram bij daarvoor gevoelige personen problemen veroorzaken. In een aantal lid-staten is het gebruik van deze stof daarom gereguleerd. Het Comité verzoekt de Commissie het gebruik van deze stof voor andere doeleinden dan als zoetstof te specificeren, omdat het gebruik als vulmiddel tot de opname van aanzienlijke hoeveelheden kan leiden.

4.4.6. Het Comité stelt voor de toelating van zoetstoffen in hoeveelheden waarin sprake is van een zoetend effect te regelen in de zoetstoffenrichtlijn. Naar de mening van het Comité dient de toelating van de voorgestelde hoeveelheid Neohesperidine-DC daarom plaats te vinden in de zoetstoffen-richtlijn.

4.5. *Bijlagen V en VI*

4.5.1. Het Comité is verheugd over de strikte aanpak wat betreft de levensmiddelenadditieven die zijn toegestaan in volledige zuigelingenvoeding, opvolgzuigelingenvoeding en babyvoeding.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het economisch jaarverslag 1993

(93/C 108/08)

De Raad heeft op 18 februari 1993 besloten, overeenkomstig Beschikking 90/141/EEG van de Raad van 12 maart 1990 inzake de totstandbrenging van een geleidelijke convergentie van het economisch beleid en de economische resultaten gedurende de eerste fase van de Economische en Monetaire Unie, en met name artikel 4 van deze Beschikking, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het economisch jaarverslag 1993.

De Afdeling voor economische, financiële en monetaire vraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Cal.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (één onthouding) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De Commissie heeft op 3 februari 1993 haar goedkeuring gehecht aan het verslag over de economische toestand in de Gemeenschap. De Raad heeft vervolgens het Comité verzocht, vóór eind februari een advies over dit verslag uit te brengen. Deze termijnen hebben de organisatie van de werkzaamheden en de voorbereiding van het advies uiteraard niet vergemakkelijkt.

Toch heeft het Comité zijn uiterste best gedaan om tijdig een advies op te stellen, omdat de in het verslag over de economische situatie in de Gemeenschap genoemde kwesties bijzonder belangrijk zijn en geen uitstel dulden.

Het Comité is ook bezig met een initiatiefadvies over „Werkgelegenheid in Europa”.

1.2. Op de Top van Edinburgh is ook een „Verklaring over de bevordering van het economisch herstel in Europa” uitgebracht met als doel, „... de grondslagen van de economische groei te versterken en het scheppen van nieuwe werkgelegenheid aan te moedigen”.

1.2.1. Naast versterking van de multilaterale controlemechanismen is op de Top voorgesteld om op korte termijn binnen de Europese Investeringsbank (EIB) een nieuwe tijdelijke leningsfaciliteit van 5 miljard ecu in te stellen om de financiering van infrastructuurprojecten voor de opbouw van transeuropese netwerken te versnellen en een Europees investeringsfonds met een startkapitaal van 2 miljard ecu op te richten (dit cijfer moet worden afgezet tegen de 1 000 miljard ecu die per jaar in de gehele Gemeenschap aan investeringen worden besteed).

2. Economische situatie, oorzaken en vooruitzichten volgens de Europese Commissie

2.1. In haar economisch jaarverslag bevestigt de Commissie dat op korte termijn geen verbetering in de economische situatie kan worden gebracht en dat de

Gemeenschap pas op middellange termijn weer op haar groeipotentieel van ongeveer 3% per jaar zal kunnen komen.

2.2. Uit de macro-economische grafieken in het economisch jaarverslag blijkt duidelijk de ernst van de economische situatie in de Gemeenschap.

2.2.1. Terwijl het bruto binnenlands produkt (BBP) van de Gemeenschap in de periode 1988-1990 met meer dan 3% per jaar is gegroeid, blijkt het groeiritme in de periode 1991-1993 tegen de prognoses en verwachtingen in zo te zijn vertraagd dat de groei in deze drie jaren samen niet meer zal bedragen dan de jaarlijkse groei in de drie jaren daarvoor.

2.2.2. De investeringen in vaste activa, die in de periode 1987-1989 rond de 7% per jaar schommelden, gingen vervolgens naar 3,8% in 1990, 0,5% in 1991 en 1% in 1992. Voor 1993 wordt thans zelfs een negatief percentage (-0,5%) verwacht. Bij de investeringen in outillage was het beeld nog somberder.

2.2.3. Het gemiddelde inflatiepercentage in de Gemeenschap blijft sedert 1989 rond 5% schommelen (de deflator van de particuliere consumptie bedroeg sedert 1989 resp. 4,9%, 4,5%, 5,3% en 4,6%, dit laatste percentage wordt ook voor 1993 verwacht). In dezelfde periode daalde de inflatie in de VS van 5% in 1989/1990 naar ca. 3% in 1992/1993. In Japan bleef het inflatiepercentage tussen 2 en 3% per jaar schommelen.

2.2.4. Op het vlak van de externe handel van de Gemeenschap valt met name te vermelden dat het handelstekort groter is geworden. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat het overschot op de Duitse handelsbalans sedert 1989 sterk is afgenomen.

2.2.4.1. De balans van de externe handelstransacties, die in 1989 in evenwicht was, ging naar 0,3% van het BBP in 1990 en -1% van het BBP in 1991 en 1992. Dit percentage wordt ook voor 1993 verwacht.

2.2.5. De begrotingssituaties in de lid-staten blijven afwijken van de in het Protocol bij het Verdrag van

Maastricht vastgestelde referentiewaarden. Uitgedrukt in % van het BBP bedroeg het financieringstekort van de overheid in de gehele Gemeenschap 2,9% in 1989, 4,1% in 1990, 4,6% in 1991 en 5,3% in 1992; het zal naar schatting 5,75% bereiken in 1993.

2.2.6. De werkgelegenheid steeg in de Gemeenschap in 1989/1990 met in totaal 1,5%, waardoor de werkloosheid kon dalen naar 8,3% eind 1990. Daarna ging het minder goed. In 1991 steeg het aantal arbeidsplaatsen nog met 0,1%, in 1992 daalde dit aantal met 0,5%, en in 1993 zal de daling naar schatting 0,8% bedragen. Daardoor zou de werkloosheid in 1993 11% belopen, hetgeen neerkomt op ongeveer 15 miljoen werklozen.

2.2.6.1. De bezettingsgraad in de verwerkende industrie was in 1990 ongeveer 85%, in 1991 82% en in 1992 minder dan 80%.

2.2.7. De reële loonstijging per werknemer (na toepassing van de particuliere consumptiedeflator) ging van 2,8% naar 1,8% in 1991 en 1,3% in 1992, en zal naar verwachting in 1993 rond de nullijn schommelen.

2.2.7.1. Het rendement van vaste activa is tot 1990/1991 blijven stijgen om weer op het historische niveau van 1961-1973 te komen.

2.3. Deze ongunstige ontwikkeling van de economische situatie in de afgelopen jaren en de fouten die steeds weer in de prognoses gemaakt zijn, moeten volgens de Commissie worden toegeschreven aan:

2.3.1. het cyclische verloop van de economie, na een periode van „abnormale” groei in 1988/1989 die het groeipotentieel overtrof en tot inflatie leidde, waartegen vanaf 1989/1990 via het loon- of begrotingsbeleid een restrictief monetair beleid had moeten worden gevoerd;

2.3.2. de ontwikkelingen in de Verenigde Staten (VS) (groei van het BBP van 0,7% in 1990 naar -1,3% in 1992) en Japan (groeivertraging van 5,2% in 1990 naar 4,4% in 1991 en 1,5% in 1992) alsmede de dollarkoers, waardoor de exporteurs uit de Gemeenschap in moeilijkheden kwamen;

2.3.3. de Duitse eenwording, die in een eerste fase de binnenlandse vraag opdreef (5% per jaar in 1990/1991), maar vervolgens tot onevenwicht leidde (meer inflatie, begrotingstekort van 3,5% van het BBP, afgezien nog van buiten de begroting gehouden factoren, die echter vanaf 1995 hierin zullen worden meegerekend);

2.3.4. de speculaties op de wisselmarkten in de zomer van 1992, met als gevolg dat het Britse pond en de Italiaanse lire het Europees Monetair Systeem (EMS) verlieten en dat de zwakste valuta's (peseta, escudo, Iers pond) werden gedevalueerd;

2.3.5. de verslechtering van de politieke situatie in de Gemeenschap na het Deense en het Franse referendum, waardoor een algemene onzekerheid ontstond omtrent de vorderingen van de Politieke Unie en de Economische en Monetaire Unie;

2.3.6. al deze factoren samen hebben er ten slotte voor gezorgd dat de indicatoren voor het vertrouwen van de consumenten en het bedrijfsleven vanaf 1989 constant bleven dalen en eind 1992 zelfs een absoluut dieptepunt hebben bereikt.

2.4. De economische vooruitzichten die de Commissie voor 1993 presenteert, zijn niet zeer bemoedigend. De Commissie gaat ervan uit dat er geen alternatief voor het tot nu toe gevoerde beleid bestaat en dat zowel het economische als het financiële beleid dus ongewijzigd moeten worden voortgezet.

2.4.1. Ten aanzien van de in het Verdrag van Maastricht neergelegde bepalingen is het vooral belangrijk dat de lid-staten de doelstellingen van de nominale convergentie honoreren, zodat de voorwaarden kunnen worden geschapen voor een gezonde economische opleving en voor herstel van het vertrouwen van het bedrijfsleven en van de consumenten.

2.4.2. Volgens de Commissie blijven inflatiebeperking, beheersing van de overheidsuitgaven en loonmatiging, met name in de openbare sector, op korte termijn de grootste problemen. Indien deze factoren niet onder controle kunnen worden gebracht, kunnen de vooruitzichten op meer economische groei vanaf 1995/1996 in gevaar komen.

3. Opmerkingen over de economische situatie en te nemen maatregelen

3.1. De in het Verdrag van Maastricht vastgelegde criteria met het oog op nominale convergentie moeten beschouwd worden als doelstellingen op middellange termijn waarmee wordt beoogd, de voorwaarden voor niet-inflatoire groei te scheppen en de totstandbrenging van de Economische en Monetaire Unie (EMU) mogelijk te maken. Thans moeten deze criteria worden aangevuld: er moet tevens gestreefd worden naar een krachtigere reële groei, daar de achteruitgang van de economische situatie en de grote werkloosheid anders de in artikel 2 van het Verdrag genoemde sociaal-economische samenhang en geleidelijke verbetering van de levensstandaard in gevaar kunnen brengen.

3.2. Het initiatief van staatshoofden en regeringsleiders ter stimulering van groei en werkgelegenheid is een positief besluit, daar hiermee de ernst van de situatie en de negatieve gevolgen hiervan voor de werkgelegenheid worden erkend en er tevens mee wordt beoogd, de groei en het creëren van werkgelegenheid in het gehele communautaire beleid centraal te stellen.

3.2.1. Gezien deze ernstige economische toestand was toch een sneller en doeltreffender optreden verwacht, zodat de publieke opinie duidelijk de weerslag van de communautaire besluiten had kunnen zien.

3.3. Dit groei- en werkgelegenheidsinitiatief moet worden aangevuld met een gecoördineerd optreden in de internationale economische betrekkingen, waarbij de groeiende protectionistische tendensen beteugeld

moeten worden en een internationaal klimaat moet worden geschapen dat de communautaire groeistrategie ten goede komt.

3.4. De groei- en werkgelegenheidsstrategie mag niet worden doorkruist door een restrictief begrotingsbeleid, dat de economische groei negatief zou kunnen beïnvloeden. Er mag niet worden getornd aan het streven naar maximale convergentie op middellange termijn, maar toch moeten dringend maatregelen worden genomen om de groei weer op gang te brengen.

3.4.1. Met name tegen de achtergrond van de wereldwijde concurrentiestrijd waarin de Gemeenschap is verwickeld, is een verlaging van het inflatiepeil noodzakelijk om de internationale concurrentiepositie van de EG te herstellen.

3.5. De communautaire coördinatie moet worden versterkt. De economische maatregelen die de lid-staten in het kader van het actieplan voor groei en werkgelegenheid zullen nemen, moeten op communautair niveau gecoördineerd en bekendgemaakt worden; zij mogen niet louter het antwoord op specifiek interne problemen van de lid-staten zijn.

3.6. De spanning tussen interne en externe doelstellingen van het economisch beleid in verschillende Europese landen moet onverwijld nader omschreven en vervolgens opgeheven worden. Dit geldt met name voor de instandhouding van de muntpariteit, het verlies aan concurrentievermogen, de begrotingstekorten en de overheidsschuld.

3.6.1. Het Comité beveelt aan dat alle lid-staten zich er opnieuw toe verbinden, om inzake wisselkoersen gemeenschappelijk, gecoördineerd en tijdig op te treden.

3.7. De reële rente, vooral op korte termijn, ligt op een peil dat in de industrielanden bijna nog nooit zo hoog is geweest. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft in dit verband in haar jongste rapport (december 1992) gesteld dat het hoge rentepeil in Europa de groei heeft afgeremd.

Ondanks het feit dat de inflatie in de meeste lid-staten gedaald is, waardoor ook de rentevergoeding op tegoden is afgenomen, is de debetrente vrijwel gelijk gebleven.

3.7.1. Wel moet onderscheid gemaakt worden tussen de korte-termijnrente, die rechtstreeks door de centrale banken wordt beïnvloed, en de lange-termijnrente, die in hoofdzaak afhankelijk is van het evenwicht tussen sparen en investeren, en vooral van de inflatieverwachting.

3.7.2. In Duitsland bijvoorbeeld ligt de lange-termijnrente ongeveer 0,3 punten beneden de Amerikaanse rente, terwijl de korte-termijnrente er ongeveer 5,3 punten hoger ligt.

Het is te hopen dat de recente verlaging door de Bundesbank met 0,5 % en 0,25 % van resp. het Lombardtarief

en het disconto de aanzet vormt tot een algemene rentedaling in Europa.

3.7.3. Een verlaging van het rentepeil zou juist de voorwaarden kunnen scheppen om investeringen en particulier verbruik aan te zwengelen en de uit de overheidsschuld voortvloeiende lasten te verlichten.

3.7.4. Door het feit dat de impliciete rente op de schuld hoger ligt dan de nominale groei van het BBP (d.i. de reële groei plus de prijsstijging, die beide duidelijk aan het vertragen zijn), is een „sneeuwbal-effect” ontstaan. Daardoor is de schuldratio verslechterd, ondanks het feit dat de landen die streven naar een grotere begrotingsdiscipline het primaire begrotingstekort hebben kunnen terugdringen.

3.8. De financiële instellingen in vele OESO-landen hebben de laatste jaren de voorkeur gegeven aan vastgoedleningen, omdat onroerende goederen een deugdelijke garantie voor de verstrekte leningen leken te zijn.

3.8.1. De grotere concurrentie in deze sector, die soms niet gepaard ging met adequaat toezicht op de kredietinstellingen, heeft geleid tot een buitensporige stijging van de vastgoedprijzen. De kredietinstellingen zagen in deze stijging een versterking van de hun geboden leninggaranties.

3.8.2. In verschillende landen zijn de vastgoedprijzen ingestort. Dit veroorzaakte faillissementen, hetgeen noopte tot enorme kapitaalinjecties met overheidsgeld, en — meer algemeen — twijfels deed rijzen omtrent de kwaliteit van de activa.

3.8.3. Deze ernstige situatie heeft aanzienlijke gevolgen (die nader bestudeerd moeten worden) voor het tempo van de economische opleving, die duidelijk langzamer verloopt en zwakker is dan in vergelijkbare periodes in het verleden.

3.8.4. Gezien de huidige schuldenlast — zowel van de gezinnen als van de bedrijven en ook van de overheid — zal een daling van de rentevoeten alléén niet voldoende zijn om de economie nieuw leven in te blazen: er zijn tevens maatregelen nodig die op een beter en produktiever gebruik van het kapitaal gericht zijn. In dit verband zou bijvoorbeeld meer krediet kunnen worden verstrekt voor produktieve investeringen, en minder voor speculatieve vastgoedprojecten.

3.9. Door de opneming van een nieuwe titel in het Verdrag zullen de investeringen op het gebied van infrastructuur (met name de Europese netwerken in de sectoren vervoer, energie en telecommunicatie) onder de bevoegdheid van de Gemeenschap vallen, zodat ten volle profijt kan worden getrokken van de voordelen die uit de totstandbrenging van de interne markt voortvloeien.

3.9.1. De voorbereidende werkzaamheden met het oog op het op gang brengen van de projecten — waarvan er vele reeds op papier staan — moeten worden versneld. Daarbij moeten zowel de lid-staten als de

communautaire instanties onverwijld aangeven met welke projecten eerder dan gepland moet worden begonnen.

3.9.2. Ook het Cohesiefonds moet zo snel mogelijk van de grond komen.

3.9.3. Los van de rechtstreekse weerslag van deze besluiten ten aanzien van een sector die zwaar door de huidige crisis wordt getroffen, zou met de versnelde uitvoering van projecten blijk worden gegeven van een krachtdadige aanpak en van vertrouwen in de economische opleving.

3.10. De macro-economische gevolgen van de besluiten van de Top van Edinburgh over de financiële vooruitzichten voor de Gemeenschap tot 1999, met inbegrip van de verhoging van de middelen van de structuurfondsen, komen niet eens aan de orde in het economisch jaarverslag van de Commissie. Zij zouden moeten worden genoemd bij de factoren die de economische opleving kunnen bevorderen.

3.10.1. Hoewel de goedgekeurde vooruitzichten achtergebleven zijn bij de oorspronkelijke voorstellen van de Commissie, is het plafond van de eigen middelen opgetrokken, zullen aanzienlijk meer middelen voor de structuurfondsen worden uitgetrokken, en zijn garanties gegeven dat meer geld ter beschikking zal komen voor de versterking van zowel het interne beleid als de externe politiek, met name ten aanzien van de landen van Midden- en Oost-Europa.

3.10.2. De communautaire begroting zal in totaal van ongeveer 70 miljard ecu in 1993 tot zowat 84 miljard ecu in 1999 worden opgetrokken. Daarvan zal 30 miljard ecu naar structuurmaatregelen gaan.

3.10.3. De beduidende directe en indirecte gevolgen van deze geldoverdracht voor de begunstigde landen, alsmede de daarmee verbonden stijging van de vraag in de overige lid-staten, zullen er beslist in grote mate toe bijdragen dat een klimaat van vertrouwen ontstaat, te meer daar het meerjarenkader de onzekerheid wegneemt die zich bij jaarlijkse begrotingen voordoet.

3.11. Zodra duidelijk werd dat de economische crisis veel ernstiger was dan algemeen werd aangenomen, is er in alle communautaire documenten steeds weer op gewezen dat de sociale partners in deze situatie een belangrijke rol kunnen spelen en ertoe kunnen bijdragen de crisis te overwinnen.

3.11.1. Van de sociale partners wordt verwacht dat zij de loonstijgingen binnen de perken houden (hetgeen als voorwaarde voor financiële stabiliteit wordt gezien) en op de arbeidsmarkt flexibiliteit aan de dag leggen, ten einde de aanwerving van nieuwe werknemers te stimuleren.

3.11.1.1. Ten aanzien van de loonontwikkeling wijst de Commissie er tevens op dat de reële loonstijging slechts de helft van de produktiviteitsstijging zou mogen bedragen; de andere helft moet dienen om de rentabiliteit op te trekken.

3.11.2. Hetgeen de sociale partners de communautaire besluitvormingsinstanties gevraagd hebben (met name op basis van de op 3 juli 1992 tijdens de communautaire sociale dialoog aangenomen verklaring), heeft minder weerklank gevonden. Dit geldt in het bijzonder voor de noodzaak dat een dynamischer economisch beleid wordt gevoerd, de rentevoeten worden verlaagd, meer wordt geïnvesteerd, monetaire stabiliteit tot stand wordt gebracht en stabiele arbeidsplaatsen worden gecreëerd.

3.11.3. Wil men de concurrentiepositie van de Europese economie op lange termijn herstellen en versterken, dan moeten de werknemers actiever kunnen deelnemen aan de ontwikkeling van hun bedrijf, met name waar het gaat om de verbetering van de werkmethodes en de invoering van nieuwe technologieën en innovaties in het productieproces. Een van de redenen waarom in sommige Europese landen een groot tekort aan gespecialiseerde arbeidskrachten bestaat en niet kan worden voldaan aan een aantal behoeften van de bedrijven, terwijl er tegelijkertijd grote werkloosheid heerst, ligt in het feit dat de arbeidsverhoudingen in die landen onvoldoende met de tijd mee zijn geëvolueerd (een andere belangrijke reden is dat de beroepsopleiding ver van de realiteit staat en niet is afgestemd op de situatie en de behoeften van de bedrijven).

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 77/93/EEG betreffende de beschermende maatregelen tegen het binnenbrengen en de verspreiding in de Gemeenschap van voor planten en voor plantaardige produkten schadelijke organismen, en van Richtlijn 91/683/EEG tot wijziging van Richtlijn 77/93/EEG ⁽¹⁾

(93/C 108/09)

De Raad heeft op 7 januari 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten, de heer Gardner als algemeen rapporteur voor dit advies aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

De ingangsdata van de richtlijn moeten 6 maanden worden opgeschoven omdat de nodige besluiten niet tijdig zijn genomen.

Het Comité keurt het voorstel van de Commissie goed.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Susanne TIEMANN

⁽¹⁾ PB nr. C 15 van 21. 1. 1993, blz. 3.

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot invoering van een controleregeling voor het gemeenschappelijk visserijbeleid⁽¹⁾

(93/C 108/10)

De Raad heeft op 21 oktober 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Strauss.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 24 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met 67 stemmen vóór en 5 stemmen tegen, bij 5 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité gaat akkoord met het doel van de Commissievoorstellen. Indien de Gemeenschap er evenwel voor wil zorgen dat de controleregeling voor het gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB) altijd en overal wordt nageleefd, zal zij maatregelen moeten nemen die verder gaan dan nu wordt voorgesteld.

1.2. De naleving van de GVB-voorschriften laat nog veel te wensen over. Of het gemeenschappelijk visserijbeleid succes heeft, is afhankelijk van de vraag of het door de visserijsector en de lid-staten wordt aanvaard. De vissers moeten ervan op aan kunnen dat de beperkende voorschriften overal in de Gemeenschap van toepassing zijn, d.w.z. op vergelijkbare wijze worden toegepast. Zolang de wijze van tenuitvoerlegging van lid-staat tot lid-staat sterk blijft verschillen, zullen de vissers in bepaalde landen uiteraard verontwaardigd zijn dat hun collega's in andere landen minder streng worden aangepakt.

1.2.1. Niet alle lid-staten vinden het op dit ogenblik even dringend erop toe te zien dat de regels worden nageleefd.

1.3. Om deze twee redenen zou de Commissie zich nog eens over haar voorstellen moeten buigen. In plaats van slechts van de lid-staten te eisen dat zij adequate maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat het systeem naar behoren werkt, zouden via kadervoorschriften strenge en doeltreffende regels moeten worden voorgesteld die in de gehele Gemeenschap op uniforme wijze kunnen worden toegepast.

1.4. Controle op de naleving van het GVB staat of valt met adequate controlediensten. De bestaande diensten kunnen hun controlerende taak bij gebrek aan voldoende technische hulpmiddelen op geen enkele wijze serieus uitoefenen. De omvang van de nationale inspectiediensten staat in geen enkele verhouding tot de omvang van de vissersvloot of van de gebieden die moeten worden bestreken.

1.5. Volgens het voorstel moet iedere lid-staat zijn inspectiediensten van voldoende middelen voorzien. Deze bepaling is niet alleen te vaag, maar kan ook op dit moment niet ten uitvoer worden gelegd. De Commissie zou moeten vaststellen hoeveel inspecteurs er per aantal vissersvaartuigen nodig zijn, en zou ervoor moeten kunnen zorgen dat dit cijfer wordt bereikt, zo nodig met financiële steun van de Gemeenschap. Zowel controles op zee als aan wal zouden voor dergelijke steun in aanmerking moeten komen.

1.6. Verder zouden de interventiemogelijkheden van de Commissie moeten worden verbeterd door de inspectiediensten getalsmatig te versterken en hen een duidelijkere taakomschrijving te geven, zodat zij erop kunnen toezien dat de GVB-voorschriften naar behoren ten uitvoer worden gelegd.

1.7. Slechts een deel van de in EG-wateren gevangen vis kan via inspectie van vangsten op zee en van de aanvoer in havens worden gecontroleerd. Het Comité stemt daarom in met de in artikel 12 voorgestelde bepalingen, die de autoriteiten de mogelijkheid bieden, de oorsprong na te gaan van vangsten die na aanlanding worden vervoerd.

1.8. Controle op de naleving van de GVB-voorschriften brengt in verhouding tot de vangstwaarde vrij hoge kosten mee. Dit moet evenwel worden geaccepteerd; zowel voor de vissers als voor de consument is het immers van groot belang dat de visbestanden op peil blijven.

1.9. De nationale inspectiediensten zullen verantwoordelijk blijven voor de rechtstreekse tenuitvoerlegging van en de controle op de GVB-regels, maar de Gemeenschap zal een grotere rol moeten gaan spelen dan is gepland. Het Comité is het eens met de zienswijze dat de inspecteurs van de Commissie controles niet meer van tevoren behoeven aan te kondigen.

2. Bijzondere opmerkingen

Artikel 1 — lid 2

2.1. Zie algemene opmerkingen.

⁽¹⁾ PB nr. C 280 van 29. 10. 1992, blz. 5.

Artikel 1 — lid 3

2.2. Er is ook toezicht nodig op de activiteiten van uit derde landen afkomstige vissersvaartuigen die dicht bij de 200-mijlszone van de EG opereren, om ervoor te zorgen dat deze hun vangsten niet aanvullen met vis uit EG-wateren. Hiertoe is internationaal gecoördineerde controle nodig. De Commissie zou moeten nagaan of er met de betrokken derde landen afspraken over adequate controlemaatregelen kunnen worden gemaakt.

Titel I

Artikel 2 — lid 2

2.3. Gegevens over verplaatsingen en vangsten van vissersvaartuigen uit derde landen moeten ook aan de bevoegde autoriteiten van de betrokken lid-staat worden doorgegeven, zodat zo nodig snel doeltreffende maatregelen m.b.t. inspectie van de vaartuigen kunnen worden getroffen.

Artikel 2 — lid 4

2.4. De lid-staten zouden hun controle-activiteiten ook moeten coördineren met de inspectiediensten van derde landen, zodat alle vaartuigen die in volle zee opereren de regels naleven die voor de visvangst in deze wateren gelden.

Artikel 3 — lid 1

2.5. Zowel de visserijsector als bepaalde lid-staten blijven bedenkingen hebben bij de invoering van een systeem van permanente positiebepaling. Blijkt het systeem evenwel toch bruikbaar, dan moet het op alle vaartuigen worden geïnstalleerd waarop toezicht via satelliet nodig wordt geacht. Het is van belang dat er toezicht is op de grenzen tussen territoriale wateren, op „boxen” en op bewegingen tussen de zones van de Internationale Raad voor het onderzoek van de zee (ICES).

2.5.1. Controle via satelliet zou een aanvulling op andere controlemethodes zijn. Er wordt gesteld dat toezicht via satelliet de doeltreffendheid van deze andere methodes aanzienlijk zou verbeteren. Dit versterkt het argument dat de kosten van installatie en gebruik van satellietapparatuur niet voor rekening van de eigenaar mogen komen.

Artikel 3 — lid 4

2.6. De door de lid-staten gebruikte computers zouden onderling compatibel moeten zijn. Ter bevordering en verbetering van de coördinatie tussen de verschillende inspectiediensten zouden deze toegang moeten hebben tot elkaars via satelliet verkregen gegevens.

Titel II

Artikel 6 — lid 5

2.7. De in de leden 1 t/m 4 opgenomen bepalingen inzake het bijhouden van een logboek zouden in prin-

cipe voor alle vissersvaartuigen moeten gelden. Het vergelijken van de logboekgegevens met inspecties op zee en met de feitelijke aanvoer vormt integraal onderdeel van de GVB-controle.

Artikel 7 — lid 1

2.8. Hoewel wordt ingezien dat een vissersvaartuig dat de vlag van een andere lid-staat voert, zijn aankomst van tevoren moet aankondigen, wordt het als een onredelijke eis beschouwd dat een dergelijk vissersvaartuig de havenautoriteiten ten minste zes uur van tevoren moet melden op welke tijd het een bepaalde aanvoerplaats zal binnenlopen. Vissers zouden hun vangst juist in de haven moeten kunnen aanlanden waar de grootste opbrengst te verwachten is.

Artikel 7 — lid 3

2.9. Teneinde adequaat toezicht te houden op de visbestanden, zouden alle vissers in principe moeten worden verplicht, de betrokken aangifte in te dienen. Het kan evenwel nodig blijken, voor zeer kleine vissersschepen in bepaalde regio's van de Gemeenschap een uitzondering te maken.

Artikel 7 — lid 7

2.10. Deze bepaling zou alleen van toepassing mogen zijn op onjuiste aangiften waarbij sprake is van bewust misbruik.

Artikel 10 — lid 2

2.11. Om voor een efficiënt verloop van een en ander te zorgen, zou de kapitein van het ontvangende vaartuig alleen verplicht moeten zijn, de gegevens vlak voor het binnenlopen in een haven door te geven.

Artikel 13

2.12. Het zou de lid-staten niet mogen worden toegestaan te eisen dat de aanvoer de eerste keer via veiling op de markt wordt gebracht. Weliswaar zou deze maatregel de controle wellicht eenvoudiger maken, maar zij zou ook tot concurrentiedistorsies kunnen leiden, en staat haaks op moderne en efficiënte afzetmethoden, met name de contractvisserij.

Titel III

Artikel 20

2.13. De „één net”-regeling zou de mobiliteit van vaartuigen in ICES-zones beperken en het moeilijk maken, tijdens een zeereis op meer dan één bepaalde soort te vissen. Alvorens dergelijke algemene beperkingen in te voeren, zou de Commissie moeten nagaan of uitzonderingen voor specifieke activiteiten en alternatieve voorstellen m.b.t. het bergen van vistuig denkbaar zijn, vooropgesteld natuurlijk dat misbruik wordt uitgesloten.

Artikel 23 — lid 1

2.14. Vaartuigen die zijn uitgerust met apparatuur voor controle via satelliet, zouden moeten worden ontheven van de verplichting, de autoriteiten van de in dit lid genoemde gegevens in kennis te stellen.

wordt vastgesteld. Dit betekent dat niet alleen controlemaatregelen voor vissers nodig zijn, maar ook voor de fabrikanten van scheepsmotoren, om ervoor te zorgen dat de gegevens met de werkelijkheid overeenkomen.

Artikel 28 — lid 1

2.15. Controle op het motorvermogen is alleen mogelijk als er een bruikbare definitie van „vermogen”

Artikel 32

2.16. De voorgestelde volgorde van sancties wordt adequaat geacht.

Gedaan te Brussel, 24 februari 1993.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

Susanne TIEMANN

BIJLAGE I

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben vóór het advies van het Comité gestemd:

De dames en heren: ARENA, ATAÍDE FERREIRA, BELTRAMI, BREDIMA SAVOPOULOU, BRIESCH, Vasco CAL, CARROLL, CHEVALIER, CHRISTIE, CUNHA, van DAM, van DIJK, DONCK, DOUVIS, DRAIJER, DRILLEAUD, ELSTNER, ENGELEN KEFER, ETTY, FLUM, GARDNER, GEUENICH, GIACOMELLI, GIATRAS, HILKENS, JENKINS, de KNEGT, LAUR, LITTLE, LIVERANI, LYONS, MADDOCKS, McGARRY, MERCIER, MEYER-HORN, MOBBS, MORIZE, MORRIS, NIERHAUS, OVIDE ETIENNE, PANERO FLOREZ, PARDON, PEARSON, PERRIN PELLETIER, PETERSEN, POMPEN, PRICOLO, PROUMENS, REA, SANTIAGO, SANTOS, SAUWENS, SCHMITZ, SCHNIEDERS, von SCHWERIN, SEQUEIRA, SILVA, SMITH, SOLARI, STECHER NAVARRA, STOKKERS, STRAUSS, TESORO OLIVER, TUKKER, VANDERMEEREN, WICK, ZUFIAUR NARVAIZA.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben tegen het advies van het Comité gestemd:

De dames en heren: CEBALLO HERRERO, MARGALEF MASIA, MAYAYO BELLO, MUÑIZ GUARDADO, QUEVEDO ROJO.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben zich van stemming onthouden:

De dames en heren: ASPINALL, FORGAS I CABRERA, PASQUALI, RODRIGUEZ DE AZERO Y DEL HOYO, RODRIGUEZ GARCIA-CARO.

BIJLAGE II

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Verworpen wijzigingsvoorstel

Het volgende wijzigingsvoorstel, dat op het advies van de Afdeling is gebaseerd, is tijdens de discussie verworpen:

Paragraaf 1.5

Deze paragraaf als volgt te lezen:

„Het Comité is het eens met het voorstel van de Commissie dat de lid-staten hun inspectiediensten van de nodige middelen moeten voorzien.”

Motivering

Het Comité kan de Commissie niet voorschrijven welk aantal inspecteurs zij per lid-staat moet vaststellen.

Uitslag van de stemming

Stemmen vóór: 21, stemmen tegen: 45, onthoudingen: 5.

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot instelling van een bijzondere regeling voor bijstand ten behoeve van traditionele ACS-leveranciers van bananen

(93/C 108/11)

De Raad heeft op 11 januari 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten, de heer Ovide Etienne als algemeen rapporteur voor de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met een grote meerderheid van stemmen vóór en 19 stemmen tegen, bij 8 onthoudingen, is goedgekeurd.

Het Comité keurt het voorstel van de Commissie goed, maar wenst daarbij het volgende aan te tekenen:

1. Inleiding

1.1. Uit de invoering van de gemeenschappelijke marktordening (GMO) in de bananensector vloeien voor de leveranciers van de gemeenschappelijke markt nieuwe eisen voort, met name op het gebied van kwaliteit.

1.2. Hierdoor ontstaat het gevaar dat sommige traditionele producenten uit de Staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (ACS) in moeilijkheden komen, met name die welke voor een groot deel van hun inkomen afhankelijk zijn van de bananenexport.

1.3. Doel van het Commissievoorstel is, conform de vierde ACS/EEG-overeenkomst en het vijfde protocol daarbij, te voorkomen dat de traditionele leveranciers uit de ACS-landen in een minder gunstige positie komen te verkeren dan vóór de invoering van de GMO.

2. Interne regeling

2.1. De Commissie streeft naar een regeling waarmee tegelijkertijd de drie onderstaande doeleinden kunnen worden bereikt:

- de afzet van de traditionele producenten uit de ACS-landen in stand houden;
- handelen in overeenstemming met de akkoorden van Lomé;
- de GMO in de bananensector op harmonische wijze invoeren, door steun te verlenen aan ACS-producenten die ten gevolge van de GMO verlies kunnen lijden.

3. Algemene bepalingen

3.1. De door de Commissie voorgestelde steunregeling omvat twee onderdelen:

- a) technische en financiële bijstand;
- b) inkomenssteun.

3.2. De regeling heeft betrekking op traditionele producenten uit de ACS-landen.

3.3. De technische bijstand moet het mogelijk maken de kwaliteit en de afzet van de produkten te verbeteren. Aan de traditionele leveranciers uit de ACS-landen dient met name de mogelijkheid te worden geboden zich snel aan te passen aan de nieuwe normen die in de GMO voor de bananensector worden gesteld.

3.4. Bij het verlenen van de steun zullen daartoe op te richten producentenorganisaties worden ingescha-

keld of zal gebruik worden gemaakt van reeds bestaande programma's met hetzelfde doel.

3.5. De inkomenssteun vult die van de regeling voor het (systeem voor de) stabilisatie van de exportopbrengsten (STABEX) aan, wanneer deze het door de traditionele ACS-leveranciers geleden inkomstenverlies niet volledig compenseert.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Artikel 5, lid 2

4.1.1. Het Comité wenst er nadrukkelijk op te wijzen dat de inkomenssteun niet mag worden gekoppeld aan het effect van de GMO voor de bananensector, zodat een en ander in overeenstemming blijft met de STABEX-regeling.

4.1.2. Volgens het Comité dient duidelijk te worden gezegd dat de inkomenssteun:

- slechts geldt voor de quota die de traditionele ACS-leveranciers zijn toegewezen;
- niet van toepassing is indien de prijzen dalen doordat de quota door de traditionele ACS-leveranciers worden overschreden;
- dient te gelden voor de duur van de GMO voor de bananensector.

4.2. Artikel 6, lid 5

4.2.1. Het Comité stelt voor, de „uitzondering” niet als zodanig te beschouwen. Volgens het Comité dienen de voorschotten regelmatig — ook na het eerste jaar van toepassing van de verordening — te worden uitbetaald.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een Verordening (EEG) van de Raad tot instelling van een programma voor diversificatie en ontwikkeling ten behoeve van enige Latijnsamerikaanse bananen producerende landen

(93/C 108/12)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 26 januari 1993 besloten overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde een advies op te stellen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten de heer Ovide Etienne als algemeen rapporteur voor de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen bij acht onthoudingen is goedgekeurd.

Het Comité stemt met het Commissievoorstel in, maar tekent wel het volgende aan:

1. Inleiding

1.1. Het voorstel van de Commissie houdt verband met de invoering van een gemeenschappelijke marktordening in de bananensector.

1.2. De voorgestelde verordening voorziet in de vaststelling van een diversifiëringsprogramma ten behoeve van bananenproducerende landen in Latijns Amerika.

1.3. Dit voorstel vloeit voort uit het feit dat de Commissie zich bij de invoering van een gemeenschappelijke marktordening in de bananensector ertoe heeft verbonden de nodige begeleidende maatregelen te nemen om de met deze marktordening samenhangende risico's voor de bananenproducerende landen in Latijns Amerika te ondervangen. De invoering van een gemeenschappelijke marktordening kan namelijk leiden tot:

- financiële moeilijkheden in landen die sterk afhankelijk zijn van de export van bananen;
- toename van de drugshandel.

2. Interne regeling

2.1. Doel van het voorgestelde programma is:

- de afhankelijkheid van de betrokken Latijnsamerikaanse landen van een beperkt aantal exportproducten, en met name van de bananenexport, te verminderen,
- de samenwerking tussen de Latijnsamerikaanse landen en de Gemeenschap te intensiveren,
- de nadelige gevolgen van de invoering van een gemeenschappelijke marktordening in de bananensector voor de landen in kwestie te ondervangen,
- op die manier ook nadelige gevolgen hiervan op het vlak van de drugsproblematiek te voorkomen.

2.2. De Commissie wil deze doelstellingen verwezenlijken via diversifiëring van de productie.

3. Algemene bepalingen

3.1. De looptijd van het voorgestelde diversifiëringsprogramma bedraagt vijf jaar.

3.2. Het programma past in het kader van de samenwerking tussen de Gemeenschap en de Latijnsamerikaanse landen.

3.3. Het programma voorziet in steunverlening op vier terreinen:

- haalbaarheidsstudies,
- uitvoering van projecten,
- materiële middelen,
- menselijk kapitaal.

3.4. Deze steunverlening kan drie vormen aannemen: subsidies, speciale leningen of een combinatie van beide. Via een nota van wijziging op de begroting van 1993 zal hiervoor een bijzondere begrotingslijn in het leven moeten worden geroepen.

3.5. De Commissie wil een beroep doen op de plaatselijke particuliere of overheidsinstanties om de tenuitvoerlegging van het programma in goede banen te leiden.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Artikel 4

In lid 2 moeten aan de voor steun in aanmerking komende acties maatregelen ter bevordering van de afzet worden toegevoegd. Daarbij valt aan twee soorten maatregelen te denken: maatregelen ter bevordering van de afzet op de lokale en interregionale markten en maatregelen die erop gericht zijn nieuwe exportmarkten te veroveren.

4.2. Gelet op het streven van de Commissie om de lokale besparingen te stimuleren en gezien de omvangrijke buitenlandse schuld van de betrokken landen moeten de toegekende leningen worden gereserveerd voor maatregelen die rechtstreeks inkomsten opleveren.

4.3. In artikel 7 moet precies worden aangegeven welk soort maatregelen in aanmerking komt voor volledige subsidiëring (100%).

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

5. Conclusie

5.1. Om te bereiken dat het programma het verlangde effect sorteert, moet zorgvuldig worden nagegaan welke diversificeringsprojecten werkelijk kans van slagen hebben.

5.2. Met name moet worden gekeken naar de afzetmogelijkheden voor de nieuwe producten.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector aardappelen ⁽¹⁾

(93/C 108/13)

De Raad heeft op 10 december 1992 besloten overeenkomstig de bepalingen van artikel 43 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten de heer Stokkers als algemeen rapporteur voor de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met ruime meerderheid van stemmen (3 stemmen tegen, geen onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Aardappelen zijn een landbouwprodukt waarvoor, in afwijking van de meeste overige landbouwproducten, tot dusver geen gemeenschappelijke marktordening van kracht is.

1.2. Het staat de lid-staten van de Gemeenschap hierdoor vrij hun eigen nationale voorschriften voor de aardappelmarkt toe te passen. Van deze vrijheid wordt in zeer uiteenlopende mate gebruik gemaakt.

1.3. De Commissie is van oordeel dat, met het oog op de voltooiing van de interne markt in 1993, de situatie met uiteenlopende voorschriften voor de aardappelmarkt in de verschillende lid-staten van de Gemeenschap niet langer kan voortduren.

1.4. De Commissie stelt voor, een gemeenschappelijke ordening voor de aardappelmarkt in te voeren, die gebaseerd is op de volgende uitgangspunten:

- de gemeenschappelijke marktordening mag het marktmechanisme niet verstoren;
- de marktpositie van aardappeltelers moet worden verbeterd;
- er dient een gezamenlijke aanpak van de handel met derde landen tot stand te komen;
- invoer uit derde landen zou — behalve aan toepassing van de Gemeenschappelijke Douanerechten — aan geen enkele beperking onderworpen mogen zijn;
- bij dreigende verstoring van de gemeenschappelijke markt zouden invoercertificaten vereist kunnen worden om het toezicht op de markt te versterken.

⁽¹⁾ PB nr. C 333 van 17. 12. 1992, blz. 19.

1.5. In het Commissievoorstel zijn deze uitgangspunten in de volgende voorgestelde maatregelen geconcretiseerd:

- Tijdelijke en degressieve financiële steun aan de oprichting en de werking van producentengroeperingen, die kunnen bijdragen aan de bundeling van het aanbod op de markt voor verse aardappelen.
- Bij de invoer van aardappelen en aardappelproducten uit derde landen in beginsel te volstaan met de toepassing van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief.
- Opening van de mogelijkheid invoercertificaten verplicht te stellen ingeval van verstoring of dreigende verstoring van de aardappelmarkt als gevolg van invoer uit derde landen.

1.6. De uitgaven van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL), afdeling Oriëntatie, in verband met dit voorstel worden geraamd op in totaal 1,5 miljoen ecu, gespreid over een periode van 5 begrotingsjaren.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité is het eens met de opvatting van de Commissie dat, met het oog op de voltooiing van de interne markt, de invoering van een gemeenschappelijke marktordening voor de sector aardappelen gewenst is. Dit echter onder voorwaarde dat hierdoor de markt in meerdere mate wordt gestabiliseerd dan nu het geval is. Een goede afstemming van de kwaliteit en de omvang van de aardappelproductie op de eisen van de markt is in het belang van zowel de producenten en de verwerkers als van de consumenten.

2.2. Het Comité stemt in beginsel in met de doeleinden van het Commissievoorstel en met de uitgangspunten waarop de voorgestelde marktordening voor de sector aardappelen is gebaseerd. Tegen de minimalistische wijze waarop deze uitgangspunten in de ontwerpverordening zijn uitgewerkt, bestaan echter ernstige bezwaren.

2.3. De voorgestelde instrumenten — te weten: steun aan de oprichting van producentengroeperingen en invoering van een stelsel van invoercertificaten — zijn ontoereikend om de beoogde stabiliteit van de aardappelmarkt en een redelijk inkomen voor de betrokken producenten te verzekeren.

2.3.1. De teelt van aardappelen is, ten opzichte van die van andere landbouwproducten, in bijzondere mate gevoelig voor door het klimaat bepaalde productieomstandigheden. Dit betekent een jaarlijks wisselende omvang van het aanbod van aardappelen op de interne markt van de Gemeenschap. Dit veroorzaakt fluctuaties in de prijsvorming en in de met aardappelen beteelde oppervlakte.

2.3.2. Los van de invoer uit derde landen vormt daardoor het fluctuerende interne aanbod van aardappelen op zichzelf een voortdurende bedreiging van de stabiliteit van de gemeenschappelijke markt. Met deze, zowel door de natuur als de markt bepaalde, instabiliteit van het aanbod wordt in de maatregelen die de Commissie nu voorstelt, onvoldoende rekening gehouden.

2.3.3. Het Commissievoorstel houdt eveneens onvoldoende rekening met de samenhang die bestaat en het evenwicht dat er moet zijn tussen een gemeenschappelijke ordening van de aardappelmarkt en de recent ingevoerde hervormingsmaatregelen in het gemeenschappelijk beleid voor andere landbouwproducten.

2.3.4. Het Comité vreest dat het ontbreken van marktstructurende maatregelen voor de aardappelsector enerzijds en de toepassing van productie beperkende maatregelen voor een aantal andere belangrijke landbouwproducten anderzijds zullen leiden tot een grillige ontwikkeling van de aardappelteelt in de Gemeenschap. Ook hierdoor zal de stabiliteit van de markt voortdurend worden bedreigd.

2.3.5. Dit destabiliserende effect zal nog worden versterkt doordat de verschillende marktregulerende maatregelen, die in sommige lid-staten nu nog van toepassing zijn, bij de invoering van een gemeenschappelijk beleid voor de aardappelsector zullen komen te vervallen.

2.4. Om deze redenen is het noodzakelijk dat de Commissie onderzoekt welke van de nu in de lid-staten geldende maatregelen ter structurering van de aardappelmarkt, voorzover die niet in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de gemeenschappelijke markt, in de nieuwe gemeenschappelijke marktordening voor aardappelen kunnen worden overgenomen.

2.5. In elk geval dient de voorgestelde marktordening te worden uitgebreid met een regeling die voorziet in vaste, voor de hele Gemeenschap geldende kwaliteitsnormen bij de afzet van verse aardappelen aan de consument.

2.6. Voorts dringt het Comité erop aan de marktordening uit te breiden met een gemeenschappelijke regeling waarbij de voorschriften inzake bevordering van afzet van dopvruchten moeten gelden [Verordening (EEG) nr. 789/89, art. 14 sexies].

2.6.1. Het verdient met name aanbeveling de consumptie — ook bij het bedrijfsleven — te bevorderen d.m.v. reclamecampagnes, onderzoek naar nieuwe soorten, alsmede de aanpassing van die nieuwe soorten aan verschillende klimatologische omstandigheden via experimenten op proefvelden.

2.7. Wat de regeling van het handelsverkeer met derde landen betreft, stelt de Commissie voor de mogelijkheid te openen invoercertificaten verplicht te stellen indien de invoer uit derde landen en de ontwikkeling van de markt daartoe aanleiding geven.

2.7.1. Het Comité is van mening dat deze maatregel ontoereikend is om een dreigende marktverstoring te helpen voorkomen.

2.7.2. Om de doorzichtigheid van de markt te bevorderen en het toezicht op de marktontwikkeling te versterken, is de instelling van een permanente waarnemingspost noodzakelijk die de ontwikkeling van zowel de gemeenschappelijke aardappelmarkt als die van de invoer uit derde landen statistisch vastlegt en de desbetreffende gegevens publiceert.

2.8. Gelet op de relatief grote betekenis van de aardappelsector, vindt het Comité het gewenst dat voor deze sector een Raadgevend Comité wordt gevormd, dat in een brede samenstelling de Commissie over de uitvoeringsmodaliteiten van een gemeenschappelijke marktordening van advies kan dienen.

3. Bijzondere opmerkingen

Titel I

3.1. Aan deze titel dient een artikel te worden toegevoegd dat niet alleen voor in de Gemeenschap geteelde, maar ook voor ingevoerde producten voorziet in vaste, voor de gehele Gemeenschap geldende kwaliteitsnormen bij de afzet van verse aardappelen aan de consument.

Artikel 3

3.2. Dit artikel dient niet alleen op de producenten van verse aardappelen, maar ook op die van pootaardappelen betrekking te hebben.

Artikel 3 — lid 1 a)

3.3. Het valt niet te verwachten dat uitsluitend door de oprichting van producentengroeperingen de stabiliteit van de markt doeltreffend zal worden bevorderd.

Artikel 3 — lid 3 c)

3.4. De vereiste van een „voldoende grote economische activiteit” van de producentengroepering is een al te vaag criterium. De invulling ervan mag er niet toe leiden dat kleinere producenten in afgelegen gebieden van de Gemeenschap van de regeling worden uitgesloten.

Titel II

Artikel 5 — lid 2

3.5. De tekst vraagt redactionele aanpassing, waardoor duidelijker naar voren komt dat voortaan alleen nog de gemeenschappelijke douanetarieven van toepassing zullen zijn.

Artikel 6

3.6. In lijn met de opmerking onder 2.7.2 bepleit het Comité de instelling van een permanente waarnemingspost, die de ontwikkeling van zowel de gemeenschappelijke aardappelmarkt als die van de invoer uit derde landen registreert en publiceert.

Titel III

Artikel 15

3.7. De datum waarop de verordening in werking treedt, moet worden aangepast.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de wederzijdse erkenning van vergunningen en andere nationale machtigingen voor het exploiteren van telecommunicatiediensten, waarin begrepen de invoering van een communautaire telecommunicatievergunning en de instelling van een communautair telecommunicatiecomité⁽¹⁾

(93/C 108/14)

De Raad heeft op 21 september 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw J. Barrow.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

Het Economisch en Sociaal Comité stemt in het algemeen in met het voorstel betreffende wederzijdse erkenning van nationale vergunningen, zij het dat de formulering van de huidige versie op een aantal punten vragen oproept. Daarop wordt hierna nader ingegaan.

2. Inhoud van het richtlijnvoorstel

2.1. De ontwerp-richtlijn betreffende wederzijdse erkenning van nationale vergunningen bestaat uit de volgende grote onderdelen:

- (i) In hoofdstuk I en II wordt de algemene doelstelling van de richtlijn aangegeven, nl. te voorzien in een procedure waardoor diensten die in één lid-staat zijn toegestaan, in de hele Gemeenschap mogen worden aangeboden;

In hoofdstuk III en IV wordt wederzijdse erkenning op twee verschillende manieren geregeld: hoofdstuk III gaat over wederzijdse erkenning bij afzonderlijke aanvraag en hoofdstuk IV over erkenning per categorie van diensten;

- (ii) In hoofdstuk III wordt het recht vastgesteld om erkenning aan te vragen door alle nationale regelgevende autoriteiten die binnen het toepassingsgebied van dit voorstel vallen; de lid-staten wordt opgedragen procedures in te voeren voor de uitoefening van dit recht.

In dit hoofdstuk wordt de procedure bepaald voor wederzijdse erkenning van vergunningen of andere machtigingen voor het exploiteren van diensten die door de lid-staten zijn verleend. Volgens deze procedure dient de aanbieder van telecommunicatiediensten zijn aanvraag vergezeld te laten gaan van een aantal bewijsstukken. Dit hoofdstuk omvat verder een procedure die dient te worden toegepast wanneer een nationale regelgevende autoriteit (NRA) bezwaar aantekent, een geschillenprocedure, en ten slotte de procedure voor verlening van de vergunning en de inkennisstelling van de lid-staten;

- (iii) Hoofdstuk IV bevat een vereenvoudigde procedure voor erkenning per categorie van diensten op de grondslag van geharmoniseerde vergunningsvoorwaarden;

- (iv) Hoofdstuk V bevat de procedure voor het intrekken en wijzigen van vergunningen wanneer zulks nodig wordt geacht;

- (v) In hoofdstuk VI en VII wordt de oprichting geregeld van een nieuw comité [het „Communautair Telecommunicatiecomité”, (CTC)] dat de Commissie dient bij te staan bij de tenuitvoerlegging van de bovengenoemde procedures; voorts worden hierin de kwesties van de vertrouwelijkheid van informatie en van de tenuitvoerlegging van de richtlijn geregeld.

2.2. Allereerst zij erop gewezen dat dit voorstel alleen betrekking heeft op nationale vergunningen voor het aanbieden van telecommunicatiediensten via openbare telecommunicatienetwerken; met andere woorden, het is niet van toepassing op nationale vergunningen voor het aanbieden van mobiele radiodiensten en satellietdiensten. Deze laatste twee onderwerpen zullen door de Commissie in een afzonderlijke richtlijn worden behandeld.

3. Opmerkingen over het richtlijnvoorstel

3.1. Zoals reeds in paragraaf 2 hierboven is gezegd, wordt in hoofdstuk III van het richtlijnvoorstel de procedure voor indiening en behandeling van aanvragen gedetailleerd. De wijze waarop de procedure is omschreven laat aan duidelijkheid ietwat te wensen over; een duidelijker formulering zou het door de Commissie nagestreefde doel ten goede komen, „evenwichtige en efficiënte procedures” vast te stellen (zie Toelichting, punt 2, „Gekozen aanpak”).

3.2. In hoofdstuk VI wordt de oprichting van het CTC geregeld. Dat CTC zou bestaan uit vertegenwoordigers van de nationale regelgevende autoriteiten van de lid-staten, en worden voorgezeten door een vertegen-

⁽¹⁾ PB nr. C 248 van 25. 9. 1992, blz. 4.

woordiger van de Commissie. Het Comité neemt er nota van dat het CTC volgens het voorstel uitsluitend een raadgevende rol zal worden toebedeeld. Het is denkbaar dat dit niet in alle gevallen adequaat zal blijken.

3.3. Daarbij dringt zich een belangrijke vraag op. Het besluit van de Raad van 13 juli 1987 stelt de bevoegdheden van de Commissie vast inzake de oprichting van comités, en bepaalt welke bevoegdheden aan deze comités mogen worden verleend.

De Commissie heeft te kennen gegeven dat het CTC hetzelfde type dient te zijn als het comité dat op grond van de ONP-richtlijn is opgericht. Het Comité is echter van mening dat het CTC binnen het kader van het huidige richtlijnvoorstel, met name gezien het regelgevende karakter ervan, een comité dient te zijn van het type waarvan de werkwijze in procedure III, variant b) van genoemd besluit is omschreven. Aangezien de kwestie van de door het CTC af te leggen publieke verantwoording niet in de ontwerp-richtlijn is geregeld, zou de Raad, wanneer het CTC de vorm zou krijgen van een volgens procedure III, variant b) functionerend comité, zich zo nodig over de besluiten van het CTC kunnen uitspreken. Weliswaar zou hoe dan ook door partijen beroep kunnen worden aangetekend bij het Europees Hof van Justitie, maar deze weg is soms omslachtig, duur en tijdrovend.

3.4. Het Comité heeft met belangstelling kennis genomen van de zevende considerans, waarin wordt gezegd dat in het voorstel ten volle rekening wordt gehouden met de primaire rol van de nationale regelgevende autoriteiten, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel. Aan de subsidiariteitskwestie wordt door verscheidene lid-staten groot belang gehecht, en het Comité is dan ook ingenomen met het feit dat in het voorstel aan deze zorg is tegemoetgekomen.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Artikel 2

- (i) In dit artikel worden vier in de richtlijn gebruikte termen gedefinieerd. Bovendien wordt in dit artikel bepaald dat de in de ONP-richtlijn (90/387/EEG) gegeven relevante definities ook van toepassing zijn op de huidige richtlijn. De huidige versie van de ontwerp-richtlijn zou dus wel eens hiaten kunnen vertonen. Wanneer niet nader gedefinieerde termen worden gebruikt, zijn de in de ONP-richtlijn gegeven definities van toepassing.
- (ii) Het Comité vreest echter dat zich hier problemen zullen voordoen, die de Commissie overigens in een ander verband heeft voorzien (zie hieronder par. 4.2). De term „essentiële eisen” komt voor in artikel 13, de toelichting en de preambule. Deze term wordt weliswaar in artikel 2, lid 6 van de ONP-richtlijn gedefinieerd, maar de daar gegeven definitie is nogal algemeen.

In artikel 4 van Richtlijn 91/263/EEG inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten betreffende eindapparatuur voor telecommunicatie en de onderlinge erkenning van de conformiteit van de apparatuur (m.a.w., een soortgelijke richtlijn betreffende wederzijdse erkenning) worden de voor die richtlijn geldende essentiële eisen meer in bijzonderheden aangegeven. Dit zou duidelijkheidshalve ook in het huidige richtlijnvoorstel moeten gebeuren; het Comité is zelfs van mening dat de term „essentiële eisen” hier een ruimere interpretatie dient te krijgen dan in de ONP-richtlijn of in Richtlijn 91/263/EEG.

4.2. Artikel 2, lid 1

4.2.1. Afgezien van de opmerkingen in paragraaf 4.1 hierboven is het Comité ingenomen met de in artikel 2, en met name in lid 1 daarvan, opgenomen definities. Het Comité merkt op dat de definitie in lid 1 betekent, dat vertegenwoordigers van lid-staten die Richtlijn 90/388/EEG, de zgn. Dienstenrichtlijn, nog niet ten uitvoer hebben gelegd door een NRA op te richten, geen zitting kunnen nemen in het CTC.

4.2.2. Het Comité neemt nota van de definitie van de term „nationale machtigingen” in lid 2; daarbij valt met name de verwijzing naar groepsvergunningen op. In paragraaf 4.8 wordt daarop nader ingegaan.

4.3. Artikel 5, lid 3

(i) In dit lid wordt bepaald dat de invoering van de communautaire telecommunicatievergunning niet uitsluit dat:

„lid-staten het aanbieden van diensten ... onderwerpen aan *nationale wetgeving die niet specifiek verband houdt met telecommunicatiediensten*”.

De hierboven cursief gedrukte zinsnede wekt de bijzondere bezorgdheid van het Comité. Het meent te hebben begrepen dat het doel van het onderhavige voorstel is, mogelijke redenen om aanbieders toestemming tot exploitatie van diensten te weigeren, zoveel mogelijk te beperken, en dat de opzet van de ontwerp-richtlijn dus is, kwesties te regelen die betrekking hebben op de bescherming van de consument — met name op rechtsbescherming van de consument m.b.t. databanken — en de openbare zeden. Artikel 5, lid 3, mag niet worden aangewend om op welke wijze dan ook dienstenaanbieders uit een andere lid-staat te discrimineren.

4.4. Artikel 7

(i) Artikel 7, lid 2

Het Comité is van mening dat dit artikel, ter wille van een grotere doelmatigheid en openheid, dient te worden gewijzigd, in die zin dat de NRA die bezwaar wenst aan te tekenen daarvan niet alleen de Commissie in kennis stelt, maar ook de NRA via welke de erkenning is aangevraagd.

(ii) Artikel 7, lid 3

Het Comité is van mening dat deze bepaling duidelijkheidshalve anders dient te worden geformuleerd. De onderstaande tekst wordt voorgesteld:

„De nationale regelgevende autoriteiten die overeenkomstig lid 2 de Commissie in kennis hebben gesteld van hun voornemen bezwaar aan te tekenen, en die van plan zijn dit daadwerkelijk te doen, dienen hun bezwaren schriftelijk in te dienen...”

4.5. Artikelen 9 tot 13

Het Comité voorziet een aantal problemen met de in artikel 9 tot 13 opgenomen procedures, die in het navolgende worden behandeld:

4.5.1. Artikel 9

Het Comité betuigt zijn instemming met het doel dat de Commissie met deze bepalingen nastreeft, maar is van mening dat artikel 9 in het bijzonder, nader aandacht verdient wat de procedure betreft. Volgens de huidige formulering kan de Commissie een regelgevende rol spelen, wat, naar mag worden aangenomen, niet de opzet van dit artikel is. Bijgevolg dient de procedure te worden verduidelijkt door de tekst anders te formuleren.

4.5.2. Artikel 12, lid 5

Met betrekking tot artikel 12 vreest het Comité dat de aanvraagprocedure de aanvrager een te zware financiële last oplegt en dus een ontmoedigende werking zal hebben. Gesuggereerd wordt dan ook dat daaraan in dit voorstel wordt tegemoetgekomen en dat de mogelijkheid wordt overwogen, maatregelen te nemen binnen het kader van het Gemeenschapsbeleid ten aanzien van het midden- en kleinbedrijf.

4.5.3. Artikel 13, lid 1

(i) Artikel 13, lid 1, dient in die zin te worden gewijzigd, dat door beide partijen kan worden besloten tot toepassing van de aanvullende voorwaarden waarin dit artikel voorziet, ten einde, wanneer beide partijen daartoe genegen zijn, het bereiken van overeenstemming te bespoedigen. Om interpretatiefouten te voorkomen, dient artikel 13, lid 1, voorts uitdrukkelijk te voorzien in gevallen waarin niet is gekozen voor de in artikel 12 omschreven procedure.

Het Comité ziet wel in dat dit artikel bedoeld is om in zulke gevallen te voorzien, maar de huidige formulering maakt dit niet duidelijk. Met name lijkt het woord „kan” te moeten worden vervangen door „dient te”. Met andere woorden, de bedoeling is dat de geschillenprocedure verloopt volgens hetzij artikel 12, hetzij artikel 13, en niet volgens enige andere procedure die de partijen zouden kunnen instellen.

(ii) Volgens het voorstel in zijn huidige vorm zou op grond van de in artikel 12 opgenomen geschillenpro-

cedure, een werkgroep kunnen worden bijeengeroepen, bestaande uit twee CTC-leden. Deze leden zouden echter vertegenwoordigers kunnen zijn van de bij het geschil betrokken NRA's. Daardoor zou een conflict van belangen ontstaan.

(iii) Voorts wordt beklemtoond dat dient te worden tegemoetgekomen aan de eis, verantwoording af te leggen over de genomen besluiten, en de geschillenprocedure op een open en doorzichtige wijze te laten verlopen. Het Comité oppert in het bijzonder twijfels over de benoeming van de leden van de werkgroep in een bepaald geval, en over de keuze van deskundigen. Deze deskundigen dienen volgens het Comité onafhankelijk te zijn.

Volgens de voorgestelde geschillenprocedure kan de voorzitter van het CTC besluiten deskundigen uit te nodigen om de werkgroep te adviseren. De keuze van onafhankelijke deskundigen zou echter moeten worden overgelaten aan de leden van de groep.

4.6. Artikel 15

4.6.1. In dit artikel is de procedure neergelegd voor erkenning per categorie van diensten, waaruit consequenties kunnen voortvloeien m.b.t. groepsvergunningen. Sommige lid-staten, met name het Verenigd Koninkrijk, hebben dergelijke groepsvergunningen ingevoerd als middel om telecommunicatiediensten te dereguleren. Het Comité wijst erop dat in die lid-staten de vrees bestaat, dat dit artikel tot herregulering zou kunnen leiden. Aanbieders van diensten in een lid-staat waar zulke categorale vergunningen worden afgegeven, of waar geen vergunningen vereist zijn (bijvoorbeeld Nederland), zouden immers geen erkenning in andere lid-staten op grond van de wederzijdse-erkenningregeling kunnen aanvragen, aangezien zij geen nationale erkenning zouden kunnen overleggen. In de praktijk zou dit betekenen dat de NRA een structuur zou moeten opzetten om te attesteren dat de aanbieder aan de voor een bepaalde dienstencategorie door de Commissie gepubliceerde voorwaarden voldoet, m.a.w. dat de NRA voor de bewuste categorie opnieuw een vergunning invoert, wat dus neerkomt op her-regulering op nationaal niveau.

4.6.2. De Commissie heeft de verzekering gegeven dat dit niet de opzet van het voorstel is, en dat de in artikel 15 opgenomen procedures niet de verdere exploitatie van een bestaande dienst zullen verhinderen. De voorgestelde richtlijn heeft tot doel, de voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning te harmoniseren en de wederzijdse erkenning van vergunningen te standaardiseren. De Commissie ziet in, dat dit misschien in sommige lid-staten niet nodig is t.a.v. bepaalde types van diensten, bijv. diensten met toegevoegde waarde of spraaktelefonie, die kunnen worden erkend zonder te zijn geharmoniseerd.

4.6.3. Het voorstel zou moeten worden gewijzigd om duidelijk te maken dat het niet in de bedoeling ligt diensten die op grond van een groepsvergunning wor-

den aangeboden, opnieuw te reguleren. Het vraagstuk van de diensten die niet aan een of andere vergunning zijn onderworpen (bijv. sommige diensten in Nederland), waarvoor deze ontwerp-richtlijn geen duidelijke oplossing biedt, dient door de Commissie nader te worden bestudeerd. De hiervoor uit te werken regeling mag namelijk niet tot her-regulering van gedereguleerde diensten leiden.

4.7. Artikel 16

Het Comité is van mening dat het „redelijk tarief” niet zo hoog mag zijn dat bijvoorbeeld kleine en middelgrote bedrijven het niet kunnen betalen. Wat voor sommigen redelijk is, is voor anderen soms buitensporig hoog.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

4.8. Artikel 22

Dit artikel bevat bepalingen betreffende de vertrouwelijkheid van gegevens die ter uitvoering van de in deze richtlijn opgenomen procedures zijn verkregen. Aangezien het hier om informatie gaat waarmee voor de betrokken partijen aanzienlijke commerciële belangen gemoeid zijn, wordt ervan uitgegaan dat niet minder strenge veiligheidsvoorschriften in acht zullen worden genomen dan die welke in soortgelijke omstandigheden gelden t.a.v. informatie die door Directoraat-generaal IV van de Commissie wordt ingewonnen.

5. Tijdschema

Naar verluidt zou de Commissie dit voorstel in de loop van 1993 goedgekeurd willen zien. Het Comité hoopt dat dit zo spoedig mogelijk zal gebeuren.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het ontwerp-voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van basisnormen voor de bescherming van de gezondheid der bevolking en der werknemers tegen de aan ioniserende straling verbonden gevaren

(93/C 108/15)

De Commissie heeft op 8 juli 1992 besloten, overeenkomstig artikel 31 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over het bovengenoemde ontwerp.

De Afdeling voor energie, nucleaire vraagstukken en onderzoek, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Beale.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In artikel 30 van hoofdstuk III van het Verdrag van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (EGA) (bescherming van de gezondheid) staat dat „Voor de bescherming van de gezondheid der bevolking en de werknemers tegen de aan ioniserende straling verbonden gevaren (...) binnen de Gemeenschap basis-

normen (worden) vastgesteld.” In artikel 31 wordt voorts bepaald: „De basisnormen worden voorbereid door de Commissie, na advies van een groep personen, aangewezen door het Wetenschappelijk en Technisch Comité uit wetenschappelijke deskundigen van de lidstaten, met name uit de deskundigen op het gebied van de volksgezondheid. De Commissie vraagt over de aldus voorbereide basisnormen het advies van het Economisch en Sociaal Comité.”

1.2. Bovengenoemde citaten maken duidelijk dat de primaire verantwoordelijkheid voor het vaststellen van veiligheidsnormen t.a.v. straling bij andere EG-instansies berust. Op dit terrein is wetenschappelijke en technische competentie van centrale betekenis. De basisnormen die momenteel van kracht zijn, dateren van 1980⁽¹⁾; in 1984 zijn een aantal wijzigingen vastgesteld, die voornamelijk betrekking hadden op de technische bijlagen⁽²⁾.

1.3. Het Comité heeft een reeks wetenschappelijke en technische adviezen ontvangen waarvan het de Commissie gaarne op de hoogte zou stellen. Zij kan hiermee wellicht haar voordeel doen bij latere besprekingen met het Europees Parlement en de Raad. Het Comité beschouwt het als zijn voornaamste taak, advies uit te brengen over de mogelijke sociaal-economische en ecologische gevolgen van de toekomstige richtlijn. Daar waar zulks opportuun wordt geacht, wordt evenwel ook commentaar geleverd op de meer strikt wetenschappelijke en technische zaken.

1.4. Over dit onderwerp heeft het Comité eerder advies uitgebracht op 24 mei 1973, 12 juli 1978, 20 december 1978 en 7 juli 1983. In dit laatstgenoemde advies⁽³⁾ drong het Comité erop aan dat de basisnormen voor stralingsveiligheid op gezette tijden worden bijgewerkt en dat de Euratom-normen worden afgestemd op de meest recente aanbevelingen van de Internationale Commissie voor Stralingsbescherming (ICRP), waarbij het de mening uitsprak dat dit de Commissie er niet van mag weerhouden te kijken naar andere wetenschappelijke bronnen, die wellicht nog betere informatie leveren.

2. Huidige situatie in de Gemeenschap

2.1. Het Comité heeft vernomen dat sommige lidstaten de bestaande EG-bepalingen op dit gebied nog niet volledig in werking hebben doen treden. De Commissie moet er daarom prioritair voor zorgen dat deze bepalingen ten uitvoer worden gelegd. De stralingsniveaus waaraan werkenden en de bevolking in het algemeen in de Gemeenschap doorgaans worden blootgesteld, blijken — van sporadische missers afgezien — de vastgestelde waarden overigens niet te overschrijden. Een aantal lidstaten heeft reeds lagere blootstellingsniveaus vastgesteld dan in de meest recente voorstellen van de Commissie worden aangegeven.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het Comité merkt op dat de Gemeenschap overeenkomstig de bepalingen van art. 2 b) van het Euratom-Verdrag „uniforme normen (moet) vaststellen voor de gezondheidsbescherming van de bevolking en ervoor (moet) waken dat deze worden toegepast”. In artikel 100 A van het EEG-Verdrag is echter bepaald dat lidstaten — binnen de bepalingen inzake de onderlinge aanpassing van wettelijke en bestuursrechtelijke

voorschriften met het oog op de interne markt — „nationale bepalingen (mogen) toepassen die hun rechtvaardiging vinden in gewichtige eisen als bedoeld in artikel 36”. Er dient te worden nagegaan of een en ander niet met elkaar in tegenspraak is. Overigens is in een arrest van het Hof van Justitie van de EG van 25 november 1992 blijkbaar bepaald dat lidstaten strengere limieten kunnen vastleggen dan volgens de EG-bepalingen nodig is. Naar verluidt, gaat de Commissie momenteel na wat de mogelijke gevolgen van dit arrest zijn.

3.2. Zoals de Commissie in haar toelichting opmerkt, heeft de Gemeenschap bij het vaststellen van fundamentele veiligheidsnormen altijd rekening gehouden met de aanbevelingen van de Internationale Commissie voor Stralingsbescherming. In het licht van het nog steeds lopende onderzoek naar de overlevenden van de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki zijn deze aanbevelingen enigszins aangescherpt; dit komt in het ontwerp-voorstel tot uitdrukking.

3.3. Voor de leek levert het probleem op dat de ICRP-aanbevelingen in grote mate gebaseerd zijn op de meest recente inzichten verkregen uit onderzoek naar overlevenden van atoombommen. De effecten van een lage stralingsdosis over een aantal jaren zijn immers niet noodzakelijkerwijs te vergelijken met een hoge dosis die in een paar seconden wordt opgelopen en gepaard gaat met intense hitte en schokgolven. Hierbij is ervan uitgegaan dat de totale ontvangen dosis gelijk is. Het Comité heeft evenwel vernomen dat met dit gegeven rekening is gehouden en dat ervan wordt uitgegaan dat blootstelling aan een lage stralingsdosis over een lange periode minder schadelijk is dan wanneer dezelfde dosis in één keer wordt opgelopen.

3.4. Bovendien zijn er nog veel meer gegevens beschikbaar. De eerste opgewekte kettingreactie vond plaats in Chicago in 1942, bij de start van het bewapeningsprogramma van de Verenigde Staten in de Tweede Wereldoorlog. Latere ontwikkelingen in kernenergie voor militaire en civiele doeleinden in tal van landen hebben ertoe geleid dat er nu heel wat kennis omtrent de stralingseffecten gedurende een halve eeuw is, wanneer vroeger werk van wetenschappelijke pioniers buiten beschouwing wordt gelaten. Er zijn ook gegevens die teruggaan naar de eerste jaren van deze eeuw, over de medische effecten van straling op röntgenologen en hun patiënten, maar deze zijn slechts van zeer beperkte waarde.

3.5. Het Comité is van mening dat stralingsbescherming een terrein is dat voortdurend onderzoek vereist. Dit betekent niet dat er steeds strengere limieten nodig zijn; in sommige gevallen zal het wellicht mogelijk zijn, minder strikte normen vast te stellen. Het is in elk geval een slechte zaak — zoals het Comité onlangs in zijn advies over „Technologische vraagstukken in verband met nucleaire veiligheid”⁽⁴⁾ van 28 januari 1993 heeft onderstreept — dat de onderzoeksprogramma's van de lidstaten en van de Gemeenschap op dit gebied drastisch zijn ingekrompen.

⁽¹⁾ PB nr. L 246 van 17. 9. 1980, blz. 1.

⁽²⁾ PB nr. L 265 van 5. 10. 1984, blz. 4.

⁽³⁾ PB nr. C 286 van 24. 10. 1983, blz. 15.

⁽⁴⁾ PB nr. C 73 van 15. 3. 1993, blz. 78.

3.6. Mochten de nieuwe dosislimieten lager blijken dan de doses die werkenden overal in de Gemeenschap feitelijk ontvangen, dan moeten oplossingen voor de betrokken installaties worden gevonden om te verhinderen dat deze moeten worden gesloten. Het antwoord moet wellicht worden gevonden in investeringen in betere bescherming. Zodoende kan het risico van kanker worden teruggedrongen. Dit kan aan de andere kant betekenen dat meer mensen voor kortere ploegen-diensten moeten worden ingezet. In dat geval zal de kankerfrequentie wellicht niet dalen, aangezien de collectieve dosis niet vermindert. Het individuele risico neemt evenwel af wanneer de individuele dosis kleiner wordt.

3.6.1. Hier is waarschijnlijk geen algemeen toepasselijke oplossing te vinden. Bovendien is het vaststellen van nieuwe niveaus mogelijk nadelig voor het concurrentievermogen van het bedrijfsleven in de EG tegenover derde landen. Aangezien er wellicht nog enige tijd overheen gaat voordat de ontwerp-richtlijn door de Raad wordt goedgekeurd en vervolgens in nationale wetgeving wordt omgezet, is duidelijk dat de voorgestelde termijn (30 juni 1994) niet haalbaar is.

3.7. Kijkend naar de internationale dimensie van de stralingsproblematiek, beseft het Comité dat straling niet bij de grenzen stopt, zoals het ongeluk van Tsjernobyl maar al te goed heeft aangetoond. Het vervoer van radioactieve stoffen vormt het onderwerp van een afzonderlijke ontwerp-verordening van de Raad⁽¹⁾.

3.8. Het Comité neemt met instemming kennis van artikel 50 van het ontwerp-voorstel over samenwerking met andere staten. Uit de bewoordingen lijkt evenwel te moeten worden opgemaakt dat het hier gaat om bilaterale betrekkingen met andere staten, binnen of buiten de Gemeenschap, en niet om multilaterale regelingen zoals het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie. Alle lid-staten van de EG zijn bij deze organisatie aangesloten.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Overwegingen

4.1.1. Het Comité wijst erop dat de formulering van de overwegingen op sommige punten zal moeten worden aangepast in verband met de voorgestelde wijzigingen op een aantal artikelen: dit geldt b.v. voor de term „op de markt brengen”.

4.2. Titel I — Definities — Artikel 1

4.2.1. Activering

In deze definitie moeten ook deeltjes worden genoemd.

4.2.2. Erkende bedrijfsgeneeskundige dienst

„Verantwoordelijk is voor” dient te worden vervangen door „betrokken is bij”.

4.2.3. Ongeval

Er dient een minimumwaarde voor de definitie van een ongeval te worden vastgesteld, ook al zal dit niet gemakkelijk zijn.

4.2.4. Radioactieve stof

Deze definitie is te vaag; er wordt geen minimumwaarde genoemd.

4.2.5. Schade

Tenzij dit begrip wordt omschreven als „schade aan de gezondheid”, zouden de woorden „klinisch waarneembare” moeten te worden geschrapt, evenals de gehele tweede zin „Dit begrip omvat ook de kans op die effecten”.

4.2.6. Bevoegde autoriteiten/Bevoegd gezag

Hiervan zou een definitie moeten worden opgenomen, zodat duidelijk is dat het hierbij om de bevoegde instanties op het gebied van stralingsbescherming in de lid-staten gaat en niet om de bedrijfsleiding van nucleaire installaties.

4.3. Titel II — Werkingssfeer — Artikel 2

4.3.1. Het Comité acht het een goede zaak dat „beroepsmatige blootstelling aan natuurlijke stralingsbronnen” in het ontwerp-voorstel is opgenomen. Ten aanzien van bestaande uraniummijnen moet voor bepaalde gevallen evenwel worden voorzien in redelijke termijnen, zodat de jaarlijkse dosislimieten geleidelijk kunnen worden verminderd, totdat de voorgeschreven limieten zijn bereikt. Binnen welke termijnen en in welke fasen dit moet gebeuren, moet door de bevoegde nationale autoriteiten, na overleg met de betrokken vakbonden en werkgever, worden vastgesteld. Dit besluit moet aan de Commissie worden medegedeeld.

4.4. Titel III — Verklaringen en vergunningen

4.4.1. Artikel 4

De zinsnede „het op de markt brengen” dient te worden vervangen door „het vrije verkeer”. Dit artikel mag niet worden gebruikt om de activering van de bedoelde producten voor analysedoeleinden te verbieden.

4.4.2. Artikelen 5 en 6

Het Comité heeft vernomen dat de Commissie deze artikelen duidelijker wil formuleren. Het Comité maakt

⁽¹⁾ PB nr. C 347 van 31. 12. 1992, blz. 17.

van de gelegenheid gebruik om een aantal wijzigingen voor te stellen.

4.4.3. Artikel 5

In artikel 5 c) dient aan „consumptiegoederen” het woord „duurzame” te worden toegevoegd. In artikel 5 e) dient na „of voor de behandeling” te worden ingevoegd „van en het omgaan met”. In artikel 5 f) dient „geneeskundige behandeling” te worden gevolgd door een komma en het woord „diagnose”.

4.4.4. Artikel 6

Met betrekking tot de in bijlage I genoemde waarden, waarnaar in artikel 6, leden a) en b), wordt verwezen, worden geen technische gegevens verstrekt aan de hand waarvan zou kunnen worden nagegaan of deze waarden inderdaad juist zijn. De voorgestelde activiteitsconcentraties per massa-eenheid zijn bij verschillende radionucliden overigens aan de hoge kant. Indien deze waarden zouden worden gehanteerd bij het verwijderen van radioactief afval zonder dat daarbij bijzondere voorzorgsmaatregelen worden genomen, zouden er in verschillende lid-staten problemen kunnen ontstaan.

4.5. Titel IV — Stralingsbescherming bij handelingen

4.5.1. Hoofdstuk I — Algemene beginselen

4.5.1.1. Artikel 7

Op de behoefte aan een definitie van „bevoegde autoriteiten/bevoegd gezag” is reeds in de opmerkingen m.b.t. artikel 1 gewezen.

4.5.2. Hoofdstuk II — Beperking van de doses voor blootgestelde werknemers

4.5.2.1. Artikel 9

Het Comité is van mening dat het bij Richtlijn van de Raad 90/641/Euratom van 4 december 1990⁽¹⁾ voorgescreven „stralingspaspoort”, waarin wordt bijgehouden aan welke doses een persoon is blootgesteld, voor alle aan straling blootgestelde werknemers zou moeten worden ingevoerd. Dit zou een nuttig instrument zijn ter bevordering van de mobiliteit van arbeidskrachten tussen kerninstallaties, hetzij binnen een lid-staat dan wel tussen lid-staten.

4.5.2.2. Artikel 10

„Zodra bij de bedrijfsleiding mededeling van een zwangerschap is gedaan” dient te worden vervangen door „Zodra de bedrijfsleiding in kennis is gesteld van een zwangerschap”, aangezien het in sommige landen gebruikelijk is dat de zwangerschap aan de bedrijfsarts en niet rechtstreeks aan de bedrijfsleiding wordt meege-deeld.

Het laatste deel van de tweede zin dient als volgt te worden gelezen: „en haar arbeidsomstandigheden dienen van zodanige aard te zijn dat zeker is dat de equivalente dosis voor de foetus gedurende de rest van de zwangerschap niet meer dan 1 msv bedraagt.”

4.5.3. Hoofdstuk IV — Blootstellingen waarvoor een speciale vergunning is afgegeven

4.5.3.1. Artikel 13

Het Comité stelt vast dat dit artikel niet geldt voor noodgevallen, maar voor andere buitengewone omstandigheden waarbij hogere dosislimieten kunnen voorkomen, b.v. bij reparatiewerkzaamheden. Dit zou wellicht duidelijker moeten worden gezegd. Verder zou lid 2 van dit artikel in die zin moeten worden gewijzigd dat bepaald wordt dat een werknemer weliswaar „van zijn normale beroepsbezigheden (kan worden) uitgesloten” nadat hij een te hoge stralingsdosis heeft opgelopen, maar dat hij op grond hiervan niet mag worden ontslagen.

4.6. Titel V — Afgeleide limieten

4.6.1. Artikel 16

De tweede zin van lid 1 van dit artikel dient als volgt te worden gelezen: „Om dit doel te bereiken, kunnen ook andere methoden worden gebruikt, zoals de toepassing van modellen, mits deze door de bevoegde autoriteiten zijn goedgekeurd.”.

4.7. Titel VI — Grondbeginselen van de praktische bescherming van blootgestelde werknemers, leerlingen en studerende

4.7.1. Hoofdstuk I — Maatregelen tot beperking van de blootstelling — afdeling 1 — indeling en afbakening van de zone

4.7.1.1. Artikel 21

De definitie van „werknemers van categorie B” is niet nauwkeurig genoeg.

4.7.1.2. Artikel 22

Er dient te worden bepaald dat de opleiding van vrouwen moet worden aangepast zodra de bedrijfsleiding in kennis is gesteld van hun zwangerschap.

4.7.2. Hoofdstuk II — Bepaling van de blootstelling

4.7.2.1. Artikel 25

Werknemers van categorie B zouden altijd onder individueel toezicht moeten staan als zij een gecontroleerde zone binnengaan.

⁽¹⁾ PB nr. L 349 van 13. 12. 1990, blz. 21.

4.7.2.2. Artikel 28

In de tekst achter het tweede streepje van lid 1 dient „voorgelegd” te worden vervangen door „toegezonden”.

4.7.3. Hoofdstuk III — Medisch toezicht op de blootgestelde werknemers

4.7.3.1. Artikel 32

Het in lid 2, sub a), genoemde medisch onderzoek vóór de aanvang van het dienstverband dient niet alleen verplicht te zijn bij een nieuw dienstverband, maar ook bij een nieuwe taak waarbij voor het eerst blootstelling aan straling zal voorkomen.

4.7.4. Hoofdstuk IV — Taken van de lid-staten met betrekking tot de bescherming van blootgestelde werknemers

4.7.4.1. Artikel 39

Informatie over de individuele stralingsdoses moet automatisch aan de werknemers worden verstrekt. Het Comité wijst er verder op dat het voorgestelde (zie opmerkingen m.b.t. artikel 9) „stralingspaspoort” de in artikel 39, lid 5, genoemde uitwisseling van informatie zou vergemakkelijken.

4.8. *Titel VIII — Grondbeginselen van de praktische bescherming van de bevolking in normale omstandigheden*

4.8.1. Artikelen 45 en 48

Het woord „onderneming(en)” in artikel 45, leden a) en b) en artikel 48, dient te worden vervangen door

„installatie(s)”. Artikel 45, lid c), dient ruimer te worden geformuleerd, zodat rekening kan worden gehouden met de vermindering van de hoeveelheid en de radioactiviteit van het geproduceerde afval.

4.9. *Titel IX — Potentiele en onvoorziene blootstelling alsmede blootstelling in noodgevallen*

4.9.1. Artikel 49

Het wordt wenselijk geacht dat in de richtlijn een bijlage wordt opgenomen waarin de in artikel 49, lid c), genoemde „in de communautaire wetgeving vastgelegde interventieniveaus” zijn gedefinieerd.

4.9.2. Artikel 50

Het Internationale Agentschap voor Atoomenergie mag in de bepalingen betreffende „Samenwerking met andere staten” niet onvermeld blijven.

4.9.3. Artikel 53

De bepaling in artikel 13 inzake „overschrijding van dosislimieten als gevolg van blootstellingen waarvoor een speciale vergunning is afgegeven” dient hier te worden herhaald met betrekking tot noodgevallen, evenals de door het Comité voorgestelde bepaling dat dit geen reden voor ontslag mag zijn.

4.10. *Titel X — Bijlagen*

4.10.1. Bijlagen I en III

Het Comité heeft vernomen dat de Commissie de gegeven waarden momenteel herziet, daar sommige hiervan, naar verluidt, te hoog en andere te laag zijn.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over:

- het voorstel voor een Verordening (EEG) van de Raad tot instelling van een cohesie-financieringsinstrument, en
- het gewijzigd ontwerp-voorstel voor een Verordening (EEG) van de Raad tot oprichting van een cohesiefonds⁽¹⁾

(93/C 108/16)

De Raad heeft op 1 februari 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het EEG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over de voornoemde voorstellen.

De Afdeling voor regionale ontwikkeling, ruimtelijke ordening en urbanisme, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 16 februari 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Giesecke.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (1 stem tegen bij 3 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Belangrijkste aanbevelingen van het Comité

1.1. Het Comité stemt in met de voorstellen van de Commissie, maar beveelt de volgende aanvullingen aan:

Het Comité:

- verwacht dat er duidelijke milieu-eisen worden gesteld (2.2.4),
- dringt m.b.t. de bepalingen inzake stopzetting van de steunverlening aan op een duidelijkere definitie van „projecten in verschillende fasen” (2.3.1),
- noemt in aanvulling op de in Edinburgh vastgestelde criteria voor de selectie van projecten nog een aantal andere belangrijke eisen (3.1.2),
- stelt voor, bij de procedure voor de goedkeuring van projecten een duidelijke taakverdeling aan te geven (3.3.3),
- beveelt aan, zowel de regio's als de maatschappelijke belangengroepen in een vroeg stadium te raadplegen (3.3.4),
- stelt een vroegere termijn voor de evaluatie van de verordening tot oprichting van een Cohesiefonds voor (3.5.2).

2. Algemene opmerkingen over de doelstellingen van het Cohesiefonds**2.1. Versterking van de economische en sociale samenhang**

2.1.1. De Europese Raad heeft er in de besluiten van Edinburgh opnieuw op gewezen dat de versterking van de economische en sociale samenhang in de Gemeenschap van grote betekenis is. Het Comité acht het een goede zaak dat deze doelstelling op de voorgrond wordt geplaatst.

2.1.2. De geplande snelle invoering van een financieringsinstrument, in afwachting van de oprichting van het Cohesiefonds overeenkomstig de geratificeerde besluiten van Maastricht, kan eveneens de instemming van het Comité wegdragen.

2.1.3. Het nieuwe Fonds is gericht op lid-staten met een bruto nationaal produkt (BNP) per hoofd van de bevolking van minder dan 90% van het gemiddelde voor de Gemeenschap. Daardoor draagt het Fonds bij tot de geografische concentratie van bijstandsmaatregelen van de Gemeenschap, waardoor de regionale EG-steunmaatregelen meer effect zullen hebben. Het Comité beschouwt deze ontwikkeling daarom als een positieve zaak.

2.1.4. De impact van regionale steunmaatregelen is in grote mate afhankelijk van de vraag hoe goed deze onderling worden gecoördineerd. De oprichting van het nieuwe Fonds zal nog meer coördinatie vereisen. Bij de selectie van voor bijstand uit het Cohesiefonds in aanmerking komende projecten moet met dit aspect rekening worden gehouden.

2.1.5. De regionale ontwikkeling wordt ook door andere beleidsmaatregelen van de Gemeenschap beïnvloed. Het Comité wijst in dit verband op de betekenis van de desbetreffende bepalingen van artikel 130 B van het EEG-Verdrag.

2.1.6. Het nieuwe Fonds is, in tegenstelling tot de structuurfondsen, gericht op lid-staten en niet op regio's. Het Comité is van mening dat de Gemeenschap hierdoor meer mogelijkheden krijgt om de middelen van haar structuurfondsen te gebruiken voor het wegwerken van specifieke problemen op regionaal niveau. Bij de herziening van de structuurfondsverordeningen en het vaststellen van steunprogramma's in het kader van de structuurfondsen ten behoeve van de lid-staten die in aanmerking komen voor bijstand uit het nieuwe Cohesiefonds, moet van deze mogelijkheden gebruik worden gemaakt.

⁽¹⁾ PB nr. C 38 van 12. 2. 1993, blz. 18-21.

2.2. *Tenuitvoerlegging van de doelstellingen van de Gemeenschap op het gebied van transeuropese netwerken (vervoer) en milieu*

2.2.1. In het Cohesiefonds wordt de versterking van de sociaal-economische samenhang gekoppeld aan de verwezenlijking van communautaire doelstellingen op het gebied van de transeuropese netwerken (vervoer) en milieu. Het Comité is van mening dat het ontwikkelen van transeuropese netwerken en het verlenen van bijstand aan de minder draagkrachtige lid-staten bij investeringen op milieugebied de betrokken regio's in belangrijke mate vooruit zullen helpen. Als de verschillen tussen de regio's in een begunstigde lid-staat als gevolg van steunverlening d.m.v. het Cohesiefonds echter groter worden, moeten ook weer compenserende maatregelen, m.i.v. bijstand via de structuurfondsen, worden getroffen.

2.2.2. De oprichting van het Cohesiefonds heeft tot gevolg dat de Gemeenschap een ruimere keus aan mogelijkheden voor steunverlening op beide bovengenoemde terreinen krijgt. Overigens zij erop gewezen dat de Gemeenschap niet alleen via de structuurfondsen, maar ook via haar financieringsinstrumentarium in andere beleidssectoren steun kan verlenen op specifieke terreinen. Coördinatie tussen al deze activiteiten zou de doeltreffendheid van de maatregelen in het kader van het Fonds aanzienlijk verbeteren.

2.2.3. De bijstandsverlening op het gebied van transeuropese netwerken blijft beperkt tot de vervoerssector (niet alleen het weg- en het railvervoer, maar ook het zee- en luchtvervoer). Gezien het alsmaar voortschrijdende innovatieproces en de internationalisering van de economie is de ontwikkeling van geïntegreerde netwerken een noodzaak. Daarom moeten parallel met de uit het Cohesiefonds gefinancierde vervoersnetwerken ook netwerken op andere terreinen (telecommunicatie, energie) tot stand worden gebracht, en wel enerzijds via de structuurfondsen en anderzijds door inspanningen van de lid-staten zelf.

2.2.4. Op milieugebied zijn duidelijke criteria m.b.t. de te selecteren projecten nodig; zo niet, dan bestaat het risico dat de projecten niet aansluiten bij de doelstellingen op het gebied van milieubescherming. Anderzijds moeten de criteria zo flexibel zijn dat rekening kan worden gehouden met de specifieke omstandigheden in de betrokken lid-staten. Het Comité gaat ervan uit dat ook bij de met middelen uit het Cohesiefonds gefinancierde transeuropese netwerken rekening zal worden gehouden met de bestaande milieu-eisen.

2.2.5. Door de oprichting van het Fonds worden nieuwe mogelijkheden gecreëerd om ervaring op te doen met de omzetting van het EG-beleid op de twee genoemde terreinen in concrete maatregelen. Daarom is het nodig, deze ervaring ook in het licht van de doelstellingen op deze specifieke beleidsterreinen te evalueren. Hierbij mag niet worden vergeten dat de verwezenlijking van deze doelstellingen op verschillende manieren, b.v. via fiscale prikkels, kan worden bevorderd. Overi-

gens is dit een goede gelegenheid om een aantal prioriteiten vast te leggen, zoals het Comité in zijn advies over het milieuprogramma van de EG heeft bepleit⁽¹⁾.

2.3. *Voorwaarde voor bijstandsverlening: een nationaal convergentieprogramma*

2.3.1. Om steun uit het Cohesiefonds te kunnen krijgen, moeten de betrokken lid-staten een programma voorleggen waaruit blijkt dat zij ernaar streven te voldoen aan de in artikel 104 c) van het Verdrag van Maastricht genoemde convergentiecriteria. Het voorstel van de Commissie om de bijstandsverlening onder bepaalde omstandigheden op te schorten, doet het gevaar ontstaan dat de steunverlening op een ongunstig tijdstip wordt stopgezet en daardoor niet de beoogde uitwerking heeft; daarom wordt in het voorstel bepaald dat de schorsing alleen betrekking kan hebben op de steunverlening voor nieuwe projecten of voor nieuwe fasen in het geval van projecten die verschillende fasen omvatten. Als de lid-staat weer aan de vereisten voldoet, wordt de schorsing opgeheven. Het Comité acht dit een zinvolle aanpak. Wel vindt het dat nader moet worden gedefinieerd wat „projecten in verschillende fasen” zijn, om onduidelijkheid bij de toepassing van deze bepaling te voorkomen.

2.3.2. Verder wordt in de voorgestelde Cohesiefondsverordening bepaald dat de Raad bij wijze van uitzondering de schorsing kan opschorten als het gaat om projecten die rechtstreeks voor meer dan één lid-staat van belang zijn. Het ontbreken van criteria voor deze uitzonderingen — met name m.b.t. het type projecten dat hiervoor in aanmerking komt — kan echter bij de toepassing van de verordening tot onzekerheid leiden. Deze bepaling moet dus duidelijk concreter worden geformuleerd en mag volgens het Comité bovendien alleen gelden voor projecten die uit verschillende fasen bestaan.

2.3.3. Gezien de bijzondere betekenis van de twee werkerterreinen van het Cohesiefonds voor de ontwikkeling van de economie zouden de begunstigde lid-staten het ontvangen van bijstand noch het naleven van de convergentiecriteria als argument mogen gebruiken om hun eigen inspanningen op deze twee terreinen terug te schroeven. Het Comité neemt daarom met instemming kennis van de in de plaats van het additionaliteitsbeginsel opgenomen bepaling dat de betrokken lid-staten verplicht zijn hun inspanningen op de bedoelde gebieden ten minste op hetzelfde niveau voort te zetten.

2.3.4. Als de steunverlening aan een lid-staat wordt stopgezet omdat deze lid-staat niet aan de convergentiecriteria voldoet, zouden de volgens de indicatieve verdeling van de middelen voor dit land uit te trekken bedragen niet mogen komen te vervallen. Op die manier wordt de lid-staat aangemoedigd, de convergentiecriteria in de toekomst na te leven.

⁽¹⁾ PB nr. C 287 van 4. 11. 1992.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. *Behoeftte aan een duidelijke rechtsgrondslag en duidelijke regelingen voor de selectie van projecten*

3.1.1. In de opzet van het Fonds zijn verschillende dwarsverbindingen met onderdelen van de besluiten van Maastricht te herkennen. De oprichting van het Fonds kan daarom niet zonder meer worden losgekoppeld van de besluiten van Maastricht. Om ervoor te zorgen dat er zo min mogelijk rechtsonzekerheid ontstaat, zou de looptijd van de interimverordening moeten worden beperkt.

3.1.2. Ook wanneer wordt bepaald welke projecten voor bijstand in aanmerking komen, is rechtszekerheid nodig. Er dienen duidelijke selectiecriteria te worden vastgesteld, hetgeen bovendien de transparantie van de selectieprocedure ten goede komt. De criteria zouden tevens moeten bijdragen tot een efficiënt gebruik van de beschikbare middelen.

In de twee voorstellen worden criteria voor de selectie van projecten genoemd. Essentiële criteria zijn de verhouding tussen kosten en baten, de te verwachten bijdrage van de projecten aan de uitvoering van het EG-beleid op milieugebied en op het gebied van transeuropese netwerken, en de coherentie ervan met andere structuurmaatregelen van de Gemeenschap. Volgens het Comité kunnen deze criteria daadwerkelijk bijdragen tot het verwezenlijken van de doelstellingen van het Fonds, mits zij, met name op milieugebied, nog duidelijker worden geformuleerd.

Om de doeltreffendheid van de bijstandsverlening verder te verbeteren, is het bovendien zaak dat:

- voorrang wordt verleend aan projecten van grensoverschrijdend belang,
- wordt nagegaan of het project in kwestie ook zonder EG-steun, via particuliere financiering, kan worden uitgevoerd,
- om optimaal profijt van de gefinancierde projecten te kunnen trekken, ervoor wordt gezorgd dat een toereikend aantal vergelijkbare voorstellen voor projecten op hun bijdrage tot het bereiken van de doelstellingen wordt getoetst.

Om een zo groot mogelijk effect te kunnen bereiken, moet bijstand worden verleend voor projecten die uitsluitend met behulp van overheidssteun te verwezenlijken zijn en die het best aan de criteria beantwoorden.

3.2. *Verdeling van de middelen*

3.2.1. Het Comité acht het een goede zaak dat ervoor gekozen is, de middelen per jaar toe te wijzen, omdat de betrokken lid-staten zo meer houvast bij hun planning wordt geboden. Het zou echter verstandig zijn, het totale bedrag voor de periode tot 1999 niet reeds bij de start van het Fonds over een bepaald aantal projecten

te verdelen. Met name op het gebied van milieu-bescherming zouden middelen achter de hand moeten worden gehouden om flexibel te kunnen reageren.

3.2.2. Bij de indicatieve verdeling van de middelen zouden de specifieke problemen van de betrokken lid-staten op de twee bedoelde terreinen een essentieel criterium zijn. Het Comité neemt daarom met voldoening kennis van de desbetreffende passages in de verordeningvoorstellen.

3.2.3. Volgens de ontwerp-verordeningen moet voor één passend evenwicht tussen de twee voor bijstand in aanmerking komende terreinen worden gezorgd. Dit mag de flexibiliteit echter niet belemmeren. Dat gevaar bestaat b.v. wanneer wordt gepoogd, ieder jaar een passend evenwicht tot stand te brengen. Een passend evenwicht zou over een langere planingsperiode moeten worden bereikt.

3.3. *Goedkeuringsprocedures*

3.3.1. Als de goedkeuringsprocedures veel tijd vergen, wordt het moeilijk, snel resultaat te boeken. Het Comité neemt daarom met instemming kennis van de bepaling dat de Commissie in de regel binnen drie maanden na ontvangst van de aanvraag een besluit dient te nemen over een voorgesteld project. Van deze regel zou alleen bij uitzondering en om gegronde redenen mogen worden afgeweken.

3.3.2. Het is de taak van de lid-staten de nodige prioriteiten vast te stellen. Hiertoe hebben zij uitvoerige informatie nodig. Het Comité beschouwt de in het kader van het Fonds toegekende technische assistentie daarom als een belangrijk instrument, waarvan ten volle gebruik moet worden gemaakt.

3.3.3. Voor een vlot verloop van de selectie is het zaak dat de taken van de bij de goedkeuringsprocedure betrokken partijen duidelijk afgebakend zijn. Volgens de verordeningvoorstellen besluit de Commissie in overleg met de betrokken lid-staat welke projecten worden geselecteerd. Bij deze procedure wordt geen duidelijke taakverdeling aangegeven. Om te bereiken dat een en ander soepel verloopt, zou de Commissie zich volgens het Comité bij de besluitvorming op de volgende taken moeten concentreren:

- zij moet de aanvragen toetsen op volledigheid, grondigheid en coherentie met het beleid van de Gemeenschap,
- zij moet de in beide verordeningen neergelegde selectiecriteria toepassen,
- zij moet zorgen voor coördinatie tussen de door een lid-staat voorgestelde projecten en projecten of structuren in andere lid-staten, ook als deze laatste niet voor middelen uit het Cohesiefonds in aanmerking komen.

3.3.4. Het is de bedoeling dat de projecten gedurende een vrij lange periode positieve gevolgen hebben voor zowel de macro- als de micro-economische situatie van

de betrokken landen. Daarom is het bijzonder belangrijk dat zowel de betrokken regio's als de sociaal-economische kringen bij de goedkeuringsprocedure worden betrokken, met name daar de beoordeling van de projecten dan vanuit een groter aantal invalshoeken kan geschieden, maar ook omdat op die manier gemakkelijker kan worden nagegaan of niet-publieke instanties bij de tenuitvoerlegging van het project kunnen worden betrokken. Participatie van deze instanties zou tevens de coördinatie tussen door de Gemeenschap gesteunde projecten en andere plannen ten goede komen. Met het oog op deze voordelen zouden de lid-staten ertoe moeten worden verplicht, de sociaal-economische kringen tijdig om advies te vragen alvorens de projecten aan de Commissie voor te leggen.

3.4. Toezicht en evaluatie

3.4.1. In het kader van het Cohesiefonds wordt in de regel bijstand verleend voor projecten waarvan de tenuitvoerlegging verscheidene jaren in beslag zal nemen en aanzienlijke kosten meebrengt. Mede om die reden zijn voortdurend en intensief toezicht op en permanente en grondige evaluatie van de diverse projecten van groot belang. Daartoe is het zaak dat de steunaanvragen alle benodigde gegevens bevatten. Het Comité legt er daarom de nadruk op dat alleen mag worden besloten bijstand voor een project te verlenen wanneer voldoende nauwkeurige gegevens beschikbaar zijn aan de hand waarvan een door een lid-staat voorgesteld project kan worden beoordeeld. Zo moet met name kunnen worden aangetoond dat een project na voltooiing ook inderdaad bruikbaar is.

3.4.2. Met name bij projecten met een zeer lange looptijd zou van tijd tot tijd moeten worden nagegaan of deze nog steeds aansluiten bij het gestelde doel. Blijken hier zeer grote verschillen te bestaan, dan moet het project volgens het Comité worden aangepast. Over aard en omvang van de verdere bijstandsverlening moet dan per geval worden beslist.

3.4.3. De Commissie stelt in haar ontwerp-verordening m.b.t. het financieringsinstrument voor, waar nodig de in Verordening (EEG) nr. 4253/88 van 19 december 1988 neergelegde procedure toe te passen. In de ontwerp-verordening inzake de oprichting van het Co-

hesiefonds stelt zij daarentegen voor dat de Raad op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in eigen uitvoeringsbepalingen de procedure voor toezicht op en evaluatie van de projecten vaststelt. Het Comité acht het ongegrond dat verschillende procedures worden toegepast. Aangezien kan worden verwacht dat de hoofdlijnen van door het Fonds gefinancierde projecten in de regel in een vroeg stadium worden uitgezet, zijn toezicht en evaluatie juist in dit vroege stadium van bijzonder groot belang. Daarom acht het Comité het zeer belangrijk dat reeds in de verordeningen inzake de invoering van het financieel instrument en de oprichting van het Cohesiefonds essentiële bepalingen m.b.t. de toezicht- en evaluatieprocedure worden opgenomen.

3.4.4. Participatie van de sociaal-economische kringen, met name bij de toezicht- en evaluatieprocedure, verhoogt de transparantie van de tenuitvoerlegging van de projecten en zorgt ervoor dat deze vanuit een groot aantal invalshoeken worden beoordeeld. Deze participatie dient eveneens in de verordeningen te worden vastgelegd.

3.5. Jaarverslagen en evaluatie van de tenuitvoerlegging van de verordening

3.5.1. Het Cohesiefonds is op verscheidene doelstellingen gericht; ten opzichte van bestaande instrumenten voor financiële bijstandsverlening vertoont de opzet ervan een aantal bijzonderheden, b.v. het feit dat het verlenen van bijstand met een nationaal convergentieprogramma is verbonden. In de jaarverslagen die de Commissie moet uitbrengen, zou aan deze aspecten bijzondere aandacht moeten worden geschonken.

3.5.2. Gezien het bijzondere karakter van het Cohesiefonds acht het Comité het zaak deze steunregeling al in een vroeg stadium te evalueren. In tegenstelling met de Commissie, die voorstelt de Verordening pas in 1999 opnieuw te bezien, spreekt het Comité zich uit voor een vroegere termijn. Een eerste herziening zou reeds in 1996 kunnen worden uitgevoerd, wanneer de reeks begunstigde lid-staten opnieuw wordt bekeken. Daarbij zouden met name de selectiecriteria en de goedkeuringsprocedure centraal moeten staan.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad tot vaststelling van een communautair actieprogramma voor de beroepsopleiding van ambtenaren belast met de indirecte fiscaliteit (Matthaeus-TAX-programma) ⁽¹⁾

(93/C 108/17)

De Raad heeft op 20 januari 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten de heer R. Müller met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden te belasten als algemeen rapporteur.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen, bij één onthouding, is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het door de Commissie met het Matthaeus-TAX-programma beoogde doel wordt, met het oog op de gemeenschappelijke binnenmarkt, door het Europees en Social Comité (ESC) volledig onderschreven.

1.2. De Commissie is in 1991 met een proefproject begonnen voor de uitwisseling van nationale ambtenaren van de indirecte belastingen, werkzaam op het gebied van de belasting op toegevoegde waarde (BTW), (Interfisc-programma). In 1992 is dat programma uitgebreid tot de verbruiksbelastingen.

1.3. De ervaringen die tot nu toe met het proefproject zijn opgedaan, zijn voldoende reden om tot een definitief programma te besluiten. Derhalve kan in principe met het voorstel voor een Beschikking van de Raad worden ingestemd. Het Economisch en Sociaal Comité wijst daarbij echter wel op het volgende:

1.4. Het Comité gaat ervan uit dat alle ambtenaren, ongeacht hun graad, die werkzaam zijn op het gebied van de BTW of de geharmoniseerde verbruiksbelastingen, desgewenst van het programma gebruik kunnen maken.

1.5. Het Comité is van mening dat het geplande aantal van 100 uit te wisselen ambtenaren per jaar en van zes seminars onvoldoende is. Het is absoluut noodzakelijk dat aantal te verhogen.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. *Eigen verantwoordelijkheid en rechtspositie van de buitenlandse ambtenaar*

2.1.1. Bij de uitvoering van het Matthaeus-programma voor douaneambtenaren hebben zich al moeilijkheden voorgedaan met betrekking tot de eigen verantwoordelijkheid en de rechtspositie bij het tewerkstellen van buitenlandse ambtenaren in de lid-staten. Slechts

enkele lid-staten hebben ervoor gezorgd dat de gastambtenaren op dezelfde wijze konden worden ingezet als de eigen ambtenaren. In alle andere lid-staten moest de verantwoordelijkheid van de buitenlandse ambtenaar in meerdere of mindere mate worden ingeperkt, omdat hij/zij op grond van de nationale regeling van de rechtspositie niet geheel op eigen verantwoordelijkheid kon werken. Soortgelijke problemen zijn te verwachten bij het Matthaeus-TAX-programma. Aangezien de EG niet bevoegd is rechtspositiezaken in de lid-staten bij het tewerkstellen van niet tot de eigen administratie behorende ambtenaren te regelen, zullen laatstgenoemden bijna nooit volledig zelfstandig kunnen werken.

2.2. *Burgerlijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid*

2.2.1. Op het ogenblik kan niet ingeschat worden hoe groot het risico voor een uit te wisselen ambtenaar is om aansprakelijk gesteld te worden bij tewerkstelling in een andere lid-staat. De gelijkschakeling van een buitenlandse ambtenaar met een nationale ambtenaar zou in gevallen waarin verhaal genomen wordt, kunnen betekenen dat de gastambtenaar in het buitenland minder goed af is dan in het eigen land; dit is uit het oogpunt van zorgplicht niet onproblematisch.

2.2.2. De regeling van de aansprakelijkheid i.v.m. de uitoefening van het ambt en de strafrechtelijke bepalingen die gelden bij overtredingen of andere strafbare feiten begaan naar aanleiding of in het kader van dienstwerkzaamheden variëren van lid-staat tot lid-staat. Zover het Comité weet is de Commissie er tot nu toe niet in geslaagd aan de bij de uitvoering van het Matthaeus-programma voor douaneambtenaren geuite wens tegemoet te komen een duidelijk vergelijkend overzicht te geven van de verschillende juridische bepalingen. Verschillen in de regeling van de aansprakelijkheid zouden in het belang van de uitgewisselde ambtenaren kunnen worden gecompenseerd doordat de overheidsdienst van herkomst een eventueel verhoogd aansprakelijkheidsrisico van de ambtenaar over neemt. Ook zou de Commissie een verzekering kunnen afsluiten tegen een mogelijke verslechtering van de positie van de ambtenaren.

⁽¹⁾ PB nr. C 15 van 21. 1. 1993, blz. 4.

2.2.3. Op strafrechtelijk gebied is dat niet mogelijk. Het is derhalve van belang dat iedere lid-staat materiaal ter beschikking stelt waaruit blijkt welke strafrechtelijke bepalingen gelden voor de ambtenaar in functie. Alleen dan kunnen de uit te wisselen ambtenaren het risico dat zij elders lopen inschatten.

2.3. *Taalonderricht*

2.3.1. In het kader van het Matthaeus-TAX-programma krijgt het taalonderwijs nog meer gewicht dan in het kader van het Matthaeus-programma voor douaneambtenaren. Douaneambtenaren hebben door hun werk en de daarop afgestemde taalcursussen altijd al meer talenkennis dan ambtenaren die alleen nationale taken verrichten. Aangezien niet zonder meer mag worden verwacht dat de lid-staten met intensief taalonderricht voldoende op die situatie zullen inspelen, verdient het overweging dat de Commissie passende maatregelen treft voor taalonderwijs.

2.3.2. Om daadwerkelijk in een andere lid-staat te werk gesteld te kunnen worden, is voldoende kennis van de landstaal een absoluut vereiste. De uit te wisselen ambtenaren moeten derhalve, voor zover zij nog niet over goede kennis van de taal van het gastland beschikken, vóór de uitwisselingsperiode voldoende in de desbetreffende taal worden geschoold om actief aan de werkzaamheden van de ontvangende diensten te kunnen deelnemen. Aangezien de Commissie er veel waarde aan hecht dat uitwisseling van ambtenaren tussen alle lid-staten mogelijk is, zal voor enkele Gemeenschaps-talen volledig onderwijs noodzakelijk zijn.

2.3.3. Het zou toe te juichen zijn als de Commissie taalcursussen zou organiseren in de, in het buitenland minder bekende, Gemeenschaps-talen als Deens, Nederlands, Portugees en Grieks, waaraan ambtenaren uit alle lid-staten kunnen deelnemen en waarvan de kosten door de lid-staten worden gedragen.

2.4. *Inschakeling van vakbonden en beroepsorganisaties*

2.4.1. Het Comité vindt dat de nationale ambtenarenbonden, het Europees vakbondscomité voor de openbare dienst en de beroepsorganisaties die de douaneambtenaren en de ambtenaren van de belastingdiensten vertegenwoordigen, nauw moeten worden betrokken bij de vaststelling en de tenuitvoerlegging van het Matthaeus-TAX-programma en dat zij moeten worden gehoord bij de verdere ontwikkeling van de Europese douane- en belastingadministratie. Ook dat hoort bij de Europese sociale dialoog.

3. **Conclusie**

3.1. Het Comité beschouwt het Matthaeus-TAX-programma als een uitstekende nieuwe stap in de richting van een Gemeenschapsgeoriënteerde beroepsopleiding voor douane- en belastingambtenaren. Het onderhavige initiatief vormt een concreet uitgangspunt voor de in de Mededeling van de Commissie aan de Raad over de douane-unie vastgelegde richtsnoeren. Hierop dienen verdere stappen te volgen, die snel zouden moeten leiden tot de instelling van een „Europees centrum voor de opleiding van douane- en belastingambtenaren” als sluitstuk van de in de lid-staten bestaande opleidingen.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 3687/91 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten en van Verordening (EEG) nr. 2658/87 met betrekking tot de tarief- en statistieknomenclatuur en het gemeenschappelijk douanetarief⁽¹⁾

(93/C 108/18)

De Raad heeft op 15 januari 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten, de heer McGarry als algemeen rapporteur voor de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 303e Zitting (vergadering van 25 februari 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om de gebruikelijke taxonomische benaming voor forel te wijzigen en deze in overeenstemming te brengen met de daarvoor geldende nieuwe wetenschappelijke indeling (*Oncorhynchus*). Dit brengt dienovereenkomstige wijzigingen met zich mee in Verordening (EEG) nr. 2658/87 met betrekking tot de tarief- en statistieknomenclatuur en het Gemeenschappelijk Douanetarief (GDT) en in Verordening (EEG) nr. 3687/91 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten.

2. Voornoemde wijzigingen dienen om verwarring tussen forel en met name Pacifische zalm — die apart zijn ingedeeld in het Gemeenschappelijk Douanetarief en waarvoor verschillende rechten gelden — te voorkomen.

Gedaan te Brussel, 25 februari 1993.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Susanne TIEMANN

⁽¹⁾ PB nr. C 28 van 2. 2. 1993, blz. 1.

